

MARIAN, V.

608

04145(28)

L

VRĂJI,
FARMECE ȘI DESFACERI

ADUNATE DE

S. FL. MARIANŪ

MEMBRU ALŪ ACADEMIEI ROMĂNE.

EXTRASŪ DIN

ANALELE ACADEMIEI ROMĂNE

Seria II, Tom. XV.

MEMORIILE SECȚIUNEI LITERARE

LITO-TIPOGRAFIA CAROL GÖBL

16, STRADA DOAMNEI, 16

1893.

VRĂJI, FARMECE ȘI DESFACERI

ADUNATE DE

S. FL. MARIANŪ

MEMBRU ALŪ ACADEMIEI ROMĂNE.

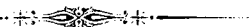
— — — — —

EXTRASŪ DIN

ANALELE ACADEMIEI ROMĂNE

Seria II, Tom. XV.

MEMORIILE SECȚIUNEI LITERARE

BUCUREȘCI

LITO-TIPOGRAFIA CAROL GÖBL

16, STRADA DOAMNEI, 16

1893.

I.104145(2)

PRECUVÎNTARE

În precuvîntarea „*Descântecelor poporane române*“, publicate în anul 1886, am fost promisă că la timpul sêu voi mă publică încă un tom de *farmece* și altul de *vrăji* de aceeași mărime ca și descântecele.

Au trecut deja 7 ani dela exprimarea acestei promisiuni, și abia acuma sunt în stare să mă-o împlinesc. Dar și acuma numai pe jumătate, căci, în loc de două tomuri, abia mă-a succesă a scôte un singur tom, în care, pe lângă *farmece* și *vrăji*, am mă adausă încă o nouă specie de poezie poporană, anume *desfacerile*.

Causa de ce o făcuiă acêsta e, că dintre tôte

speciile de poezie, *vrăjile*, *farmecile* și *desfacerile* sunt cele mai greu de adunată, pentru că cei ce le știu nu voru bucuros să le împărtășescă și altora, temându-se pe de-o parte că, împărtășindu-le, să nu li se iea darul și apoi să nu pótă mai multă vrăji, fărmece și desface, pe de altă parte ca nu cum-va, prin descoperirea lor, să li se întimple vre-o neplăcere din partea autorităților civile sau bisericești, și în urmă ca să nu le deprindă și alții și să le facă apoi concurență.

Și póte că, cu tótă munca ce mi-am dat'o în decursul celor 25 de ani de când mă ocupă neconținut cu adunarea literaturii poporane române, nici atâtea vrăji, farmece și desfaceri, câte conține tomul de față, n'ași fi fost în stare a le scóte la lumină, dacă nu m'arū fi ajutat la adunarea lor vre-o câți-va cunoscuți și amici.

Primescă deci Domnii respectiv mulțămirea mele cele mai căldurose pentru ajutorul ce mi l'aú dat!

Sucéva, 26 Septembre, 1893.

S. FL. MARIANŪ.

INTRODUCERE.

Vrăjile, farmecele și desfacerile sunt trei specii deosebite de poezie poporană. Prin urmare ele nici când nu trebuie confundate una cu alta și mai puțin cu *descântecele*, după cum s'a făcut de cătră cei mai mulți inși până acuma (1).

(1) G. Dem. Teodorescu, Poesii populare române. Bucuresci 1885 p. 356—398. — Dim. P. Lupașcu, Medicina babelorū, adunare de descântece, rețete de doftorii și vrăjitorii băbesci. Extrasă din Analele Academiei române, Seria II, t. XII, Memoriile Secțiunii literare. Bucuresci 1890. — S. Lăuba și A. Iana, Medicina populară, credințe, datini, doftorii, și Descântece populare, «Familia» an. XXVII, Oradea-mare 1891, No. 45 — 47, 49 — 52; an. XXVIII, 1892, No. 1—13 și 22. — Robert Prexl, Descântece din Ardealū, «Convorbiri literare», an. XXV, Bucuresci 1891 — 92, p. 353, 445 și 597.

O parte din aceste descântece aū fostū mai întâi publicate in traducere germană sub titlulū de «Besprechungsformeln der Rumänen in Siebenbürgen» in «Zeitschrift für Volkskunde» redactată de Dr Edmund Veckenstedt, t. I, Leipzig 1889, fasc. 4 și 5 și t. II Leipzig 1890, fasc. 1, 2, 4 și 5.

E dreptă că în privința formei toate patru speciile acestea sémână foarte multă între olaltă, căci atât unele cât și altele sunt compuse, în genere, din versuri neregulate și cele mai de multe ori chiar necadențate, din cauză că ele nici când nu se cântă, ci numai se recităză în taină.

În privința cuprinsului însă, și mai cu sémă în privința scopului ce-l urmăresc, se disting foarte mult una de alta.

Pe când *descântecel*e aș tot-deauna în vedere întorcerea, alinarea și vindecarea diferitelor bôle corporale, de cari suferă nu numai ómenii ci și animalele domestice (1), pe atunci *vrăjile*, *farmecele* și *desfacerile*, după cum ne vom încredința din șirele următoare, aș în vedere cu totul alte scopuri.

Afară de acesta, chiar și timpul când se fac, precum și obiectele cari se întrebunțeză în decursul acțiunii lor, se deosebesc cu totul de ale *descântecelor*.

Scopul *vrăjilor*, sing. *vrajă*, este de a con-

(1) În cadrul „*Medicina babelor*” sau „*Medicina poporală*” pot, după părerea mea, să încapă, pe lângă doctoriile de totă mâna usitate de popor spre vindecarea diferitelor bôle, numai singure *descântecel*e, nici de cum însă și *vrăjile*, *farmecele* și *desfacerile*, cari nu aș nimic de a face cu medicina.

strînge pe cine-va, contra dorinței și voinței sale, ca să asculte și să facă toate cele ce i se spun și se, pretindă dela dînsul (1), apoi de a despărți pe doi soți cari trăesc în cea mai bună înțelegere și armonie, sau pe doi inși cari se iubesc și vor să se căsătorască, și în fine de a lua somnul copiilor de țîță și laptele dela vaci, de a nenoroci sau chiar de a nimici pe cine-va. Mai pe scurt ȳșu, *scopulă acestora este de a face cui-va mai multă sau mai puțină rēu.* (2)

Mijlócele cari se întrebuinteză de cãtră *vrăjitori*

(1) Veđi și V. Alecsandri, Poesii populare ale Românilor. Bucuresci 1866. p. 9: «Acestă nenorocitū, — cãruia *i s'a făcutū cu ulcica*, — este espusū a încăleca pe o prăjină și a se duce prin vėsduhū, după glasul fãrmecãtorei, care, bătendū cu o vãrguță de alunū peste o ulcică din vatră, chemă necontentitū pe iubitulū ei.

«Sunt ómenī cari pretindū cã aū vėđutū asemenea cãlãreți fantastici trecendū ca sãgéta prin aerū.

«Nimicū nu-ı póte opri din cãlétoria lorū decãt numai infigerea unui cuțitū in pãmîntū.»

(2) Veđi și Robert Prexl, op. cit. p. 353: «Descãntãtorele din Transilvania nu se ocupã numai cu vindecarea diferitelorū bóle, ci unele se simtū in putere a legã și deslegã iubirea între douē persóne, a aflã averea perdutã, ba chiar a aréta urma furului. Ast-felū de descãntãtore ținū descãntecele lorū in celū mai mare secretū. Descãntecele sunt insoțite și de mimicã. — «Acum vorbescū numai ca și la o nuntã, — imi dise odatã o femece, — «dar cãnd descãntū, cuvîntulū meū e trãsnetu, privirea-mi fulgerū, mãna mea furtunã.»

și *vrăjitoare*, adecă de cătră bărbații și femeile ce se ocupă cu *vrăjitoria* sau cu *vrăjitulă*, sunt de regulă asemenea stricăciose, căci e lucru firesc că numai prin întrebuițarea unor plante veninoase sau a unor obiecte spurcate și molipsitoare pot să buimăcescă și să nebunescă pe cine-va de cap, să-l nenorocescă în privința corporală ori spiritală, sau chiar să-l mântuescă de ȃile.

Fiind scopolul vrăjilor r u și mijlocele stricăciose, se înțelege de sine că și t te cele-lalte cuvinte, cari se derivă dela cuv. *vrajă*, încă nu pot să aibă un înțeles mai bun decât alu acestui cuvintu.

Precum subst. *vrajă* are înțelesu de *faptu* sau *datu*, *făcetură*, *dătatură* și *aruncătură*, adecă *faptă rea*, totu așa și verb. *a vrăji* înseamnă *a face cui-va r u* sau simplu *a face rău*, apoi *vrăjitorie* = *faptă* sau *făcetură* rea, *vrăjitu -ă* = stricat , întorsu pe dosu, înrăutățită, pocit .

Asemenea fapte rele însă pot, după credința și spusa poporului, să le facă numai nisce ómeni f rte răutăcioși și împetriți la inimă, căroră puțin  le pasă de invățaturile și legile dumnezeesci și de ceea ce se va întâmplă cu dînșii după ce se voru mută din lumea ac sta.

Dreptu aceea și toți *vrăjitorii* și *vrăjitoarele*, cari se ocupă cu *vrăjitul* (1), sunt priviți în genere de cătră poporū ca nisce ómenī fără de lege,

(1) Mulți inși și mai cu sémă dintre cei invēțați îndătinéză a numi *vrăjitori* și *vrăjitoare* nu numai pe cei ce prin *vrăjile* lorū caută a face cui-va rēū, ci și pe cei ce *cetescū în stele*, apoi pe cei ce *caută în cărți și palmă*, precum și pe cei ce *aruncă saū tragū în bobī*.

Așă V. Alecsandri, op. cit. p. 10 serie între altele și acestea: «*Vrăjitoarele* aū putere a inchegă apa, a legă ploile, a ghici sórtea ómenilorū, trăgēndū în 41 bobī de porumbū »

Dim. P. Lupașcu, op. cit. p. 90 serie: «*Vrăjitorīile* urale sunt acestea: căutarea în stele, căutarea în cridă, în oglindă, în cărți, în grăunțe (boghī), în ghiocū și altele, pe carī pretinșiī *vrăjitori* se recomandă că aū nisce cunoscințe secrete, carī numai dinșiilor li s'aū datū de natură, însă acestea sunt numai nisce fantasīi improvizate de dinșiī în scopū pentru a amăgi lumea, care crede în acestea, și spre a trage folóse dela cei interesați, carī le plătescū pentru nisce asemenea minciunī, carī de carī mai gogonate.»

Cea mai mare parte a poporului de rēndū însă face deosebire între cei d'intăi și cei din urmă. Așă pe cei ce *cetescū în stele*, elū îi numesce de regulă *vraci*, *păscălitóri* și *zodieri* saū *zodiași*. iar pe cei ce *caută în palmă* și în cărți, în cridă, oglindă și ghiocū, precum și pe cei ce *aruncă bobī*, îi numesce mai multū *ghicitori*, fem. *ghicitoare*, pentru că aceștia nu caută anume a face cui-va rēū, ci numai a ghici și a spune viitorulū. Și dacă, ceea ce se întâmplă cele mai de multe orī, nu nimerescū bine, nu ghi-cescū, ci croescū numai minciunī, nu facū prin acēsta nimicū alta decăt că înșală lumea bănesce.

De aicea însă, nu resultă nici de cum că una și aceeași personă n'ar putē să fie în același timpū *zodierū*, *vrăjitorū*, *fărme-cătorū*, *ghicitorū* și *descântătorū*. Atárnă numai dela aceea cu ce se ocupă mai cu mare predilecțiune

lepădați de Dumneșeu, cari aũ de a face mai multũ cu spiritele cele necurate, pentru cã ei în vrãjile ce le rostescũ, în locũ sã se adreseze la Dumneșeu, ființa supremã și a totũ puternicã, ca acesta sã le vie întru ajutorũ spre ajungerea scopului ce-lũ urmãrescũ, își ieau cele mai de multe ori refugiulũ la spiritele cele necurate sau la nisce ființe mitologice (1), ca acestea sã le dea ajutorulũ trebuinciosũ și sã le împlinescã dorința.

Altã causã de ce sunt vrãjitorii și vrãjítórele rãu priviți de poporũ este și aceea, pentru cã aceștia de regulã *vrãjescũ* de cum începe a se înserã și pãnã la miezulũ noptii, sau mai bine șisũ pãnã la *cãntãtorĩ*, adecã numai în rãstimpulũ acela cãnd, nu numai tótã omenimea, ci și întręga naturã se aflã în cea mai mare liniște și repausũ și cãnd, dupã credința generalã a poporului românũ, numai spiritele cele necurate și rele alergã în colo

(1) Veđi și S. Liuba și A. Iana, stud. cit., «Familia», an. XXVIII, No. 22, p. 258: «Romãnulũ este de credința, cum cã lucrurile așã șise supranaturale, admirãtóre, sunt făcute cu puterea *spiritușului*, și nu arare-orĩ auđimũ șicẽndu-se: «omulũ ęsta e cu «spiritușũ,» sau «par'cã-i cu spiritușũ, cãci póte face tóte, sau scie «tóte, sau aflã tóte, etc.» Vrãjítórele țigãncĩ înșalã fetele și nevestele prin o apucãturã, cã facũ de ese apã dintr'unũ fusũ și le șicũ cã sunt cu spiritușũ.»

și în cóce, căutându dóră arú puté aflà pe cine-va ca să-î facă vre-unú rěu, vre-o stricăciune óre-care.

În fine, trebuie să mai amintescú încã și aceea că în genere cu *vrăjitoria* sau *vrăjitulú* se ocupă mai cu sémă numai unele femei bătrâne, cari, cum se dice, și-aú trăitú traiulú și și-aú mâncatú mălaiulú, și cari de comunú își facú dintr'acésta o profesiune spre a-și puté câștigà pânea de tóte dílele; rarú când face acésta vre-o nevastă sau fată, iar dintre fete numai acelea, cari aú perdutú tótă speranța că se vorú mai puté măritá. Dar și acestea numai rarú când vrăjescú singure, ci ele mai tot-deauna se ducú la vre-o *babă sciutóre*, recunoscută de vrăjítóre, ca aceea să le *facă pe ursită* sau *pe dragoste*.

Farmecele, sing. *farmecă*, se distingú de *vrăji* atâtú în privința cuprinsului, alú scopului ce-lú urmărescú și a mijlócelorú ce le întrebuintéză, câtú și în privința timpului când se facú.

Fărmecătorii sau *fărmecătórele*, adecă bărbații și femeile, cari se ocupă cu *fărmecătoria* sau *fărmecatulú* (1), după cum resultă din tóte farmecele

(1) O sémă de inși întrebuintéză în locú de cuv. *fărmecătorú* și *fărmecătóre* cuv. *farmazonú* și *farmazónă* sau *farmazóncă*.

Cuvintele din urmă însă, cari vinú dela cuv. francezú *franco-maçon*, germ. *Freimaurer*, aú cu totulú altă însemnare. Ele aú

câte îmi sunt mie până acum cunoscute, nici când nu-și ieaă refugiulă la vre-ună spirită necurată saă la vre-o ființă mitologică, care să le vie întru ajutoră spre ajungerea scopulă ce-lă urmărescă, ci ei de regulă se adresază saă la Maica Domnului, ca acēsta să le dea ajutorulă necesarū, saă la nisce obiecte, bună-óră cum e *apa și róua*, despre cară aă deplină convingere că, dacă se voră spělă cu dinsele, se voră curăři și limpeři de tóte aruncăturile și făceturile, de totă datulă și faptulă, de tótă urgia și uríciunea și se voră face cu multă maă frumoși și atrăgători decât oră-cine altulă.

Scopulă farmeceloră este așă dar în prima linie ca *celă ce farmecă* saă *pentru care se farmecă* să se facă frumosă, plăcută, atrăgătoră și făr-mecătoră, anume ca să pótă fi iubită, respectată, binevorbită și stimată de tótă lumea, ală doilea spre a atrage prin frumusețea, purtarea și vorba

pētrunsă abia în timpulă maă noă în sinulă poporului și aă începută a se întrebuință în sensă de *făr-mecătoră și făr-mecătóre* negreșită numai din cauza asemănăreă cu vorba *farmecă*.

Poporulă de bună sémă că și-a inchipuită societatea secretă a *francmasoniloră* ca o adunare de făr-mecători, și de aceea a prefăcută pe *franc-mașon* în *farmazonă*. Veři L. Șăinenu, *Câte-va specimene de etimologie poporană română*, «Columna lui Traiană», Noua serie, tom. IV, p. 242—243. Bucureșci 1883.

sa pe orî-cine spre sine, însă mai ales pe aceia pe cari și-a pus el ochiul, și în urmă, dacă prin mijlocele și apucăturile anteriore nu și-a ajuns scopul, a fărmeacă, adică a fură mințile celor pe cari îi iubesc și de cari dorește a fi iubit.

Obiectele ce se întrebuintează de fărmeacători și fărmeacătoare în timpul *fărmeacărei*, *fărmeacătoariei* sau *fărmeacăturei*, sunt în genere câtă se pôte de curate, mai ales însă plante mirositoare, și aș de scopă mai multă de a atrage, a fărmeacă, a fură mințile cui-va, ca respectivul să iubească și să vorbească numai cu acela care i-a făcută pe dragoste, nici decum însă a-lă nenoroci.

Farmecele se facă, în genere, de cătră fetele și pentru fetele cele mari, ca acestea să fie bine vădute, vorbite de bine, iubite și jucate de feciori.

Iar timpul menit pentru *fărmeacăre* e mai cu sémă înainte de răsăritul sórelui, adică de cum prinde a se revărsa de diuă și până ce răsare sórele, când tóte spiritele cele necurate aș dispărută de pe fața pământului, și când natura e mai plăcută și mai atrăgătoare; rare-orî după răsăritul sórelui, iar după amiađi mai nici odată.

Desfacerile, sing. *desfacere*, aș de regulă ună îndoită scopă:

a) De a depărtà dela sine tôte vrăjitoriile și farmecele, adecă tôte făceturile și aruncăturile, totu faptulă și datulă, tôte mânia, urgia și uriciunea, tôte dragostea și iubirea impusă cu de-a sila; și

b) De a se face pre sine plăcută înaintea altora.

În casulă acesta scopulă desfaceriloră e totdeauna bună.

De multe ori însă fărmeacătoarele nu se mulțămescă numai cu o desfacere simplă, ci ele în același timpă, tôte făcătura și aruncătura, totu faptulă și datulă, tôte mânia, urgia și uriciunea, o întorcă asupra aceluia dela care presupună ele că vine răulă.

În casulă acesta *desfacerile* nu se potă privi numai ca nisce simple depărtări ale răului, ci totu odată și ca *vrăji*, ală căroră scopă e mai nainte de tôte de a întorce răulă pe capulă aceluia care l'a trimisă, și numai după aceea celă ce desface a se face pe sine plăcută înaintea lumii. De aici se vede că vine apoi și confundarea cuv. *fărmeacătoră* și *fărmeacătoare* cu cuv. *vrăjitoră* și *vrăjitoare*, și mai alesă că, după cum am amintită și mai sus, *vrăjile*, *farmecele* și *desfacerile* se facă în genere de cătră una și aceeași persónă. (1)

(1) V. Alecsandri, op. cit. p. 9 și 10: «Poporulă crede în pu-

Deși desfacerile aū unū îndoitū scopū, *bună* și *rău*, totuși ele sunt cu multū mai lesne de adunată decât *vrăjile* și *farmecele*, pentru că făr-mecătorele sunt de părere că dacă ni-a făcut nouē cine-va vre-unū rău, nu e nici decum păcatū a întorce răulū respectivū pe capulū celui ce ni l'a făcutū, ca să scie și elū câtū e de bine atunci când trebuie să suferi fără să fiī cu ceva vinovatū.

E fôrte probabilū însă că făr-mecătorele se induplecă a destăinui *desfacerile* cu multū mai lesne și mai degrabă decât *vrăjile* și *farmecile* încă și din acea caasă, pentru că în contra acestorū din urmă se află și o sémă de *rugăciuni*, cari se cetescū la diferite ocașiuni, nu numai de cătră mirenī, ci chiar și de cătră servitorī altarului, și dintre cari unele pörtă chiar și numele de *rugăciuni de desfacere*. (1)

terea *farmecelor* și atribute babelorū sciința *vrăjitorilor*, de unde vine și vorba că *baba-i calulū draculū*. În ochiī lui unū omū cu mīntea distrasă este unū omū făr-mecatū, unū tīnerū aprinsū de iubire e făr-mecatū de vre-o babă clónță ce *i-a făcutū cu ulcica*.

«Vrăjitoarele sciū a face de dragoste cu ôse de lilieci prinși în ajunulū Crăciunului și îngropați de viī într'unū furnicarū.»

(1) *Carte de desfăcutū farmecele*, Sibiiū 1867, Tipografia credei lui G. Klosius, apud G. Dem. Teodorescu, op. cit. p. 374. La finea acestei cărți se spune că «aceste sfințe *rugăciuni pentru desfăcutū de farmecū* s'aū găsitū la mănăstirea *Kif* intru o carte

Maî departe spună fărmeacătoarele, că dacă nu s'ar *desface* aceluia despre care se presupune că i-a făcută cine-va vre-ună rău, *l'a vrăjitu* saă *fărmeacătu*, lesne s'ar puté întimplă ca răulă să progreseze din ce în ce totă maî multă și persóneî respective să i se întimple, nu număi atare neplăcere saă daună, ci chiar și nenorocire.

În fine, e de însemnată încă și aceea că timpulă desfaceriloră nu e hotărítă. Ci cum vede cine-va că i s'a făcută rău, și răulă acela presupune că i l'a făcută saă i l'a trimesă vre-ună dușmană saă dușmancă, îndată începe a-și *desface*, iar dacă singură nu póte, nu-î convine saă

la finitulă ei, scrisă de sfintulă Damaschină, și până acum n'aă fostă tipărită, ci s'aă aflată număi în scrisă».

Carte de desfacere a farmeceloră, Piatra, Editura tipografică «Unirea», 1885. La finea acestei cărticele de 30 pagine se dice: «Acéstă sfintă rugăciune de desfăcută de farmecă s'aă găsită la mănăstirea *Kief*, la finele unei cărți scrisă de sfintulă Damaschină». Atătă din notița acésta câtă și din cuprinsulă cărticelei acesteia resultă, că ea e tipărită saă după cartea de maî sus aminită, saă după manuscriptulă după care s'a tipărită și cea de maî sus.— Cf. «Renduéla care se face în casa saă loculă ce se supără de *farmece* saă de nis-care-va *descântece*,» tip. în «Sântitorulă» (Aghiasmatarulă) cuprinđătoră de cele maî necesarié lucrări prețesci culese din Efhologilă celă mare, etc. Craiova 1877. p. 195—198.

nu scie, chémă pe o *femea sciutóre*, ca aceea să-î desfacă câtũ se póte mai degrabă, până ce rëulũ nu apucă a se încuibà și învechì.

Așà dar *desfacerile*, ca și *descântecelè*, se potũ face, și chiar se și facũ orĩ când, de cum se revarsă de ñiuă și până ce înnoptéză.

V R Ā J I

Pe ursită.

Eū scuturū parulū,
Parulū scutură gardulū,
Gardulū scutură lazulū,
Lazulū scutură glodulū,
Glodulū scutură pămîntulū,
Pămîntulū scutură laculū,
Laculū scutură pe draculū,
Pe draculū celū mai mare,
Dintre toți draciī mai tare.

Tu, Velzevule, ce ești!
Ești de unde locuesci
Și strigă-ți toți draciī tēi,
 Marī și mititei,
 Mulți ca frunza,
 Iuți ca spuza,
 Și-ī trimite
 Cum mai iute,
 Prin tóte țerile,
 Prin tóte ținuturile,
 Prin tóte orașele,
 Prin tóte satele

Și prin toate casele,
Prin toate câmpiile,
Prin toate dumbrăvile,
Pe toate drumurile
Și pe toate cărările,
Prin toate pădurile,
Pe toate plaiurile
Și pe toate poticele,
Și te du și tu cu ei,
Și cătați ursitul meu,
Ce mi-l dela Dumneșeu,
Ce-l de Dumneșeu *ursat*,
De bunii oameni îndemnat,;
Ce-l de ursitorii ursit
Și de Dumneșeu merit,;
Dar de oameni răi vrăjit.

Cătați-l,;
Cercați-l!
De le-ți găsi
C'a fi
A casă,
La masă
Cu tată,
Cu mamă,
Cu frați,
Cu cumnați,
Cu surori,
Cu verișori,
Cu surate,
Cu cumnate,

Cu sorióre,
Cu verişóre,
Cu vecinǎ,
Cu străinǎ,
La masă stândǔ
Şi mâncândǔ,
Svérliţi-ǎ lingura,
Sfărmaţi-ǎ strachina,
Să-ǎ pară fraţiǎ
Şi cumnaţiǎ,
Surorile
Şi verişórele,
Suratele
Şi cumnatele,
Părinţiǎ,
Veciniǎ
Şi străiniǎ
Ca câniǎ
Ce hirîescǔ,
Ca porciǎ
Ce grohotescǔ.
De le-ţi găsi la masă
Cu vėduve grase,
Cu fete frumóse,
Svérliţi-ǎ lingura,
Sfărmaţi-ǎ strachina,
Să-ǎ pară lui
Ibovnicele lui
Căţele burduhóse,
Scrófe răpănóse.

De le-ți găsi pe drumū mergendū,
 De le-ți află în somnū dormindū,
 Trântiți-lū,
 Iuțiți-lū,
 Grăbiți-lū,
 La N. porniți-lū !
 Cu nouă-zeci și nouă de picióre
 Alergétóre
 După dînsulū alergați,
 Pe sus ilū luați,
 Spre N. ilū plecați !
 Cu 99 de limbī împungétóre
 Și străpungétóre
 Impungeți-lū,
 Străpungeți-lū,
 La N. duceți-lū !
 Cu 99 de cođi lovitóre
 Și pălitóre
 Loviți-lū,
 Păliți-lū,
 Din față-lū loviți,
 Din dosū ilū păliți,
 Sângele-ı clocotiți,
 La N. mi-lū porniți !
 Cătați-lū,
 Cercați-lū
 Curînd,
 Mai curînd,
 In astă-séră,
 De séră,

In astă nópte,
De nópte.
Unde li-ți cătă
Și mi li-ți află,
Nu-ı dați locü de felü a stă.
De li-ți găsi pe cuptoriü,
Dați-lü josü de pe cuptoriü.
De li-ți găsi pe vatră,
Dați-lü sub vatră.
De li-ți găsi la focü,
Dați-lü pe focü.
De li-ți găsi pe patü,
Dați-lü sub patü.
De li-ți găsi pe laiță,
Dați-lü sub laiță.
De li-ți găsi lângă masă,
Dați-lü la mijlocü de casă.
De li-ți găsi la mijlocü de casă,
Dați-lü lângă pragü.
De li-ți găsi lângă pragü,
Dați-lü peste pragü.
De li-ți găsi după pragü,
Dați-lü în ogradă.
De li-ți găsi în ogradă,
Dați-lü peste pórtă.
Nu-ı dați a mâncă,
Nu-ı dați a lucră,
Nu-ı dați a bé,
Nu-ı dați a ședé.
In locü nu-lü lăsați,

Odihnă nu-î dați.
Nu-î dați a ședé într'ună locū
Ca pĕrulū pe focū.
Dați-î fiorī
Pe subsuoai, ...
Și șóreci
Prin cióreci,
Și furnici
Prin opinci.
Cum arde para focului,
In gura cuptóriului,
Așă să-î ardă și lui inima
După Domnica,
După gândulū ei,
După traiulū ei.
Tu împĕratulū dracilorū,
Impelițațilorū!
Strînge-ți pe toți draciī tĕi,
Marī și mititei,
Iuți și sprintenei,
Și-î trimite'n tóte țĕrile,
In tóte ținuturile,
In tóte orașele,
In tóte satele.
Și-unde li-ți găsi
Pe ursitulū meū
Datū de Dumneđeū,
De Domnulū Dumneđeū datū,
De ómeni bunī îndemnatū,
Pe sus luați-lū,

La N. porniți-lă,
Iute ca gândulă,
Ușoră ca vîntulă,
Peste codri fără rușine,
Peste câmpă fără pășune,
Peste ape fără vadură,
Peste gardură
Fără prilazură.
Cum n'a avută,
Cînd l'a născută,
Mă-sa stare,
Alinare
Și-așezare,
Așă să n'aibă și elă
Stare
Și-alinare,
Pân'nu s'a porni,
Până n'a sosi
La N. cea alésă,
Și frumósă,
La graiulă ei,
La traiulă ei,
La cuvîntulă ei,
La tóte ale ei!
Tu 'mpérate să m'ascuți
Și ce ți-am spusă să nu uiți,
Că de nu-î uită
Și me-î ascultă
Ună hărmăsariu negru ca corbulă
Și iute ca foculă

Din herghelia Vlădichiî l'oiŭ luà
 Și ți l'oiŭ da.
 Și de me-î ascultă,
 Unŭ hărmăsariŭ negru ca corbulŭ
 Și iute ca foculŭ
 Din herghelia împăratului
 L'oiŭ luà
 Și ți l'oiŭ da.
 Tu 'mpărate,
 Cornurate!
 De me-î ascultă
 Și me-î ascultă,
 Unŭ copilŭ de fată mare,
 Nebotezatŭ,
 Ne'ncreștinatŭ,
 L'oiŭ luà
 Și ți l'oiŭ da!
 Dar de nu me-î ascultă,
 Peste mare posnă-î da,
 Că muerea prinde-ți-oiŭ,
 Cu fusulŭ mori 'npunge-oiŭ,
 Ochiî din capŭ scôte-î-oiŭ,
 Și-altă posnă face-ți-oiŭ!

Observațiunî.

Vraja acésta mi-a dictat' o Dominică Popescu, româncă din Ciudeiŭ, orașelŭ în districtulŭ Storojineșului.

Invălirea focului.

I.

Eă, focule, te 'nvălescă,
Te 'nvălescă, te potolescă.
Dar' tu mi te desvălesce
Și mi te despotolesce,
Și te fă laură, balaură,
Cu aripă și solzi de aură,
Cu nouă-șeci și nouă de capuri,
Cu nouă-șeci și nouă de ochi,
Cu nouă-șeci și nouă de limbi,
Cu nouă-șeci și nouă de picióre,
 Și te du 'n lume,
 Peste lume,
La ursitulă meă anume,
Și te du peste hotară
Până peste-a nouă țară,
Și-mă adă ursitulă meă
Celă lăsată de Dumneșeă,
 De-a fi holteiă,
 De-a fi vėduvoiă,

Adă-lū în *ia* (1) sară la noi.
 De le-î găsi la masă stândū
 Și din vre-unū păharū bëndū,
 Svêrle-î păharul din mână.
 De le-î găsi la masă mâncândū,
 Svêrle-î lingura din mână.
 De le-î găsi pe patū,
 Dă-lū sub patū.
 De le-î găsi pe laiță,
 Dă-lū sub laiță.
 De le-î găsi pe cuptōriū,
 Dă-lū sub cuptōriū.
 De le-î găsi pe vatră,
 Dă-lū sub vatră.
 De le-î găsi la masă,
 Dă-lū sub masă.
 De le-î găsi la ușă,
 Dă-lū pe ușă,
 Și grăbesce
 De-lū pornesce,
 Și mi-lū adă ca feciorū,
 Adă-mi-lū iute în sborū,
 Peste drumurī făr' de glodū,
 Peste ape făr' de podū,
 Peste drumurī făr' oprélă,
 Peste gardū fără *zăhală*. (2)
 A lui rușine să péră,
 La noi să vie 'n *ia* sară,
 Să 'ntre 'n casă să mă céră...
 Peste câmpurī epuresce,

Prin drumbrăvi și luncă lupesce,
 Prin păduri fără de sine,
 Prin sată fără de rușine.
 Și-lă ad' anume la mine.
 Cu limbele mi-lă totă linge
 Cu picióarele-lă împinge,
 Cu ochi-lă ochesce,
 Cu códa-lă plesnesce,
 Spre mine-lă pornesce,
 La mine-lă grăbesce,
 La mine-lă sosesce.
 Cu dînsulă în ia sară
 Aeve să mă viseză,
 Cu dînsulă mână diminéță
 Aeve să mă 'ntilnescă,
 Cu elă să vorbescă
 Și să mă drăgostescă!

Observațiuni.

Fata care voesce ca *ursitulă* ei să nu iubescă
 pre altă fată ci numai pre dînsa, saă fiindu-î
 doră de ursitulă seă, voesce să-lă aducă într'o
 mică de césă la sine din orî-ce depărtare s'ar
 află elă, fură în séra st. Andreiă saă a st. Vasile
 ună *resteu* dela o casă unde ómenii nu-să *pri-*
miniți, adecă unde-să numai odată căsătoriți.
 Iară după ce fură restelă și se întórce cu dîn-

sulă a casă, se duce dreptă la vatră și începe a învăli foculă cu elă în timpă ce rostesce versurile mai sus arătate. Totă odată caută fata ca, pe când rostesce ea versurile acestea, să nu fie nime în casă, care ar puté s'o audă și s'o stingerescă în vrăjitoria sa. Fiindă și altă cine-va în casă și vedându-o ce face, atunci totă vraja, după credința ei, n'ar avé nici ună efectă.

După ce a sfirșitū de rostitū versurile de mai sus, ese cu restelū, cu carele a învălitū foculă, afară și-lū aruncă peste casă. Apoi se întorce iarăși în casă și se culcă, în deplină liniște și credință că peste nópte *aeve* va visă pre *ursitulă* seă, iară a doua și diminéță *aeve* se va întâlni cu dînsulă și-lū va strînge în brațele sale, fiindă-că *așà i-a făcutū*, că elă numai decăt trebue să vie la dînsa și s'o céră la părinții seă de soție.

Acéstă vrajă, dictată dimpreună cu esplicarea ei de o româncă din Pătrăuțū, satū nu departe de orașulă Sucéva, mi-a trimis' o amiculă meă d-lū Vasile Turturénū, preotă.

Note.

(1) In *ia séră* = în *acéstă* saū *astă séră*. Se aude fórte adese-orī în Bucovina și se întrebuintéază tot-deauna

spre a arătă séra ce urméză, spre deosebire de séra trecută, care se exprimă prin *a séră*, precum și de séra premergătoare, care se exprimă prin *alaltă séră* = ceea-laltă séră.

În locū de „*în ȳa séră*“ se ȳice și „*de séră*“, în locū de „*a séră*“ și „*erī séră*“ și în locū de „*alaltă séră*“ și „*alaltă erī séră*.“

Totuși între „*ȳa séră*“ și „*de séră*“ există de multe ori o mare deosebire, căci pe când prin „*ȳa séră*“ se înțelege nu numai séra ce are să urmeze, ci totū odată și séra în care ne aflămū, pe atunci prin „*de séră*“ se înțelege numai séra ce are să urmeze. Iară prin „*de cu séră*“ se înțelege o parte trecută din „*ȳa séră*“ și anume partea primă.

Serile ce urméză după „*ȳa séră*“ se arată prin „*măne séră*“ și „*poimānī séră*.“

(2). *Zăhală* = fără óre-care pedică.

II.

Focule,
 Focșorule !
 Eū te învėlescū,
 Tu nu te 'nvėli;
 Eū te potolescū,
 Tu nu te potoli;
 Eū voiū adormi,
 Tu nu adormi;
 Ci te desvėlesce
 Și despotolesce

Și te du în lume,
 Peste lume,
 Până la ursitulă meu,
 Ce mi-î dela Dumneđeū.
 De-a fi cu vėdovă grasă,
 De-a fi cu fată frumósă,
 Cu dînsa să nu grăiască,
 Să nu *bîrîescă*, (1)
 La mine să se pornescă.
 Să nu-î fie îndemână,
 Să n'aibă locū de hodină,
 Precum n'a avutū
 Și mă-sa când l'a născutū,
 Cu șelele rupte,
 Cu pólele crunte.
 Să nu pótă adormi,
 Să nu pótă hodini,
 Pân' la mine n'a veni !

Observațiuni.

Acéstă vrajă, dictată de o româncă din Mitoculă-Dragomirnei, satū în apropierea orașului Suceva, și comunicată de d-lū dr. Ștefanū Saghinū, se face mai alesū de cătră fetele carī nu se potū mărită.

Note.

(1) Sub verb. *a bîrî* se înțelege aici atâta câtă *a borborosi* sau *a șopti*, adică a vorbi ceva pe sub nasă ca să nu-lă poți înțelege ce vorbesce.

Iar verb. acesta este formată dela adverb. *bîr*, cu care îndătinăză Româniș de pretutindene a chema oile.

Infigerea cuțitului.

Eă nu 'nfigă acestă cuțitū
Nici în lutū, nici în pămîntū,
Ci-lū înfigū în inima
Celui ce mi-î împărțitū.

Sâmbătă sară

Am eșitū afară

Și m'am uitatū la délū
Și n'am vėđutū nemică,
Și m'am uitatū la vale
Și iar n'am vėđutū nemică,
M'am uitatū la asfințitū
Nici atâta n'am vėđutū,
M'am întorsū spre rėsăritū
Și 'ntr'acolo am vėđutū
Pajură împăjurată (1)

Cu focū îmbrăcată,

Cu focū încinsă,

Cu focū cuprinsă.

Și cum am vėđut'o

Am și întreat'o :

— Unde mergi tu, pajură,

Aşa de 'mpăjurată
 Şi-aşa de înfocată,
 Cu focu încinsă,
 Cu focu cuprinsă?
 — Mă ducă codrii să-î părlescă,
 Câmpiî ca să-î vestejescă,
 Văile ca să le secă
 Şi pietrele să le crepă!
 — Lasă codri se 'nfrunzescă,
 Câmpiile se 'nflorăscă,
 Văile ca se 'nverdeşă,
 Pietrele să se mărescă!
 Da te dă la *omulă meă* (2)
 Celă alesă de Dumneđu
 Şi mie dată,
 De ómeni bunî îndreptată,
 Şi cu focu ilă îmbracă,
 Şi cu focu ilă înfocă,
 Şi cu focu ilă încinge,
 Şi cu focu ilă strînge,
 Şi cu focu ilă cuprinde,
 Şi cu focu ilă aprinde.
 Focu pe gura cămeşii îi bagă
 Şi la inimă i-lă aşeză.
 De le-î găsi dormindă,
 De le-î găsi mâncândă,
 Din somnă să mi-lă trezescă,
 Dela masă să-lă stîrnescă
 Şi spre mine să-lă pornescă,
 Să-lă aducă, să mi-lă grăbescă,

Prin pădure fără sine
 Și prin sată fără rușine,
 Prin poeni fără de drumă,
 Prin câmpii fără cărări,
 Pe drumuri fără de gloduri
 Și prin ape fără poduri,
 Peste garduri
 Fără prilazuri.
 Și de le-î găsi
 La mese 'ntinse,
 Cu făclii aprinse,
 La neveste grase
 Și fete frumoșe,
 Să-î pară cățele viermănoșe,
 Numai eă să-î par frumoșă,
 Numai eă să-î fiă alésă!

Observațiunî.

Acéstă vrajă, culésă în satulă Pătrăuțu de lângă orașulă Sucéva, mi-a trimis' o amiculă meă d-lă V. Turturénă.

Dacă o fată și-a pusă ochiulă pe ună fecioră, dar se teme că acela nu va lua-o de soție, apoi ca să fie mai sigură ca feciorulă respectivă numai decât să-î fie bărbatū, ea *îi face pe ursită*. Ese adecă într' o Sâmbătă séra în cornulă saă *chietóra* casei c' ună cuțitū în mână, și înfigen-

du-lă în pămîntă, rostesce dela începută și până la sfîrșită versurile vrăjei acesteia.

Prin rostirea versurilor citate și prin înfigerea cuțitului, cugetă ea că feciorulă pe care și-a pusă ochiulă, trebuie, mai timpuriă sau mai târădiă, negreșită s' o iea de nevastă, chiar și atunci când mai nainte nici n' ar fi visată de dînsa, sau când atătă părinții cătă și tôte némurile lui i s' ară pune în potrivă.

Note.

(1) Intr' o variantă a acesteii vrăji din Mitoculă-Dragomirnei, care se vrăjesce de cătră fetele ce nu sunt jucate cu scopă ca să jőce, în locă de *o singură pajură* provină :

Nouă-đeci și nouă de pajuri împăjurate
Tôte cu focă îmbrăcate.

Iar mai în jos :

Voă pajuriloră vă duceți la N.
Și într' insulă vă băgați.
Și găndă bună de mine- i dați.

(2) Prin cuvintele *omulă meă* se înțelege aici feciorulă pe care și-a pusă fata ochiulă. În cele mai multe vrăji și farmece însă, în loculă acestoră cuvinte, se đice *ursitulă meă*.

Chemarea lunei.

Lună, lună,
Virgolună!
Tu ești mândră și frumoasă,
Tu ești a nopții crăiasă,
Tu cală ai
Dar' frâu n'ai.
Na-ți ție brâulă meu
Și fă frâu
Calului tău,
Să mergi dup' ursitulă meu.
De-a fi de-aice din sată,
De-a fi din cela-laltă sată,
De-a fi dintr'ală treilea sată
Saă dintr'ală noulea sată,
Nu-î da stare
Și-alinare,
Elă să nu pótă dormi,
Să nu pótă odihni,
Pân' la mine n'a veni!

Observațiuni.

Vraja acésta, culésă din Mitoculú-Dragomirnei și comunicată de d-lú dr. St. Saghinú, se face tot-deauna la *Lună nóuă* saú, după cum spunú unii Români, la *Craiú noú*, de cătră fetele cari nu se potú mărita.

Încingerea brâului.

Brâu, brăușorū!
Fă-te șerpușorū,
Fă-te laurū, balaurū,
Cu solziī de aurū.
Și cum te-oiū încinge
Tu mi te descinge,
Și mergi dup'ursitulū meū
Celū lăsatū de Dumneđeū
La o casă și la două,
Până-ī ajunge la nouē.
Dacă nu le-ī întâlni,
Dacă nu mi le-ī găsi,
Să te duci l'a noua țară
Și mi-lū adă în ia sară,
Și mi-lū adă fără sine
Și fără lécū de rușine.
Nu-ī da a trăi,
Nu-ī da a grăi
Cu văduve grase,
Cu fete frumóse,
Cu părinți în casă.

De-î pe pată,
 Dă-lă sub pată.
 De-î la masă,
 Dă-lă sub masă.
 De-î pe laiță,
 Dă-lă sub laiță.
 Unde i-să picîórele
 Pune-î capulă,
 Iar unde-î capulă
 Pune-î picîórele.
 Să n'albă stare
 Și-alinare,
 Cum n'a avută
 Maîca-sa când l'a născută,
 Cu sudorî de mórte
 Cu pólele încruntate,
 Cu sudorî pe frunte
 Cu vinele tóte ude . . .
 Cum s'a sbuciumată maîca-sa
 Pân' ce l'o născută,
 Așa să se sbuciume și elă
 Pân' ce n'a venî la mine.
 Iar la mine dac'a venî,
 Eă cu dînsulă când voiă grăi
 Ca cu miră l'oiă mirui,
 La dînsulă când oiă cătă,
 Ca cu busuîocă l'oiă suflă,
 Și la dînsulă când oiă rîde,
 Să-î pară
 Că eă galbenî i-aș întinde!

Observațiuni.

Acéastă vrajă, dictată de o româncă din Stulpicani, sată în districtulă Gurei-Humorului, mi-a comunicat' o d-lă V. Turturénă.

Chiemarea lui Teme.

Ești *Teme* (1),
Nu te teme!
Ești de unde ești,
De unde locuescî.
Și te du la N. N. (2)
Pe gura cămeșii te bagă
Și la inima lui te-așeză.
Cămeșa-î *pălădesc* (3)
Din somnă îl trezesce,
La mine-lă pornesce,
Din lume,
Peste lume,
La mine să vie anume.
Să nu aibă locū nicî stare
Până la mine o plecare.
Să nu pótă făr' de mine,
Precum n'a pututū
Mă-sa când l'a făcutū
Cu pólele crunte,
Cu sudorî pe frunte,
Cu buzele mușcate,
Cu cođile despletite pe spate!

Observațiuni.

Vraja acésta, culésă în Șcheia, satū în apropierea orașului Suceva, mi-a comunicat' o d-lū Vasile Balintescu, pedagogū.

Note.

- (1) Sub *Teme* se înțelege aice o ființă mitologică.
- (2) Aicī se pune numele feciorului său fetei, care se vrăjesce.
- (3) Sub verbulū *a pālāi*, care se rostesce în unele casuri și *a pālālāi*, se înțelege a vântură sau a flutură în vântū, d. e. eū *pālăescū* sēmînță, = eū vânturū sēmînță; foculū *pălăesce* sau *pālālăesce*, adică arde cu *pālālae*, cu flacăra mare.

Cócerea turtei.

Ieși, Petre,
Ieși, Sân-Petre!
Cu surda ta,
Cu muta ta,
Și-asurdesce,
Și-amuțesce,
Și 'ncremenesce
Și hotăresce.
Cum se hotărescū hotărēle
Și mieđuinele,
Așa să se hotărăscă
Și să se despărțescă
Gura lui N. N. cea rea,
Și limba lui,
Și inima lui,
Și gândulū lui
Despre mine.
Și cum nu potū eū
Fără trupulū meū,
Fără mânele mele,
Și fără piciórele mele,
Așá nicī elū să nu pótă
Fără de mine!

Observațiunî.

Fata, care voesce să fie vorbită de bine și iubită de feciorulū său bărbatulū pe care și-a pusū ea ochiulū, aduce o gură de apă mută, adecă nevorbindū nemicū pe drumū când se întorce dela fântână, iar după ce a sositū acasă rosteste cuvintele de mai sus și se frēcă cu atâta făină, câtū cuprinde gura cea de apă. După aceea se frēcă de o față-de-masă, apoi pune făina muiată în gura cea de apă pe fața de masă, face dintr'însa unū aluatū, se pune cu dosulū (ședutulū) pe aluatū, după aceea îlū reșchie, adecă îlū lăștesce în drépta și stânga, făcêndū dintr'însulū o turtă pe care o pune apoi în vatra foculū ca să se cócă. După ce turta, astfelū frământată, s'a coptū de ajunsū, iarășī o frēcă până ce o face făină și așā o dă celū ce i-a vrăjitū în mâncare ca s'o mânânce.

Vraja acésta, culésă în Boianū, satū în distric-tulū Cernăuțulū, mi-a comunicat'o d-lū V. Tur-turénū.

Facerea cu ulcica.

Eă nu'nvêrtă ulcica,
 Ci'torecŭ gândulŭ
 Ői cuvîntulŭ
 Ői inima lui N. cu totulŭ
 Dela alte fete spre mine
 Să parŭ din fața
 Cuconița,
 Iară din dosŭ păunița.
 Căți în urmă m'orŭ călca
 Toți m'orŭ lăudă,
 Cu dînși-oiŭ jucă
 In gură m'oiŭ sărută
 De mână că m'orŭ luă,
 Cu dînșii m'oiŭ desmierdă.

Observațiunî.

Vraja acésta, culésă în Mitoculŭ-Dragomirnei
 Ői comunicată de d-lŭ dr. St. Saghinŭ, se face
 mai cu sémă de cătră fetele cele stătute, cari
 nu se potŭ mărită.

Ea este una dintre cele mai usitate Ői mai răs-
 pândite vrăji. Dovadă despre acésta avemŭ Ői ți-

cala «*î-a făcută cu ulcica*» sau «*pare că î-a făcută cu ulcica*», care se aplică unui fecior, ce-și bate prea mult capul după vre-o fată, deși aceea nu e cine scie cât de frumoasă, isteță sau avută.

Fata, care voesce să placă orî-cuî, ia o ulci-cuță, o întorce cu gura în jos, îi pune pe fundu mai mulți cărbuni și învêrtind'o rostesce cuvintele de mai sus.

Așternerea patului.

Mie-mi așternă bumbacū și mătasă,
Flăcăilorū N. N. holeră ghimpósă,
Focū și urzičí,
Ace și furnici.
Să nu pótă bé
Să nu pótă mánca,
Să nu pótă adormi,
Să nu pót'a s'odihni,
Pân'la mine n'orū veni
Și cu min' s'orū drăgosti!

Observațiuni.

Fata, care voesce să fie cercetată și drăgostită de feciori, rostesce cuvintele acestei vrăji, auđită dela o româncă din satulū Stulpicanī și comunicată de d-lū V. Turturénū, tot-deauna séra când își așterne patulū și voesce să se culce.

Scóterea dragostilorũ.

Sântă-Mărie, sântă de tine!
Eũ nu calcũ degetele tatăluĩ,
Ci calcũ fetele satuluĩ,
Le calcũ să fie călcate
Și 'napoia mea lăsate.
Cu dreptulũ că le-am călcatũ
Și 'napoi că le-am lăsatũ,
Și cu stângulũ am pășitũ
Și 'nainte le-am eșitũ ...
Dănilașũ, Dănilașũ!
Descalică la orașũ
Și-mĩ dă mie cheile
Să descuĩ cãmările,
Ca să-mĩ scotũ dragostile
Din cinstea icónelorũ,
Din fața cucónelorũ,
Din pălăriile flăcăilorũ,
Din cușmele bărbațilorũ,
Din coșile fetelorũ,
Din cârpele nevestelorũ (1).
Și cum e mai sus

Cununa gardului
 De fața pământului, (2)
 Așa să fiu și eu mai pre sus,
 Mai cinstită
 Și mai iubită
 Decât toate fetele
 Și toate nevestele!

Observațiuni.

Fata, care voesce să fie jucată și băgată în samă de toți feciorii, care vrea să fie mai alésă și mai căutată dintre toate cele-lalte fete din sat, înainte de a se porni la joc, fiind încă în casă, își încheștază mânilor, și așa plecându-le în jos și călcându-le cu piciorul drept, începe a rosti versurile de mai sus până la

Cu dreptul că le-am călcat
 Și 'napoi că le-am lăsat.

Iar când dice :

Și cu stângul am pășit
 Și 'nainte le-am ieșit,

atunci, sosind în pragul ușei, calcă mânilor încheștate cu piciorul cel stâng.

După ce în modulă acesta a rostită ea și aceste două versuri, când vrea să trecă prin pórta ogrădii, rostesc versurile începěndă dela *Dănilașu* și până la sîrșitū.

Unele fete, când voescū să-și scótă dragostile, ieaū într'o ulcică apă neincepută și puindū într'insa busuiocū, o pană de păunū și unū banū de argintū, se ducū pe la cheutorile gardului într'o Marți, Joi sau Sămbătă, și după ce rostescū cuvintele de mai sus, se spală cu apa și cu celelalte obiecte dintr'insa.

Prin procedura acésta și prin rostirea vrăjii acesteia, se dice că fetele, carī în chipulū acesta *și-au făcutū pe dragoste*, sunt căutate și jucate de toți feciorii din satū mai multū decăt orī-carī alte fete de séma lorū. Ba, ce este încă și mai multū, ele sunt cinstite, înaintate și respectate într'unū modū deosebitū chiar și de cătră bētrāniū și bētrānele satului.

Vraja acésta, dictată dimpreună cu explicarea ei de o romāncă din Pătrăuțū, satū în districtulū Suceviū, mi-a comunicat'o d-lū V. Turturénū.

Note.

(1) Intr'o variantă a acesteī vrăjī, totū din Pătrăuțū, aceste două versuri sună așa :

Din gâțele fetelor,
Din legăturile nevestelor.

(2) Fetele, cari-și scotă dragostile cu ulcica la cheu-
torile vre unui gardă, rostescă versurile acestea așa :

Cum e cununa asta de gardă
Mai sus decât fața pământului.

Ferberea ocnei.

Fierbe, *ocnă*, (1) clocotesc,
Pământul mi-lă *coscovesce* (2)
Și ierba mi-o dogoresce,
Pre N. la mine-lă pornesce.
N. să nu pótă bé,
Nici să nu pótă mânca
Pân' la mine n'a plecà;
Să nu pótă hodini
Pân' la mine n'a porni
Și la mine n'a veni,
Cu mine-a se drăgosti,
Cu mine-a se libovi!

Observațiuni.

Acéstă vrajă, dictată de o româncă din satul
Stulpicani, mi-a împărtășit'o d-lă V. Turturénă,
preotă.

Note.

(1) Sub cuv. *ocnă* din vraja acésta se înțelege ulcica saŭ hîrbulŭ, cu care se vrăjesce și care de regulă se pune la focŭ ca să férbă.

(2) *A coșcovi* = a coroji = a coși, adecă a rădică partea saŭ pătura deasupra în sus.

Făcetură de despărțire.

Cine-î aceea,
Cine-î aceea?
— Catrina!
Ce are pe capū?
— Piele de dracū!
Ce are pe trupū?
— Piele de lupū!
Ce are pe vine?
— Piele de câne!
Ce are în gură?
— Pricazū și ură!
Dacă-î așa,
Să fugă N. de ea
Ca de dracu,
Și să se témă
Ca de lupū,
Și să se păzescă
Ca de-unū câne turbatū!

Observațiuni.

De trăescū doī inși bine, și nesuferindū acésta

ființele cele rele, atunci vrăjitoarea, după cum mi-a spusă Domnica Popescu, româncă din Ciudeiș, care mî-a dictatŭ vraja acésta, vréndŭ să despărțescă pre cei ce trăescŭ bine, se duce în pădure și caută doî copaci gemênari, cari fură desrădęcinați de o furtună și cari aŭ căđutŭ unulŭ într'o parte iar celŭ-laltŭ în altă parte. Dintre aceste dóuě lemne iea vrăjitoarea țērîna și întrebuițéză momentulŭ când se află cei doî amaniți la olaltă, și rostescé formula de mai sus, menin-du-î cuvintele atătŭ unuia câtŭ și altuia, și asvêrle țērîna acésta între dinșii.

Innegrirea fetelor.

Hiș, cióre negre, buhóse!
Că eũ sunt N. cea frumósă,
Dintre fete cea alésă.
Eũ sunt flórea satuluĩ,
Crucea busuĩoculuĩ
Și fruntea noroduluĩ,
Dragostea fecĩorilorũ
Și fala voĩnicilorũ!
Eũ sunt pomũ mândru 'nfloritũ,
Gangurũ galbenuĩ auritũ.
Când din gur'oiũ *gãngurì*
Toți fecĩori-oiũ îndulci,
 Toți cei mici
 Și voĩnici,
 Toți sãteniĩ
 Și poporeniĩ.
Cine de mine s'a lipi,
Ca de vinũ bunũ s'a veseli ;
Cine de mine s'a atinge,
Ca de miere se va linge !

Observațiuni.

Acéstă vrajă, culésă dela o româncă din satul Stulpicani, mi-a comunicat'o d-lă V. Turtureană.

Când merge o fată la jocă, la hramă, la o nuntă saă la altă petrecere, cum se vede în strinsură, adreséză cătră cele-lalte fete versurile acestea, pre cari le rostesc în taină, cu scopă ca fecioriă numai pe dinsa s'o cinstescă și s'o jóce, numai cu dinsa să stea de vorbă și să se petrécă, iar pre tóte cele-lalte fete să le des prețuiască ca pre nisce cióre.

F A R M E C E

De picioro-o 'mpiedicată
 Și de mână o aŭ legatŭ,
 De gur' amuțitu-o,
 De urechi surditu-o
 Și de ochi orbitu-o.
 Măriora n'a tăcutŭ,
 Ci a plânge a 'nceputŭ
 Cu glasŭ mare până 'n ceriŭ,
 Cu lacrimi și suspinări,
 Lacrimi lungi până 'n pămîntŭ,
 Glasŭ lungŭ pân' la Domnulŭ sfîntŭ.
 Nimene n'o aŭ vęđutŭ
 Nimene n'o auđitŭ
 Numai Maica Domnului
 Sus din pórta raifuli.
 Numai Precist'a vęđut'o
 Și pe nume a strigat'o:
 — Marie! ce glăsuesci?
 De ce mi te tânguesci?
 Cu glasŭ mare până 'n ceriŭ,
 Cu lacrimi și suspinări,
 Lacrimi lungi până 'n pămîntŭ,
 Glasŭ lungŭ pân' la Domnulŭ sfîntŭ?
 — Da cum nu m'oiŭ glăsui,
 Și cum nu m'oiŭ tângui,
 Dacă eŭ am sinecatŭ,
 Sinecatŭ și mânecatŭ
 Sâmbătă desdeminéță
 Pe recóre, pe verdéță,
 Pe cărarea lui Trăianŭ,

La riulŭ lui Iordanŭ,
Apă rece ca să-mi ieaŭ
Și de ură să mă laŭ;
Dar' la riŭ nu se putea
Nicŭ de cum apropiă,
Că era tinosŭ, glodosŭ,
Și înapoi m'am întorsŭ;
Nimene nu m'a vędută,
Nimene nu m'auđitŭ,
Numai cătŭ pismașele
Și tóte vrăjmașele,
Numai ele m'aŭ vędută
Și 'nainte mi-aŭ eșitŭ
Și din cale m'aŭ opritŭ.
In cale mi-aŭ aruncatŭ
Butucŭ mare, colțuratŭ,
De piclóre m'aŭ 'mpiedicatŭ
Și mânele mi-aŭ legatŭ,
De gură m'aŭ amuțitŭ,
De urechi m'aŭ asurđitŭ,
De ochi încă m'aŭ orbitŭ!
Atunci Maica Domnului
Sus din pórtă raifuli
Scară de-aurŭ slobođi
Și 'nainte îi eși,
Și de mâni a luat'o,
După sóre a'nturnat'o,
Și de-acolea s'aŭ pornitŭ,
Pe Maria a'nsoțitŭ
Pe cărarea lui Traianŭ,

La riulū lui Iordanū,
Apoi în riū mī-a băgat'o
Până'n brău, și-a spelat'o.
Maica Domnului spělă,
Cu bani de-argint o săpă,
Și cu grebla mī-o greblă,
Cu pana o mătură,
Cu greblă de busuïocū
Și cu pană de păunū,
Mī-o spělă și mī-o greblă,
Mătură și curățîă.
Și bine spělatu-mī-o,
Bine limpeđitu-mī-o
Din crescutulū capului,
De pe faț'obrazului
Chîar până'n glesnele
 Picîórelorū
Și până'n cununile
 Degetelorū;
Și bine spělatu-o,
Bine limpeđitu-o
 De ură,
 De pîră,
 De-adusurî,
 Supusurî,
 De făpturî,
 Dătăturî,
 De strigărî
 Și căscărî,
 De-uricîunî

Și minciună.
 Cunună de spină de pe cap
 Luatu-î-a,
 Cunună de aur pe cap
 Aședatu-î-a,
 Și de ură curățitu-o,
 De dragoste încărcatu-o.
 Ochii de buhă din cap
 Luatu-î-a,
 Ochii de șoim în cap
 Aședatu-î-a,
 Și mi-o curățit'o
 Și mi-o limpedit'o
 De ură,
 De pîră,
 De adusuri,
 Supusuri,
 De făpturi,
 Dătături,
 De strigări
 Și căscări,
 De-uriciuni
 Și minciună.
 Piele de bróscă rîiósă
 De pe fața ei frumósă
 Precista luatu-î-a,
 Frumuseță aședatu-î-a,
 Și-a făcut'o ca o flóre,
 Jucându c'o rađa de sóre,
 Și spêlatu-o,

Limpețitu-o

De ură,
De pîră,
De adusurî,
Supusurî,
De făpturî,
Dătăturî,
De strigărî,
De căscărî,
De uriciunî
Și minciunî!

Dințî de osû din gură scosu-î-a,
Fagurû de miere sub limbă pusu-î-a,

Și spêlatu-o,
Limpețitu-o
De ură,
De pîră,
De adusurî,
Supusurî,
De făpturî,
Dătăturî,
De strigărî,
De căscărî,
De uriciunî
Și minciunî.

Din brău de șerpe descinsu-o
Și'n brău de mătasă încinsu-o,

Și spêlatu-o,
Limpețitu o
De ură,

De pîră,
 De adusurî,
 Supusurî,
 De făpturî,
 Dătaturî,
 De strigărî,
 De căscărî,
 De uricîunî
 Şi mincîunî.

Din papucî *de plotunŭ* descălţatu-o,
 Şi'n cisme galbene încălţatu-o,
 Şi spĕlatu-o,
 Limpeḑitu-o
 De ură,
 De pîră,
 De adusurî,
 Supusurî,
 De făpturî,
 Dădaturî,
 De strigărî,
 De căscărî,
 De uricîunî
 Şi mincîunî.

De mâna cea dréptă apucatu-o,
 Pe ţermŭ de mărgăritariŭ aruncatu-o,
 De tótă ura descărcatu-o,
 De ură,
 De pîră,
 De adusurî,
 Supusurî,

De făpturi,
 Dătături,
 De strigări,
 De căscări,
 De uriciuni
 Și minciuni.

Și-a început Mărióra
 Cu biciul a trăsni
 Și-a plesni,
 Cu buciună a buciuna,
 Dragostile a striga:
 Dela 'mpărați cu 'mpărătese,
 Dela crai și cu crăse,
 Dela preoți, preotese,
 Dela boeri cu cucóne,
 Dela domni și dela dómne,
 Dela miri și cu mirese,
 Dela vornici, vornicese,
 De pe pălăriile feciorilor,
 De pe cosițele fetelor,
 De pe stratul cu garofele,
 De pe câmpul cu florile.....
 Care nu póte s'o vadă,
 Pe degete se întinde
 Dórá o póte cuprinde,
 Numai ca s'o drăgostéscă
 Și ca să o *lăbostéscă*.

De-ađi înainte
 Cum este alesú cuculú
 Dintre tóte pasérile,

Și busuïoculŭ
Dintre tóte florile,
Și argintulŭ
Din aramă,
Așă să fie și Mărióra
Cea mai alésă
Și mai frumósă
Dintre tóte fetele
De prin tóte satele!
Cine
Vine?
Ce 'mpěrătésă,
Ce crăïasă,
Ce preotésă,
Ce vornicésă,
Ce mirésă?
Nu-ï împěrătésă
Nicï crăïasă,
Nicï vornicésă,
Nicï preotésă,
Nicï mirésă,
Că-ï Mărióra cea frumósă,
Dintre tóte mai alésă.
Cine-o vede pe din dosŭ
Cată s'o vadă și din față,
Care o vede din față
Cată s'o vadă și din dosŭ.
Care nu póte s'o vadă
Pe degete se întinde
Dóră o póte cuprinde,

Numai ca s'o drăgostéscă
 Și ca să o *lăbostéscă*.
 De-ađi înainte
 Cum este alesu cuculú
 Dintre tóte paserile,
 Și busuioculú
 Dintre tóte florile,
 Și argintulú
 Din aramă,
 Așá să fie și Mărióra
 Cea mai alésá
 Și mai frumósá
 Dintre tóte fetele
 De prin tóte satele !

Observațiuni.

Farmeculú acesta mi l'a comunicatú conșcolarulú și consătenulú meu d-lú George Forgaciú în anulú 1870, iar d-sa l'a prescrișú dintr'unú manuscriptú alú lui Leonú Popescu, unú altú conșcolarú alú meu, căruia i l'a fostú dictatú mama sa Domnica, româncă din orășelulú Ciudeiú, districtulú Storojinețului.

Nu multú după ce l'am căpétatú l'am trimisú d-lui B. P. Hasdeú, care l'a publicatú apoi în «*Columna lui Traianú*» an. I, Bucuresci 1870, pag. 4.

La vr'o câți-va ani după publicarea acestui farmecă, întâlnindu-mă singur cu Domnica Popescu la cumnatul meu Samuilă Petrescu, parochă în Crasna, și rugând'o ca să-mi împărtășescă ceea ce va fi sciindă din literatura poporană, ea, între multe alte descântece și farmece, mi-a dictat și farmecul de mai sus, însă nu precum îl publicasem, ci cu unele schimbări și adausuri, ast-felă că cu totă dreptul se pôte considera ca o variantă de sine stătătoare.

Dreptă aceea m'am hotărîtă să publică și acéstă variantă, despre care ni-i vorba, așa după cum mi s'a dictat și după cum urméză :

II.

S'a sinecată,
 S'a mânecată
 Mărióra cea istétă
 Sâmbătă des-deminétă
 Pe cărarea lui Trăiană,
 La părul lui Iordană,
 Apa limpede să-și ție
 De ură ca să se spele.
 La părul nu s'o putută
 Nici decum apropiă,
 Că era tinosă, glodosă,

Și'napoî că s'o întorsă.
 Nime n'o vęđut'o,
 Nime n'o auđit'o,
 Numaî pismașele
 Și cu vrăjmașele,
 Numaî ele c'aũ vęđut'o,
 Numaî ele aũ auđit'o.
 Și după ce-o auđitũ
 Inainte ȳ-o ȳeșitũ,
 Butucũ mare o luatũ,
 In cale-ȳ l'o aruncatũ,
 De picĩore-o 'mpĕdicat'o,
 De mȳnȳ o legat'o,
 De gur'o amușit'o,
 De ochȳ o orbit'o,
 De urechȳ o asurđit'o.
 Și-o prins N. a se tȳngui
 Șȳ-a se glȳsui
 Cu glasũ mare pȳnȳ 'n cerĩũ,
 Cu lacrimȳ pȳnȳ 'n pȳmĩntũ.
 Nime n'o vęđut'o,
 Nime n'o auđit'o,
 Numaî Mașca Domnului
 Sus din naltulũ cerĩului,
 Numaî ea c'o vęđut'o,
 Numaî ea c'o auđit'o,
 Și pe nume c'o strigat'o,
 Și din gurȳ o 'ntrebat'o:
 — N. ce mi te tȳnguescȳ,
 De ce mi te glȳsuescȳ

Cu glasŭ mare până 'n ceriŭ,
Cu lacrimî până 'n pâmîntŭ ?
— Da cum nu m'oiŭ tângui,
Și cum nu m'oiŭ glăsui
Cu glasŭ mare până 'n ceriŭ,
Cu lacrimî până 'n pâmîntŭ,
Că m'am sinecatŭ
Și m'am mânecatŭ
Sâmbătă des-deminéță
Pe cărarea lui Traianŭ,
La părêulŭ lui Iordanŭ,
Apă limpede să-mî ieŭ,
De ură ca să mă spêlŭ,
La părêu nu m'am pututŭ
Nici de cum apropiă,
Că a fostŭ tinosŭ, glodosŭ,
Și 'napoi că m'am întorsŭ;
Nime nu m'o vêđutŭ,
Nime nu m'o auđitŭ,
Numai pismașele
Și cu vrăjmașele,
Numai ele m'o vêđutŭ,
Numai ele m'o auđitŭ;
Și pe locŭ cum m'o auđitŭ,
Inainte mî-o eșitŭ,
Butucŭ mare o luatŭ,
In cale mi l'o aruncatŭ,
De picîore m'o împiedicatŭ,
De mânî m'o legatŭ,
De gură m'o amușitŭ,

De urechi m'o asurđitŭ,
 Œi de ochi cŭ m'o orbitŭ!
 Auđindŭ Maica Domnului
 Sus din naltulŭ ceriului,
 La N. lungŭ cŭ s'o uitatŭ,
 Œi aŒa i-o cuvintatŭ :
 — Tacŭ N. nu te tŕngui,
 Nu mi te mai glŕsui
 Cu glasŭ mare pŕnŭ 'n ceriŭ,
 Cu lacrimi pŕnŭ 'n pŕmintŭ,
 Cŭ eŭ sunt vrednicŭ
 Œi puternicŭ
 Sŕ te lecuescŭ
 Œi sŕ-ŕi folosescŭ!
 Œi 'ndatŭ cum o vorbitŭ,
 Scarŭ de aurŭ o slobođitŭ
 Pe dŭnsa s'o scoboritŭ
 Œi 'nainte i-o ieŒitŭ,
 De mŕna drŕptŭ o luat'o,
 Dupŭ sŕre o 'nturnat'o
 Œi-amŕndouŕ apoi pornit'o
 Pe cŕrarea lui Trŕianŭ,
 La pŕreulŭ lui Iordanŭ.
 Cum o sositŭ la pŕreŭ,
 Maica Domnului
 O bŕgat'o pŕnŭ'n brŕu
 In apŕ Iordanului,
 Œi-o prinsŭ apoi a o spŕlŕ,
 Cu bani de-argintŭ a o sŕpŕ,
 Cu greblŕ de busuiocŭ a o greblŕ,

Cu pană de păunū a o mătură,
 Cu pene de cucū a o neteḑi. ,
 Bine spĕlatu-o,
 Bine limpeḑitu-o
 Din vîrvulū capuluī
 Până 'n cununele unghiilorū.
 Bine spĕlatu-o,
 Bine limpeḑitu-o
 De ură,
 De pîră,
 De adusurī,
 De supusurī,
 De fapturī,
 De daturī,
 De strigărī,
 De căscărī,
 De uricîunī de pe lume.
 Cunună de spinī de pe capulū eī
 Luatu-ī-o,
 Cunună de aurū pe capulū eī
 Pusu-ī-o,
 De ură curăḑitu-o,
 De dragoste încărcatu-o.
 Ochī de *budiheciū* (1) din capulū eī
 Scosu-ī-o,
 Ochī de șoimū în capulū eī
 Pusu-ī-o,
 De ură curăḑitu-o,
 De dragoste încărcatu-o.
 Piele de bróscă ráiósă

De pe fața ei luat-u-î-o,
Sórele și luna pe fața ei
 Scrisu-î-o,
De ură curățitu-o,
De dragoste încărcatu-o.
Dinți de osu din gura ei
 Scosu-î-o,
Mărgăritariu în gura ei
 Věrsatu-î-o,
De ură curățitu-o,
De dragoste încărcatu-o.
Glasu de cucu în gura ei
 Pusu-î-o,
Faguri de miere sub limba ei
 Intocmitu-î-o,
De ură curățitu-o,
De dragoste încărcatu-o.
Din cămeșă de spină desbrăcatu-o,
In cămeșă de păióră îmbrăcatu-o,
De ură curățitu-o,
De dragoste încărcatu-o.
Din brău de șerpe descinsu-o,
Cu brău de mătasă încinsu-o,
De ură desbrăcatu-o,
De dragoste încărcatu-o.
Din opinci de *plotună* (2)
 Descălțatu-o,
In cisme galbene
 Incălțatu-o,
De ură curățitu-o,

De dragoste 'ncărcatu-o.
 De mâna dréptă luatu-o,
 Pe țermură de mărgăritariű
 Aruncatu-o,
 De ură descărcatu-o,
 De dragoste 'ncărcatu-o.
 Pe calű albű încălicatu-o,
 După sóre înturnatu-o,
 De ură descărcatu-o,
 De dragoste 'ncărcatu-o.
 Buciumű de aurű în stंगा
 Datu-ű-o,
 Biciű de focű în drépta
 Pusu-ű-o,
 De ură descărcatu-o,
 De dragoste 'ncărcatu-o.
 Și-a prinsű N. cu bicifulű a plesni
 Și-a trăsni,
 Tótă lumea a o stârni,
 Cu buciumulű a buciumą,
 Dragostile a strigà:
 Dela 'mpěrațű cu 'mpěrătese,
 Dela ministri cu ministrese,
 Dela baroni cu baronese,
 Dela preoțű cu preotese,
 Dela domni cu domnișóre
 Dela boeri cu cucóne,
 Dela mirű cu mirese,
 Dela vornici cu vornicese,
 De pe pălăriile flăcăilorű,

De pe cosițele fetelorū,
 De pe stratulū cu florile,
 De pe câmpia cu ierburile,
 De pe tóte florile,
 De pe tóte ierburile,
 De pe tóte pânele,
 De pe tóte holdele.

Și-a prinsū lumea a s'adună
 Și din gură a 'ntrebă:

— Cine vine,

Cine vine ?

Ce 'mpărătésă,

Ce ministrésă,

Ce baronésă,

Ce preotésă,

Ce cucónă,

Ce domnișórá,

Ce vornicésă,

Ce mirésă ?

— Nu e 'mpărătésă,

Nici ministrésă,

Nici baronésă,

Nici preotésă,

Nici cucónă,

Nici domnișórá,

Nici vornicésă,

Nici mirésă,

Că e N. cea frumósă,
 Dintre tóte cea mai alésă!
 Cine o vedea din dosū

Căta s'o vadă și din față,
 Cine o vedea din față
 Căta s'o vadă și din dosu.
 Iar' care n'o putea vedea
 Pe degete se 'ntindea
 Și 'n lăuntru-și respundea:
 — Ea să drăgostéscă,
 Ea să *lăbostéscă* (3) ...
 De astăđi înainte
 Ea să fie cea mai cuminte.
 Cea mai deșteptă
 Și mai înțeléptă,
 Cea mai frumoasă
 Și mai alésă.
 Precum îi alesu cuculă
 Dintre tóte paséřile,
 Și păunulă
 Dintre tóte *gobăile*, (4)
 Și busuřoculă
 Dintre tóte florile,
 Și argintulă
 Din aramă,
 Așă să fie N. mai de sémă,
 Mai frumoasă
 Și mai alésă
 Dintre tóte fetele
 Și tóte nevestele !

Observațiuni.

Fărmecătorea ține în mâna dreaptă unŭ struțu compusŭ din trei pene de cucŭ și una de păunŭ, precum și din trei fire de busuiocŭ, tóte legate la unŭ locŭ cu unŭ firŭ de lână țigae roșie, ce trece printr'o monedă, care represintă icóna Sântă-Măriei sau a St. Michailŭ, iar mâna stângă o razemă pe pieptulŭ persónei, *căreia i se face pe dragoste.*

Actulŭ acesta se sêvêrșesce numai într'o Sâmbătă des-deminéță înainte de rêsăritulŭ sórelui, iar formula farmecului se rostesce de trei orŭ după olaltă.

O sémă de fete, cari voescŭ să fie îndrăgostite și iubite, își facŭ singure pe dragoste. Se scólă într'o Sâmbătă des-deminéță, se ducŭ, până a nu rêsări sórele, la unŭ pârîu, ieau din acela cu unŭ vasŭ apă și aducênd'o acasă punŭ busuiocŭ într'insa și o descântă.

Când aŭ să se ducă la jocŭ, se spală peste totŭ corpulŭ cu apă de acesta, punŭ busuioculŭ sub brâu, și așa se pornescŭ apoi la jocŭ. Făcêndŭ acesta, credŭ ele că toți feciorii trebuie să se bată după dinsele, să le îndrăgescă și iu-

béscă și să le jöce mai multü decât pe orî-carî altele.

Note.

(1) Cuv. *budiheciü* e identicü cu *budihaciü* și însemnéză o specie de *buhă*.

In Bucovina se mai usiteză, atară de aceste douë cuvinte, încă și cuv. *budihală* saü *bughihală*, care însemnéză ceva sborșitü, uritü, dărăbănosü.

(2) *Plotună* saü *plotonü*, pl. *plotuni*, s'a numitü, după spusa Românilorü din Bucovina, unü felü de animalü sëlbaticü, förte puternicü și fiorosü, care avea unü cornü în frunte și care în vechime a trăitü prin pădurile Carpaților și mai cu sémă prin cele din ținutul Dornei și Câmpulungului din Bucovina. Astăđi animalulü acesta nu mai esistă, a dispărutü cu totulü, numai numele i s'a mai păstratü.

Dela numele acestüi animalü credü că vine și numele *Plotonița*, unü sătișorü în Bucovina, districtulü Gurei-Humorului.

(3) *Lăbostéscă*, cuv. străinü, însemnéză *a iubi*, *a desmerdá*.

(4) In cele mai multe părți din Bucovina pasërile de casă se numescü și *gobăi*, sing. *gobae*.

Cum că acésta întru adevërü e așa, se póte vedé și dintr'o satiră poporană din satulü Galinesci, districtulü Rădăuțului, care sună ast-felü :

Vine lelea dela Prutü
C'o găină de vîndutü.

- Ce ceri, lele, pe *gobae* ?
- Șapte ruble și-o lițca!
- Lasă, lele, lițca!
- Că ți-i slabă *gobaea* !

Său într'o variantă :

- Lasă, lele, lițca!
- Că s'a vinde *gobaea* !

Totû de dragoste.

— Bună deminéța,
Apă *curétóre*. (1)
— *Țănimă* (2) dumitale,
N: fată frumósă!
Da cum de-ai venitû la mine
Așa des de deminéța,
N. fată frumósă?
— Am venitû ca să mă speli
Și ca să mă curățesci!
Cum te scohorî tu și vii
Din munți, de prin obârșii
In vërsările câmpului
De speli tóte malurile
De tóte ruginile,
Și speli tóte pietrile
De tóte *jebrinele*, (3)
Am venitû și eû la tine
Ca să mă speli și pre mine
Din vîrvulû capului
Până 'n cununile unghilorû,
Bine să mă curățesci,

Bine să mă limpețesci:

De ură,
De pîră,
De-adusurî,
De supusurî,
De fapturî,
De daturî,
De strigărî,
De căscărî,

De uriciunî de pe lume! . . .

Maica Domnului a vęđut'o

Cu atâta n'a lăsat'o.

De mâna dręptă a luat'o,

Dipe (4) sóre a 'nturnat'o,

La *Mira Slava* (?) dusu-o,

Cu mirũ miruitu-o,

Glasũ de cucũ în gură

Pusu-ı-o,

Fagurũ de miere sub limbă

Așędatu-ı-o,

Ca 'ntre ómenı când a ıeși,

Și cu dınșıi când va vorbi,

Ca cu miere să-ı pótă 'ndulci.

Toți sătenıi,

Toți poporeniı,

Toți veciniı,

Toți străiniı,

Toți feciorıi,

Toți mai mariı,

Toți vătãmaniı,

Ea cum cu gura li-a grăi
 Ca cu mîere i-a 'ndulci,
 Cum cu gura a căscă
 Ca și cuculă a cîntă,
 Pre toți mi i-a fărmeacă.
 Iar toți, câți voră fi,
 Inaintea ei voră ieși
 Cu cuvinte bune,
 Cu păhare pline,
 Cu capurile plecate,
 Cu cușmele rădicate,
 Și care de dînsa s'a atinge
 Ca de mîere se va linge.

Observațiunî.

Farmeculă acesta mi l'a dictatū Dòmnică Popescu din Ciudeiū.

Fata, care voesce s'o îndrăgostéscă lumea, se îmbracă într'o Sâmbătă des-deminéță în cămeșă albă, își despletésce përulă și-lă péptênă, însă nu-lă împletésce, ci-lă lasă s'atârne și să fâlfâe pe spate. Iea după aceea șépte fire de busuiocū în mîna dréptă și o monetă de argintū în mîna stîngă, și ast-felū alérgă până a nu rësări sórele la o apă curgëtóre. După ce a sositū, își udă maî întâi degetele la mîni și la picióre de trei orî și apoi

se spală cu busuioculă și cu argintulă, rostindă cuvintele de mai sus ale farmeculă.

Dacă fata, care voesce a-și face pe dragoste, nu scie singură cuvintele farmeculă, atunci le rostesce în loculă ei fărmecătórea, care în casulă acesta trebuie asemenea să se ducă cu dinsa la apă.

Note.

(1) *Curétóre* = curgétóre. În Bucovina fórté adese-oră se aude řicéndă *cură* în locă de *curge*, *curéndă* în locă de *curgéndă* și *curétoră -e* în locă de *curgétoră -e*.

(2) *Ţănimă*, prescurtată din *mulţănimă* = mulţămimă. Româniă din Bucovina spună mai adese-oră *a mulţăni* decât *a mulţămă*, nici când însă *a mulţumă*

(3) *Jebrină*, pl. *jebrine* = Lâna bróscei, lat. *conferva rivularis*.

(4) Româniă din unele sate din districtulă Rădăuţulă și ală Storojineţulă din Bucovina, precum bună-óră cei din Vicove, Crasna și Ciudeiă, spună fórté adese-oră *dipe* în locă de *după*: *dipe-aceea* = după aceea.

Chemarea stelei.

I

O stea, gostea,
Dragostea-î a mea;
Două stele, gostele,
Dragostile mele;
Treî stele, gostele,
Dragostile mele;
Patru stele, gostele,
Dragostile mele;
Cincî stele, gostele,
Dragostile mele;
Şese stele, gostele,
Dragostile mele;
Şapte stele, gostele,
Dragostile mele;
Optă stele, gostele,
Dragostile mele;
Ia şi-a nóua stea,
Asta-î stéua mea!
Stea, steluţa mea!

Eă m  voi  culcă
 Œi m'oi  hodini,
 Iar tu nu dormi,
 Nu te hodihni,
 Ci  mbl  țerile
 Œi t te hotarele

Să-mă aduci dragostile:
 Dela nou  holđi  nverđite,
 Dela nou  sec ri înflorite,
 Dela 99 de miri cu mirese,
 Dela 99 de crai cu crăese,
 Dela 99 de'mp rađi cu'mp r tese,
 Dela 99 de preođi cu preotese,
 Dela 99 de păuni cu p unițe,
 Dela 99 hulubi cu hulubițe,
 Dela 99 vaci cu viței,
 Dela 99 de oi cu m ei,
 Dela 99 scr fe cu purcei,
 Dela 99 p larii fecioresci,
 Dela 99 struțuri fetesci;
 Să mi le aduci, dragă stea,
 P n  la căsuța mea,
 De cu s r  p n 'n c nt tori
 De două ori,
 Iar din c nt tori
 P n 'n đori
 De trei ori,
 In astă ulcea cu flori!

Duminecă deminătă m'am sculatū,
 Duminecă deminătă am mânecatū.
 Când a'ntratū popa'n altariū
 Păsērica cânta'n pari.
 Când popa'n altariū a întratū,
 Cu pieptene de-argintū m'am pieptē-
 natū],
 Cu păharū de aurū m'am cinstitū
 Și la biserică m'am pornitū.
 Când în biserică am întratū,
 Toți la mine s'au uitatū,
 Și-aū prinsū bărbații cotindu-se
 Și femeile ghiontindu-se,
 Toți la mine reū uitându-se.
 Da eū că m'am supēratū,
 Dela biserică m'am înturnatū
 Totū plângēndū și văicărāndū
 Cu glasū mare până'n ceriū,
 Cu lacrimi până'n pāmintū.
 Nime nu m'a auđitū,
 Nime nu m'a vēđutū,
 Decāt Maīca Domnului
 Sus din pōrta ceriului.
 Și ea cum m'a auđitū
 Și cum m'a vēđutū,
 A prinsū a mă întrebā
 Și din gur'a-mi spune-așā:
 —Ce plāngi N., ce te căinezī,
 De ce te văicărezī
 Cu glasū mare până'n ceriū,

Cu lacrimi până'n pământu?
 — Da eũ cum n'oiũ plânge
 Și cum nu m'oiũ căină,
 Cum nu m'oiũ văicără,
 Dacă eũ am mânecatũ
 Și m'am sinecatũ
 Astăđi demineta
 Când a'ntratũ popa'n altariũ
 Și păsERICA cãnta'n pari,
 Și când popa'n altariũ a'ntratũ
 Cu pieptene de-argintũ m'am pieptenatũ,
 Cu pãharũ de aurũ m'am cinstitũ
 Și la bisericã m'am pornitũ ;
 Și'n bisericã când am intratũ
 Tođi la mine s'aũ uitatũ,
 Și-aũ prinsũ bărbađii a se coti,
 Femeile a se ghionti,
 Tođi la mine cu reũ a privi!
 — Tacĩ N. nu plânge,
 Nu te căină,
 Nu te mai văicără
 Cu glasũ mare până'n ceriũ,
 Cu lacrimi până'n pãmintũ,
 Cã eũ de mâna dreptã te-oiũ luã
 Și'n pãreulũ Iordanului te-oiũ bãgã,
 Și te-oiũ curãđi și te-oiũ spela,
 Cu cămeșã de dragoste te-oiũ îmbracã,
 Cu brãũ de *ibosũ* (1) te-oiũ încinge,
 Cununã de flori în capũ țĩ-oiũ pune,
 Sórele'n fađã pune-đĩ-oiũ

Lipi-ți-l-oiu,
 Străluci-te-te-oiu;
 Luna 'n pieptu ți-oiu răzimă
 Și lucefereî
 Pe umereî
 Ți-oiu așeza!...
 Lucéfêrulü celü de ți sus
 Pe mâna dréptă mi l'a pusü,
 Și 'n mâna stângă *busuiocü* (2)
 Să mă iea feciorîi la jocü,
 Și steluțe mărunțele
 Imprejurulü pólelorü mele.
 Cine la mine a căutatü
 Ca de vinü l'am îmbêtatü;
 Cine la mine a grăitü
 Ca cu pâne de grâu l'am hrănitü,
 Ca cu mîere l'am îndulcitü!

Obsêrvațiuni.

Farmeculü acesta, culesü din satulü Pătrăuțü, nu departe de orașulü Sucéva, mi l'a împărtășitü d-lü V. Turturénü.

Fata, care voesce să fie cercetată, jucată și iubită de feciorî mai multü decât alte fete, merge Sâmbătă séra *după tócă*, adecă după *vecernie*, când e cerulü seninü, în grădina cu florî cu o ulcică de apă prospêtä, neincepută, în mână, și punéndü

ulcica între flori, rupe unŭ mănunchiŭ de *busuiocŭ* și alte flori mirositoare, și punându-le apoi în ulcica cu apă, se uită la stele și rostesce versurile farmecului de mai sus până la «*Duminecă deminătă.*»

Sfirșindŭ de rostitŭ de nouă ori după olaltă acéstă parte a farmecului, încetéză de a se uită mai multŭ la stele. Scóte apoi busuioculŭ din ulcică, bea puțină apă, cu puțină se spală pe obrazŭ și se neteșesce pe capŭ, cu puțină și cu busuioculŭ fărmeatŭ se duce pe acolo pe unde cugetă că vorŭ trece feciorii și stropesce o parte de locŭ până în pragulŭ ușei dela casă. Iar când ajunge la pragŭ, tórnă dinnaintea lui tótă apa câtă a mai rămasŭ. Din busuiocŭ o parte o rupe și o presură pe cale unde cugetă că vorŭ veni la dinsa feciorii, iar cu ceea-laltă se frécă pe mânii și pe obrazŭ. După ce a făcutŭ tóte acestea, se duce și se culcă, în bună speranță că farmeculŭ își va avé efectulŭ doritŭ.

A doua și des-deminătă, adecă *Duminecă* până nu răsare sórele, se scólă și rostesce a doua parte a farmecului, începându dela «*Duminecă deminătă*» și până la sfirșitŭ. După acésta se îmbracă cu cele mai frumoșe haine ce le are, își

pune în capū flori, sub brâu saū în sînū busu-
iocū, și așa gătită plécă apoi la biserică și la
jocū, unde e totū tineretulū satului adunată,
avêndū cea mai bună speranță că de acum
înainte va fi cea mai căutată și mai iubită fată
din totū satulū.

O variantă a acestui farmecū, culésă dela o
româncă din *Sân-Georgiū* în Transilvania, se în-
cepe așa :

O stea, logostea!
Adă-mi dragostea mea
De trei orī
Până 'n ȕori
La astă ulcea cu flori.
Douē stele,
Logostele!
Aduceți dragostile mele
De trei orī
Până 'n ȕori
La astă ulcea cu flori!

Și totū așa până la :

Nouē stele,
Logostele!
Aduceți dragostile mele
De trei orī
Până 'n ȕori
La astă ulcea cu flori!

Trebue însă să însemneză aici, că cuvîntul *gostea* nu l'am întîlnit nicăiri pînă acum, fără numai în farmecul de faţă şi celă ce urmăză, pe cînd cuvîntul *logostea* provine în mai multe farmece şi vrăji române mai alesă din Transilvania şi Ungaria. *Gostea* sémănă a fi scurtatū din *logostea*.

Cînd ajunge fărmeacătoarea la versurile :

Ia şi-a nóua stea,
Asta-î stéua mea!

atunci se uită la cea mai frumósă şi mai luminósă stea de pe întinderea ceréscă, şi apoi rostescce mai departe versurile farmecului.

Poporul românū de pretutindene crede că fie-care omū are câte o stea în cerū, care este strinsū legată de sórtea lui şi pe care o capătă elū cînd se nasce. Câţi ómenī sunt pe pămîntū, atâtea stele sunt pe cerū. Cînd unū românū este ameninţatū de vre-o cursă, atunci đice elū că stéua lui se întunecă; cînd e persecutatū de sórte, cînd se simte fórte nefericitū, đice în marea-ī întristare şi amărăciune că n'are stea în` cerū, de aceea e aşă de nefericitū; iar cînd se apropie de finitulū vieţii sale, atunci crede că stéua lui

nu rămâne mai multă pe cerū, ci cade jos. De câte ori vede românul cădëndū vre-unū meteorū, dice ca a cădūtū stéua unui omū, care a muritū în momentulū acela. Mai pe scurtū stelele, atātū cele ordinare, câtū și *cele cu kódă*, adecă *comeții*, și mai cu sémă aceste din urmă, aū o înrîurire fórte mare asupra închipuirii românului. De aici, dela acéstă credință fórte lățită printre români vine apoi că cei mai mulți vrăjitori și vrăjitoare, fărmeătorī și fărmeătoare *caută* saū *cetescū în stele sórtea ómenilorū*; și totū acéstă credință, cugetū eū, a îndemnatū și pe fata din farmeculū de față a se adresă cătră *stéua sa* și a o rugă ca să-i aducă dragostile din tóte părțile și să i le pună în ulcica cea cu apă neincepută și cu florī umplută, cu care își face ea pe dragoste.

Note.

(1) Cuvîntulū *ibosū* din farmeculū de față abia acum întăia óră l'am întilnitū în literatura poporană. In vorba de tóte dílele nu l'am auđitū nici odată, și nici nu credū că se va fi întrebuiñdū unde-va, celū puținū în Bucovina nu.

(2) *Busuioculū* e unica plantă, care se întrebuiñeză de cătră românce mai la tóte farmecele. Elū are, după

crediința românilor, o deosebită putere de a atrage și a fărmeacă. De aceea mai toate fetele mari și nevestele tinere îndătinază în zile de sărbători a-lă purtă legatū la cheutórea cămeșilor, sub brâu saū în sînū.

II

O stea
Gostea,
Două stele
Gostele,
Treī stele
Gostele,
Patru stele
Gostele,
Cinci stele
Gostele,
Șese stele
Gostele,
Șapte stele
Gostele,
Optū stele
Gostele,
Nouă stele
Gostele,
Fiți de-ajutorū stelei mele!
Stéuă, stelușóra mea,
Cea luminósă
Și vederósă,
Eū acéstă sfintă apă

Aici voiŭ lăsa
 Și m'oiŭ culcă,
 Și-oiŭ dormi
 Și-oiŭ hodini.
 Dar tu stea,
 Steluța mea,
 Luminósă,
 Vederósă,
 Să nu te culci,
 Să nu dormi,
 Să nu te hodinesci,
 Ci să te duci
 Și să-mi aduci
 Dragostile,
 Frumusețile
 Și tóte *numele*

Dela'mpěrași cu'mpěratese,
 Dela crai și cu crăese,
 Dela preoți cu preotese,
 Dela vornici cu vornicese,
 Dela miri cu mirese
 Și dela closce cu puș
 Și aice să mi le puș.
 Deminéța, când m'oiŭ sculă,
 Eŭ aici în astă apă le-oiŭ află,
 Cu dînsele pe obrazŭ m'oiŭ spělă!...

Observațiuni.

Fata, care voesce să fie iubită, după cum mi-a

spusă Domnica Popescu, care mi-a dictat farmecul acesta, cum a inserat și au răsărit toate stelele pe cer, se duce și aduce apă neîncepută dela o fântână sau dela un pârâu într'un vas curat. Atât când se duce cât și când aduce apa, caută ca să n'o vadă nimene. După ce aduce apa, o pune într'un loc afară, unde să nu ajungă nimic la dînsa, dar nici să fie acoperită cu ceva anume ca să pótă căde peste noapte rouă într'însa. Iar după ce a adus'o acasă, ia o *pană de păun*, și umblîndu cu *păunul* prin dînsa, rostesce de trei ori farmecul de mai sus. Apoi pune apa sus ca să stea acolo până a doua zi demineță. Totu odată, când rostesce cuvintele de mai sus, se uită pe cer la steua cea mai luminosă, bună-ora la un lucifer sau și la o altă stea mai vederosă.

În serile nourate, când nu se vedu stelele pe cer, nu se face farmecul acesta, ci numai când e cerul plin de stele.

A doua zi demineță se spală pe obraz cu apa ast-fel descântată și fermecată, și apoi o aruncă într'un loc curat, iar păunul îl pune în cap.

De frumusețe.

Duminecă demință
Din așternutū m'am sculatū,
Pe față că m'am spelatū,
Frumosū că m'am pļeptēnatū,
Curătea m'am îmbrăcatū,
Pe calū sprintenū, graurū,
Am încălicatū,
Buciumū de argintū curatū
In mâna drēpt'am luatū,
Prin mijloculū satului
Am alergatū
Totū buciūmândū
Și trîmbițândū.
Cățī m'aū auđitū
Toți s'aū grăbitū,
Toți aū alergatū
Și-aū întreatū:
Cine vine buciūmândū?
Cine vine trîmbițândū?
Ce 'mpēratū, ce 'mpērătēsă?
Ce craiū ore, ce crăiasă?

Nu-î împărat, nici împărătesă,
 Nu e crai, nu e craiasă,
 Că-î N. cea frumósă,
 Dintre fete cea mai alésă!

Cine m'o vădută
 I-am și plăcută
 Și m'o și iubită,
 Ca de pâne bună s'o săturat,ă,
 Ca de vină bună s'o îmbetat.ă
 Toți voinicii din sată
 După mine s'o luată . . .
 Cum îi păunulă mai alesă
 Decât tóte paserile,
 Așa să fiă și eă mai alésă
 Decât tóte fetele!

Cum îi argintulă
 Mai alesă din aramă,
 Așa să fiă și eă
 Din tóte fetele mai de samă!
 Cum îi mătasea mai alésă
 Și mai vederósă,
 Așa să fiă și eă de acuma
 Dintre tóte fetele mai frumósă!

Observațiuni.

Fata, care voesce a fi privită de cea mai frumósă dintre tóte fetele și iubită de fecior, iea o pană de păun, ună bană de argint și ună

firu de mătase roșie, și legându-le pre tóte acestea la unu locu, rostesce versurile de sus. Aduce apoi des-deminéța, până a nu resări sórele, apă neîncepută și descântând'o cu păunul și cu celelalte lucruri țice:

Apă sfîntă și curată
 Cum ai spelatú, nu odată,
 Bolohaniî de rugină
 Și malurile de tină,
 Așa se mă curățesci,
 Să mă spelî și limpețesci
 Și pre mine
 De tóte metehmele
 Și de tóte relele,
 Să rămânú curată
 Și luminată,
 Ca argintulú strecuratú
 Și ca aurulú curatú!

După rostirea acestorú versurî, se spală cu apa descântată, iar cu păunulú se împodobesce.

Apa ce are să fie descântată, se póte aduce în orî-ce ți, afară de Lunî, Mărcurî și Vinerî.

De iubire.

— Bună deminéța,
Apă albă și curată!
— Mulțămescă D-tale,
N. *felegósá!* (I)
— Că eă nu-să felegósă,
Că-să mândră și frumósă
Ca o rujă când înflóre
Și ca sfântulă sóre
 Când resare!
Eă de-acasă m'am pornitú
 Și-am venitú
Ca să mă rogú Dumi-tale
Să-mă dai dragosteale,
 Frumusețele
 Și mândrețele
 Dumitale!
Cum se bate tótă lumea,
 Tótă omenimea,
 Tóte sufletele,
 Tóte vitele,
 Tóte paserile

Și tóte lighioile
 După apă bună și curată,
 Așa să se bată
 Toți feciorii,
 Toți voinicii
 După dragostile mele,
 După frumusețele mele,
 După mândrețele mele,
 După vorba mea,
 După viața mea,
 După graiulū meū,
 După traifulū meū,
 După gïoculū meū!
 Cum nu póte nime trăi
 Fără de apă,
 Așa să nu póta feciorii
 Fără de mine,
 Pân' nu m'orū luà în gïocū,
 Pân' n'orū vorbi,
 Pân' n'orū sfātuī,
 Pân' nu m'orū iubi!

Observațiuni.

Farmeculū acesta se face în orī-ce ȃi, afară de Lunī, Mercurī și Vinerī.

Fata, care voesce să-și facă pe dragoste ca să fie iubită și jucată de feciorī, se duce des-deminéța până a nu răsări sórele la o apă curgétóre, fără

ca s'o vadă cine-va. Ajunsă la apă, stă pe mal, rotesce cuvintele de mai sus de trei ori după olaltă, și totu de atâtea ori se spală cu amândouă mânil pe obrazu cu apă din păriu.

Când se întorce acasă pôte s'o vadă ori-cine, căci atunci nu-î strică nimic.

Dacă nu pôte merge la o apă curgătoare, pôte să aducă apă și acasă și aice să rostescă apoi farmecul și să se spele.

Apa o aduce dela unu păriu, ori dela o fântână, însă trebuie să fie neincepută, și când o aduce să nu vorbescă cu nimene.

După ce a adus'o și s'a spelat cu dinsa, restul, ce a mai rămas, îl aruncă într'unu locu curat.

Note.

(1) *Felegosă -ă* = rămturos, petecos, forte urit și murdar îmbrăcat.

Chemarea apei rouróse.

Apă, apă rourósă!
Fă-mă mândră și frumósă
Ca gráulú alesú pe masă,
 Ca sfîntulú sóre
 Când răsare,
Ca busuïoculú când e'n flóre.
Câtă dragoste-i pe lume
Tótă s'o puí pe mine-anume.
Câți feciori că m'orú vedé
Eú lorú dragă le-oiú cădé,
Câți bētrâni m'orú auđi
Cu cuvîntulú m'orú cinsti.

Observațiuni.

Fata, care voesce să fie numai decât iubită, se scólă în ziua de *anú noú* saú *Sân-Vasile* dedeminéță până a nu răsări sórele, se îmbracă cu hainele cele mai nóue, mai bune și mai cu-

rate ce le are, și ducându-se la ună isvoră saă la o apă curgătoare din apropiere, rostesce cuvintele mai sus arătate. După aceea, spălându-se pe mâni și pe obrază, se întorce acasă, căutându în același timpă ca nimene să n'o vadă, căci vedend'o, farmeculă n'ar avé nici ună efectă.

Acestă farmecă, culesă în Pătrăuțulă de lângă Sucéva, mi l'a trimesă d-lă V. Turturénă.

Chemarea sórelui.

I.

Sfinte sóre

Frățióre !

Rěsaĩ cu 40 de răđeşóre.

Dar nu rěsări pe munţi,

Nicĩ pe case, nicĩ pe curţi,

Nicĩ pe ciređi de boĩ,

Nicĩ pe turme de oi !

Sfinte sóre

Frățióre !

Rěsaĩ pe capulũ meũ

Şi pe totũ trupulũ meũ.

Dela capũ pân' la picĩóre

Să strălucescũ ca tine, sóre,

Precum catã totũ norodulũ la tine,

Aşã să caute elũ şi la mine

Din capũ şi pân' la picĩóre.

Cum te 'ntorni tu, sfinte sóre,

La 'mpěraţi, la 'mpěraţiori,

Aşã să se 'ntórne şi la mine

Fete, hãrbaţi şi feciori !

Observațiunî.

Acestă farmecă, care se face de cătră fetele cele mari anume ca să se pótă mărită, mi l'a dictatú o româncă din Mitoculú-Dragomirneî.

II

Rěsaî sóre
 Frățióre
 Cu 44 rađe arđetóre.
 Patru-decí ține-ți-le,
 Patru mie dă-mi-le :
 Douě 'n frunte
 Maî měrunte,
 Douě maî scînteitóre
 Peste ochi și țîțișóre.
 Sóre luminosú !
 Cátú ești de răđosú,
 Cátú ești de frumosú,
 Așa să fiú și eú de frumósă,
 Răđósă,
 Luminósă
 In ochiî mândrului meú,
 Peți-mi-l'ar Dumneđeú !

Farmeculú acesta, culesú în Moldova, mi l'a împărtășitú ilustrulú nostru poetú V. Alecsandri.

De înfrumusețare.

Duminică deminătă m'am sculatŭ,
Pe cale, pe cărare am apucatŭ.
Când am fostŭ la mîedŭ de cale
M'aŭ întilnitŭ 99 de fărmeătóre
 Cu 99 de fărmeătóri,
 99 de săgetătóre,
 Cu 99 de săgetătóri,
 99 de diochitóre
 Cu 99 de diochitóri,
 99 de strigóice
 Cu 99 de strigói,
 99 de moróice
 Cu 99 de moroi,
Ură'n fațã aruncatu-mi-aŭ,
Cu cămeșã de bróscã îmbrăcatu-m'aŭ,
Cu brău de șerpe încinsu-m'aŭ,
Cunună de spinî în capŭ pusu-mi-aŭ.
 Eŭ am prinsŭ a mă cântã,
 Amarŭ a mă văerã.
 Nime nu m'a văđutŭ,
 Nime nu m'a auđitŭ,

Numai Maica Domnului
 Sus din pórta cerului.
 Numai ea că m'a văđutů,
 Numai ea m'a auđitů
 Și 'ndată cum m'a auđitů
 La mine s'a scoboritů
 Și din gură m'i-a vorbitů :
 — Ce te cânți, ce te văerezĩ,
 De ce mi te căinezĩ?
 — Da eũ cum nu m'oĩũ cântă,
 Și cum nu m'oĩũ văeră,
 Că Duminecă deminéța m'am sculatů,
 Pe cale, pe cărare am apucatů,
 Când am fostů la miedũ de cale
 M'aũ întilnitů 99 de fărmeacătoře
 Cu 99 de fărmeacătoři,
 99 de săgetătóře
 Cu 99 de săgetătóři,
 99 de diochitóře
 Cu 99 de diochitóři,
 99 de strigóice
 Cu 99 de strigoĩ,
 99 de moróice ;
 Cu 99 de moroĩ:
 Urĩ în fața aruncatu-m'i-aũ,
 Cu cămeșă de bróscă 'mbrăcatu-m'aũ,
 Cu brăũ de șérpe încinsu-m'aũ,
 Cunună de spinĩ în capũ pusu-m'i-aũ,
 Bună de nimică făcutu-m'aũ !
 — Tacĩ N. nu te cântă,

Nu te văeră,
 Nu te căină,
 Că eă de mâna dréptă lua-te-oïă,
 Pe cărarea lui Traiană porni-te-oïă,
 La fântâna lui Iordană duce-te-oïă.
 Și-acolo, după ce-om sosi,
 Pe scări de aură te-oïă scoborî,
 In fântâna lui Iordană te-oïă vîrî,
 Cu *fisóce* (1) de busuïocă te-oïă stropi,
 Cu făcliă te-oïă lumină,
 Fórté mândru te-oïă spēlă.
 De urî că te-oïă curăři
 Și te-oïă limpeři,
 Și multă mai frumósă-ă fi !

Observațiuni.

Acestă farmecă, din Boiană, mi l'a comunicată d-lă V. Turturénă.

Note.

(1) *Fisocă*, pl. *fisóce*, séménă a fi schimosită din *sfi-tocă* = struță, mănunchiă.

Strigarea dragostilor.

Buciumă de aură scrisu-l'am,
In drépta pusu-mi-l'am.
Telincă de aură scrisu-o-am,
In stânga pusu-mi-o-am.
Din buciună am buciumată,
Din telinc'am telincată,
Dragostile mi-am strigată.
Tóte noródele aú stată
Și la mine s'aú uítată,
Și din gur'aú întreată:
—Cine buciună,
Cine trîmbiță?
Ce crăiasă,
Ce 'mpărătesă?
— Nu-î crăiasă,
Nici împărătesă,
Că-î N. cea frumósă,
Dintre fete cea mai alésă!...
Scóte vornici din vornicie
Și dascăli din dăscălie,

Și preoți din preoție,
Și 'mperați din împărăție,
Ca ea nime să nu fie.

Observațiuni.

Acestă farmecă, culesă în Boiană, mi l'a comunicat d-lă V. Turturénă.

Chemarea apei curgătoare.

— Bună demineța,

Apă curgătoare!

— Mulțămimă d-tale,

N. frumoasă flóre.

— Apă curgătoare!

Tu curăți maluri málóse,

Pietri ruginóse

Și fete frumoase,

Curăță-mă și pe mine

De urí,

De gurí,

De strigări,

De căscări,

De mâncări.

Curăță-mă de orí-ce urí

Și de orí-ce făcături,

De pe mâni, de pe piclóre,

Să rămânú eú ca o flóre,

Ca o floricea frumoasă,

Pe care toți o miróasă.

Curăță-mă de pe tață,

Ca'n întréga mea vieță
Să fiū rară frumuseță,
Ca să rămânū eū curată
Cum isū de Dumneđeū dată!

Observațiunī.

Farmecul acesta mi l'a comunicatū d-lū Ionică alū lui Iordachi Isacū, agricultorū din Mahala, iar d-sale i l'a dictatū soția sa Eudochia.

Dacă pe o fată saū pe unū flăcăū aū începutū ómeniī a-ī urī așa đicēndū ca din seninū, atunci aducū maī întâī o cofiță de apă, ieaū dintr'insa ca o litră plină într'o ulcică, apoi maī ieaū încă și o crenguță de busuiocū, și dândū cu crenguța în apa din ulcică đicū cuvintele de maī sus. Iar după ce în chipulū acesta aū descântatū apa, se spală cu dinsa pe față.

Chemarea r uei.

— Bună demin ta

R u , rouli ta!

— Mul amim  d-tale,

Mândră dr guli ta!

— R u , rouli ta,

Am venit   i m  închină

 i m  rog  ca să mă spel ,

Să mă cur tesci,

Să mă lipe esci

De *t te* urile

 i făcăturile,

Ca să mă faci

Dr gu ta  i frumo s ,

Ca  ule Grecilor ,

Ca sarea berbecilor ,

Ca laptele juncilor ,

 i  i ele pruncilor .

Cum se bată Grecii

Dipe  u ,

 i berbecii

Dipe sare,

Și viței
Dipe lapte,
Și pruncii
Dipe țîță,
Așa să se bată și flăcăii
Dipe mine!

Observațiuni.

Farmecul acesta e culesă din Voitinelă, sată
în districtul Rădăuțului.

Ca să fie fetele jucate.

M'am luatū pe sinecă,
Pe mânecă
In sfinta Duminecă,
Pe calea lui Traianū,
La apa lui Iordanū,
Mândru să mă *limpădū*,
Mândru să mă *curătū*
De tóte datele,
De tóte suratele,
De tóte adusele,
De tóte tunsele.
Căci când a 'nseratū
Eū m'am fostū culcatū
Mândră și frumósă,
Destulū de voíosă.
Iar când m'am trezitū,
M'am simțitū
De picíóre 'mpiedicată,
De mânurī legată,
De gur' amușită,
De nasū nădușită,

De ochi orbită,
 De urechi asurdită,
 De përu rotundită.
 Și când m'am vedutù așa,
 Am prinsù tare-a më cântă
 Și-a më vâetă,
 Și-am prinsù a më dăuli
 Și-a më glăsui,
 Gândindù
 Și socotindù
 Că nime nu më vede,
 Nime nu më aude.
 Dar' m'a vedutù
 Și m'a auđitù
 Maica Domnului
 Din pórta ceriului,
 Și ea cum m'a auđitù,
 Din graiù așa mi-a grăitù :
 — Ce te cânti tu, N. N.
 Mândră și frumósă ?
 Ce te dăulesci,
 Ce te glăsuesci ?
 — Da eù cum nu m'oïù cântă
 Și cum nu m'oïù vâetă,
 Da cum nu m'oïù dăuli,
 Și cum nu m'oïù glăsui,
 Că m'am luatù pe sinecă,
 Pe mânecă
 In sfînta Duminecă,
 Pe calea lui Traianù,

La apa lui Iordanu,
Mândru să mă limpędu,
Mândru să mă curățu
De tóte datele,
De tóte suratele,
De tóte adusele,
De tóte tunsele,
Căci când a 'nseratü
Eü m'am fostü culcatü
Mândră și frumósă,
Destulü de voiósă,
Iar când m'am trezitü
 M'am simșitü
De piclóre 'mpiedicatä,
De mânurü legatä,
De gur' amușitä,
De nasü nădușitä,
De ochi orbitä,
De urechi asurșitä,
De përu rotunșitä !
— Tacü N. nu te mai cântä,
 Nu te văetä,
 Nu te dăuli,
 Nu te glăsui,
Că nemică nu țî-a fi,
Că eü de piclóre despiedica-te-oïü,
De mânurü deslega-te-oïü,
De gură desmuți-te-oïü,
De nasü desnăduși-te-oïü,
De ochi desorbi-te-oïü,

De urechî desurđi-te-oîŭ,
 Pêrulŭ lungi-ți-l'oîŭ!
 Și Maica Domnului
 Din pórta cerîului,
 Ași-și cum a cuvîntatŭ
 Scară de céră a luatŭ,
 Scară de céră a întinsŭ,
 Cu póle albe m'a cuprinsŭ,
 Cunună de aurŭ în capŭ mî-a pusŭ,
 Și de mână m'a luatŭ
 Și într'unŭ ritŭ frumosŭ m'a dusŭ,
 Bucîmŭ de aurŭ curatŭ
 În mâna dreptă că mî-a pusŭ
 Trîmbiță de aurŭ
 În mâna stîngă mî-a pusŭ,
 Și din gur'așă mî-a spusŭ:
 — Când la tine m'oiŭ uîta
 Cu bucîmu-î bucîuma,
 Cu trîmbița îî trîmbița,
 Toți sătenii,
 Toți poporeniî
 Orŭ alergă
 Și-orŭ întrebă:
 — Ce judesă,
 Ce dómn'alésă?
 — Că nu-î judesă,
 Nicî dómn'alésă,
 Că-î N. cea frumósă!
 Noî în jocŭ să o jucămŭ,
 La ea orî când să mergemŭ,

In brațe s'o cuprindemă,
Cu gura s'o sărutămă,
Cu păharele să-î închinămă
Și vorbe bune să-î dămă!

Observațiuni

Farmeculă acesta mi l'a dictatū o româncă din Săn-Georgiū, în Transilvania, în vara anului 1870.

Fetele, cari voescū ca fecioriī orī-unde să le vadă bine și să le jóce, ieaū o bucată de pâne, zaharū, saū orī și ce alta bunū de mâncatū, și rostescū vorbele de mai sus asupra obiectului respectivū. După aceea ieaū merindea ast-felū fărme-cată și o daū feciorilorū ca s'o mănânce.

DESFACERI

Depărtarea urei.

Sântă-Mărie, sântă de tine!
Am sinecatu,
Am mânecatū,
Deminéță m'am sculatū,
Pe cărare m'am luatū,
La părēulū Iordanū am alergatū,
Pe cărare neumblată,
Pe rōuă nescuturată.
Dar când eram la mîeđū de cale,
De cale, de cărare,
O femeie neîubitóre
Și de multū rēū-voitóre
Inainte mī-a ieșitū
Și din față mī-a răpitū,
Din părū mī-a smulsū,
Din cosițe mī-a tunsū,
Din urmă mī-a furatū,
Din dragoste mī-a luatū;
Ciorapi de bursucū
In picîóre mī-a trasū,
Mănușe de rugū

În mâne mî-a pusă,
 Ochî de bróscă în capă mî-a lăsată,
 De ură m'a încărcată;
 Cu care grăiamă,
 La care mă uitamă,
 Pare că-lă strîmhamă.
 Eă acésta cum am vėđută
 Glasă pănă în ceriă am slobođită
 Și lacrimî pănă'n pămîntă.
 Și nime nu m'a auđită,
 Nime nu m'a vėđută,
 Numai *Dómna ceriului*
 Din pórtă raifuli.
 Și ea cum m'a auđită
 Și cum m'a vėđută,
 Pe scară de aură s'a scoborîtă
 Și la mine a venită
 Și din gură mî-a vorbită:
 — Măriucă mândră și frumósă,
 Dintre tóte fetele mai alésă!
 Ce plângî? ce te căinezî?
 De ce te văicărezî,
 Cu glasă lungă pănă la ceriă.
 Cu lacrimî pân' la pămîntă?
 — Of! *Dómna ceriului*
 Din pórtă raifuli!
 Eă cum n'oiă plânge
 Cu lacrimî de sânge,
 Cum nu m'oiă văicără,
 Și cum nu m'oiă căină,

Dacă eu am sinecatu
Și-am mânecatū,
Deminéța m'am sculatū,
La părēulū Iordanū am alergatū,
Pe cărare neumblată,
Pe rōuă nescuturată,
Din dragoste neluată;
Dar când am fostū la mîedū de cale
De cale, de cărare,
O femeie neîubitoare
Și de multū rēu-voitoare
Înainte mî-a ieșitū
Și din față mî-a răpitū.
Din pērū că mî-a smulsū,
Din cosițe că mî-a tunsū,
Din urmă mî-a furatū,
Din dragoste mî-a luatū,
Ciorapî de bursucū
În picîore mî-a trasū,
Mănușe de rugū
În mâne mî-a pusū,
Ochi de brōscă în capū mî-a lăsatū
De ură m'a încărcatū;
La care grăiamū,
La care mă uitamū,
Pare că-lū strîmbamū.
M'am uîtatū în delū
N'am vēđutū pe nime;
M'am uîtatū la vale
Și-am vēđutū *trei dori*

Trei surori,
 Trei dorii de-a ceriului
 Trei *surori de-a sórelui*.
 Sora sórelui cea mare
 Luna 'n pîeptu pusu-mi-o,
 Luminatu-mi-o,
 Strălucitu-mi-o,
 Ura cu grebla greblatu-o,
 Departe de mine depártatu-o.
 Sora sórelui cea mijlocie
 Luceferi în umeri pusu-mi-o.
 Pusu-mi-o,
 Luminatu-mi-o,
 Ura de la mine cu furca asvîrlitu-o,
 Departe de la mine depártatu-o.
 Sora sórelui cea mică
 Stele 'n póle bătutu-mi-o,
 Bătutu-mi-o,
 Luminatu-mi-o,
 Strălucitu-mi-o,
 Cu mătura ura măturatu-o,
 Departe dela mine depártatu-o;
 De mâna dréptă m'a luatú,
 Pe calú galbenu m'a 'ncălicatú,
 Flueraşú de argintú
 In mâna dréptă mi-a pusú,
 Flueraşú de aurú
 In mâna stângă mi-a pusú:
 Când trîmbiţam,
 Când bucúmam

Și când flueram,
 Tóte dragostile s'adună,
 De capulū meū se legă
 Și mă desmierdă.
 Ura să se ducă pe capulū aceluia,
 Care mī-a dat'o
 Și mī-a aruncat'o.
 Eū să rămânū curată
 Și luminată
 Cum sunt dela D-đeū lăsată,
 De tótă lumea 'n sémă băgată!

Observațiuni.

Acéstă desfacere, culésă dela o româncă din Pătrăuțū, satū nu departe de orașulū Sucéva, mi-a trimis'o d-lū Vasile Turturénū.

Fata, care cugetă că cutare vrăjitoare saū altū cine-va i-a făcutū ca să n'o iubéscă și să n'o jóce feciorī, voinďū a depărta dela sine ura cu care a fostū încărcată și a face ca feciorī, și mai cu sémă iubitulū ei, care a lăsat'o, din noū și cu mai multă tragere de inimă s'o iubéscă, trebuie mai înainte de tóte să caute óre-carī obiecte, și anume: trei potcóve de calū și șese bucățele de ferū, tóte acestea să fie gășite; apoi o pană de păunū, o bucată de argintū, adecă unū pușorū

saŭ unŭ inelŭ, mătase roșie, busuiocŭ, nouă strachine, nouă căței de usturoiŭ, nouă fire de tămăe și nouă fire de piperŭ. Avëndŭ tóte obiectele acestea strînse la unŭ locŭ, iea unŭ vasŭ curatŭ și se duce cu dînsulŭ într'ó Mercure saŭ Vineri singură, saŭ și cu altă fată, ȕiua orí noptea, la unŭ pãriŭ, unde scie de mai înainte că se află vre-unŭ *vîrtejŭ*, adecă unde se învîrtesce apa. Din vîrtejulŭ acesta iea apoi apă neincepută și se întórce cu dînsa acasă.

Pe cale, atătŭ când se duce la pãriŭ, câtŭ și când se întórce cu apa, caută ca să nu se uite de felŭ înapoi, nici să nu vorbescă cu nime, căci cum se va uită saŭ va vorbi cu cine-va, desfacerea nu e de nici unŭ folosŭ.

După ce a sositŭ acasă, pune vasulŭ cu apa neincepută într'unŭ locŭ ascunsŭ, și acolo îlŭ păstrează ea până ce înnopteză. După ce a înnoptatŭ, începe apoi a desface și a fãrmecă.

Desfacerea se face de trei orí în trei serí, saŭ în trei nopți după olaltă. Și se face tot-deauna când nu e nime în casă, ci numai singurŭ acela care își desface. De aceea se ȕice că este cu multŭ mai bine, când *farmazona* saŭ *farmazonca* desface cam pe la mieȕulŭ nopții.

Dacă fata, care-și desface și în același timp își face pe dragoste, voesce să descânte în trei seri, atunci împarte apa adusă în trei părți egale, o tórănă în trei strachine și tustrele strachinele le pune apoi pe vatră.

Busuiocul, mătase, pana cea de păun și argintul le légă la un loc și-și face dintr'însele un strățu sau buchet. Face apoi loc în mijlocul jăratului din vatra focului și pune acolo o potcova, două bucățele de fer, trei fire de tãmăe, trei căței de usturoi și trei fire de piper. După acesta ia strățul, și muindu-l în una dintre cele trei strachine cu apă și purtându-l neîncetat prin apa acesta, rostesce versurile de mai sus ale desfacerii.

În modul acesta descântă și farmecă ea fiecare strachină câte de trei ori după olaltă, purtându neîncetat apa dintr'însele cu strățul.

După acesta scote potcova din vatra focului și o aruncă în strachina cea d'întâi descântată, iară în cele-lalte strachine cele două bucățele de fer.

Dacă voesce să desfacă numai într'o singură sëră, pune apa neîncepută în nouă strachine, aruncă în jăratec trei potcove, și din tôte cele-lalte

obiecte pune în vatra focului întreitū pe atâtea pe câte pune când are să descante în trei serī. Făcendū acesta, pune după desfacere potcovele în trei strachine, cari s'au descântatū mai întâi, iară în cele-lalte strachine pune bucățelele de ferū.

După ce, în modulū acesta, a descântatū pe rēndū fie-care strachină și în fie-care a pusū obiectele arētate, face semnū ca să între în casă mama saū o soră a ei mai mare, nici odată însă mai mică; apoi se desbracă de haine și se vîră într'unū ciubărū, care de mai nainte e adusū și pusū în mijloculū casei.

Mama saū sora sa, adecă cine a intratū în urma semnului datū în casă, apucă strachina cea d'întăi descântată și fărmeacă, și apa dintr'însa i-o tórnă pe capū, apoi dintr'a doua strachină, dintr'a treia, și totū așa până ce sfișesece de turnatū apa din tóte străchinele.

Pe când i se tórnă apa din strachine pe capū, se dīce că fata, care-și desface de ură și-și face pe dragoste, nu e bine nici de cum să se spele, ba nici măcarū să se atingă cu vre-unū degetū, ci să se lase așa după cum o spală apa ce curge din strachină.

După ce i s'a turnatū apa din tóte strachinele pe capū, ese fata din ciubărū afară și se îm-

bracă; iară apa, în care într'acestă modă s'a scaldat, o tórnă într'o ólă nouă. Iea apoi din vatra focului piperul, usturoiul și tãmâea, și le pune în óla cu scaldătórea. Trage după acesta mai mulți cărbuni aprinși, și aruncându-și și pre aceștia în óla cu scaldătórea, dice :

Infocată,
 Pipărată.
 Usturoiată
 Tãmăiată,
 Infierat
 Potcovit,ă,
 Pe capulă aceluia ce mî-a dat.ă.
 Ea mî-a dat
 Numărată,
 Eă îi daă nenumărată!

Ola cu scaldătórea și cu tóte cele-lalte obiecte aruncate într'însa se pune în urmă în tindă după ușă, sau și în altă locă, unde póte sta peste nópte neclintită. A doua și însă, fata care și-a desfăcută de ură și totă odată și-a făcută pe dragoste, o iea până în diuă, și ducându-se cu dînsa până la ună pãriț, o isbesce cu apă cu totă în albia acestuia. Când apa din ólă ajunge la o móră, chiar și móra se strică, așa putere mare are ea.

Intorcerea urmei.

De-i făcutu de bărbatū
Curatū,
Necuratū,
Sară-i ochii lui din capū,
Să-i pice totū părulū
Ca fuiorulū,
Să-i crepe bóșele,
Să-i pusce pișatulū,
Să plângă după dînsele.
De i făcutu de femee
Curată,
Necurată,
Să-i saie ochii ei din capū,
Să-i pice totū părulū
Ca fuiorulū,
Să-i crepe țîțele,
Să-i pusce laptele,
Să plângă după dînsele.
De-i făcut de fată

Curată,
 Necurată,
 Să-î saie ochii ei din capū,
 Să-î pice totū pērulū
 Ca fuīorulū,
 Să-î crepe pulpele,
 Să-î pusce sângele,
 Să plângă după dînsele.
 De-î făcutū de vėduvă
 Curată,
 Necurată,
 Să-î saie ochii ei din capū,
 Să-î pice totū pērulū
 Ca fuīorulū,
 Să-î crepe mânele,
 Să-î pusce sângele,
 Să plângă după dînsele.
 Cine-o făcutū c'o mână
 Eū desfacū cu douē,
 Cine-o făcutū cu douē
 Eū desfacū cu trei,
 Cine-o făcutū cu trei
 Eū desfacū cu patru,
 Cine-o făcutū cu patru
 Eū desfacū cu cincī,
 Cine-o făcutū cu cincī
 Eū desfacū cu șese,
 Cine-o făcutū cu șese
 Eū desfacū cu șapte,
 Cine-o făcutū cu șapte

Eû desfacû cu optû,
 Cine-o făcutû cu optû
 Eû desfacû cu nouë,
 Cine-o făcutû cu nouë
 Eû desfacû cu-a mele cu amëndouë,
 Cine-o făcutû cu ðece
 Mânele să-î sece,
 Limba să i se lege,
 Să nu pótă mai multû nimicû direge.
 N. să rămâe curatû
 Şi luminatû,
 Cum e de Dumneðeû lăsatû
 Şi de popa botezatû,
 Ca sórele 'n seninû
 In veciî vecilorû, amin!

Observaþiuni.

Acéstă desfacere, care în acelaşi timpû se póte numi şi vrajă, pentru că e menită nu numai a desface, ci totû odată şi a face răû, însăşi făr-mecătórea, o româncă din Vatra-Dornei, care mi-a dictat'o, mi-a spusû că se numesce *Intórcerea urmei*.

Dacă cine-va, după credinþa poporului, a călcatû într'o *urmă rea*, peste nisce *aruncături* saû *făcături vrăjite*, şi din cauza acésta aû începutû

să-lă dóră picióarele aşà de tare, că numai de abia se póte urni dintr'unú locú în altulú, saú chiar de felú nu se póte urni, cu nimicú nu se póte aşà de iute şi de uşorú vindecà ca cu desfacerea acésta.

Fărmecătórea iea noué căţei de usturoiú, noué *fuşti* saú *fiştú* (seminţe), cari se facú pe vírfulú coşilorú dela usturoiulú de tómnă, noué fire de grăú de primă-vară, noué grăunte de orđú, noué fasole (fansule), noué fire de piperú, noué grunđisorí de tãmác, noué fire de sémínţă de cânepă şi noué cărbuní aprinşi într'unú hârbú. Apói din fie-care felú pune la unú locú numai câte trei, şi le légă într'o hârtie saú în altă ceva ca să se ţie la unú locú. După acésta iea maiulú de bătutú cămeşile şi unú cuţitú şi se duce într'unú locú unde nu umblă nime, într'unú cornú de grădină saú aiurea. Acolo ajunsă, pune piciorulú dreptú pe pãmíntú şi cu cuţitulú desémnă pãmíntulú câtú ţine talpa piciorului. Apói, după ce desémnă loculú, scóte *urma*, adecă pãmíntulú însemnatú afară. După acésta pune seminţele în loculú urmei, *íntórce urma*, adică *glia* săpată în forma urmei, şi o pune cu călcáele spre degete şi după acésta bate cu maiulú seminţele puse

în urmă, adecă peste glia pusă întorsă, și după ce bate urma cum se cade, rostesce versurile desfacerii arătate mai sus.

Prin desfacerea și procedura acésta se crede că celă bolnavă în scurtă timpă trebuie să se vindece.

Desfacerea ursitei.

Eû nu tragû cepurile,
Ci eû tragû giunghiurile,
Aruncăturile
Şi făceturile
Din capulû lui N.,
Din grumazû,
De sub grumazû,
Din pîeptû,
De sub pîeptû,
Din spate,
De sub spate,
Din inimă,
De sub inimă,
Din mânurî,
De sub mânurî,
Din deşertû,
De sub deşertû,
Din cóste,
De sub cóste,
Din picîóre,
De sub picîóre,

✓ Din ședutū,
 Din născutū.
 Amū le-am trasū
 Și-afară le-am scosū,
 Din tôte vinele
 Și din tôte închieturile,
 Din miī și sute
 De vīnuțe,
 Din două-deci
 De degețuțe.
 Din miī și sute
 De închieturile,
 Din două-deci
 De degețele.
 Din tôte le-am trasū,
 Pre tôte le-am scosū,
 Și le-am sucitū,
 Și le-am învîrtitū
 Pe capulū cui le-o mânatū,
 Pe capulū cui le-o țipătū,
 Pe tôte mădulările lui,
 Pe tótă carnea lui
 Și pe totū trupulū lui.
 N. să rămăe curatū,
 Luminatū,
 Cum Dumneđeū l'o lăsatū!

Observațiuni.

Dacă vre-o femeie are mânie nedumerită asupra

altei femeii saŭ asupra unei fete, atunci nu odată se întâmplă că-î *face pe ursită* ca să móră. Ciudósa și réutációsa femeie se duce adecă în pădure, caută unŭ butucŭ uscatŭ și ceva rădicatŭ cu unŭ capetŭ dela pămîntŭ, și-lŭ îmbracă cu o cămeșă femeescă, îlŭ încinge cu o fustă, catrință saŭ prigitóre, și îlŭ îmbrobóde, dacă aceea, căreia voesce să-î facă pe ursită, e nevastă, cu o mîneștergură și cu fesŭ pe de desubt, iar dacă e fată îlŭ îmbrobóde cu unŭ tulpanŭ, în scurtŭ ȃisŭ îlŭ împodobesce cu tóte vestmintele pe carŭ le întrebuintéză femeile și fetele spre îmbrăcare.

După ce a îmbrăcatŭ butuculŭ în chipulŭ cum s'a arĕtatŭ, îlŭ légă de jurŭ împrejurŭ cu o ață, bate apoi peste cămeșa de pe dînsulŭ unulŭ saŭ și mai multe cercuri de lemnŭ saŭ, dacă are la îndemână, și de ferŭ, pre carŭ le întăresce și întepenesce apoi din tóte părțile cu pene de lemnŭ anume ca să nu pótă cădé de pe dînsulŭ.

Alte femeii réutációse, din contra, ducĕndu-se în pădure, mai alesŭ pe la Sân-Georgiŭ, légă o sumă de copaci saŭ și crengi verđi, cu felurite ațe, și după aceea, bătĕndŭ pene de lemnŭ într'înșii, ȃicŭ:

Cum se légă copaciulŭ cu aceste ațe

Și se bate de jură împrejură cu pene,
 Așa să fie și N. încurcată
 Și legată,
 Să nu se pótă
 Mărită după N.
 Iar N. să nu pótă
 Luă altă fată,
 Afară de mine!

Sau, dacă se face în numele alteia:

Afară de N. N.

Altele se ducă în pădure, caută o tișitură sau
 o trupină mai grosă și mai înaltă, o îmbracă
 ca pre o fată sau nevastă, apoi începă a bate
 într'insa cuie sau pene de lemnă oră și fuse, de
 regulă șépte la numără, đicéndă la fie-care batere:

Cum întră fusele
 In vîrvulă trupinei,
 Așa să între giunghîurile
 Și aculă morții
 In N. cea urită,
 Căreia-î facă pe ursită!

Baterea cuieloră, peneloră sau a fuseloră în
 tișitură și cercuirea butucului cu cercuri, însémná.

ca așa s'o înțepenescă junghiurile pe aceea, care a fostă sorocită să móră.

Făcându-se acestea, se ȃice și se crede că aceea saũ acela, căruia i s'a făcută pe ursită, îndată cade la zăcare și nu multă după aceea pôte chiar să și móră în cele mai crâncene dureri, dacă nu se află cine-va care să-i desfacă, saũ dacă nu se nimeresce cine-va, care celă puțină să taie cercurile de pe butucă și să rupă cuiele înfipte în țisitură saũ trupină.

Dreptă aceea bărbatulă saũ femeea, care crede că i-a făcută cine-va pe ursită și din cauza acésta s'a bolnăvită așa de tare, se duce, dacă mai pôte, la ună butucă saũ tumurugă putregăiosă și prinde a trage câte ună cepă dintr'insulă, rostindă în același timpă versurile desfacerii de mai sus.

Neputându celă ursită să se ducă singură, atunci, după cum mi-a spusă o româncă din Vatra-Dornei, care mi-a dictată desfacerea acésta, e bine să se ducă altă cine-va în loculă lui și să desfacă acela pentru dînsulă.

Intorcerea ursitei.

Ho! Căpitane,
Antóne!
Ce-ai venit, ce cați?
Cine te-o trimesă?
Inapoi să mi te'ntorci
Pe capulă cui te-o trimesă!
Că tu te-ai grăbită
 Și-ai venită
Cu 99 de plăieși,
Cu 99 feciori viteji,
 Răi și mânioși,
 Tare fioroși,
 Grozavi
 Și nemilostivi,
Cu apa Iordanului
 Nespelați
Și cu botezulă Domnului
 Nebotezați,
Cu mirulă nemiruiți,
Cu pecetea nepecetluiți,
In numele Domnului

Nenumiți ;
 Și-ați venitū la N.
 Și-lū năcăjesci,
 Și-lū chinuesci,
 Și-lū trudesci,
 Și-lū muncesci
 Prin pīele,
 Pe sub pīele,
 Prin peliță,
 Pe sub peliță,
 Prin carne,
 Pe sub carne,
 Prin cīolane,
 Pe sub cīolane,
 Prin mēduvă,
 Pe sub mēduvă.
 Să ieși, să ieși,
 Cu toți cei 99 de plăieși,
 Și să mi te depărtezi!
 Că tu de nu me-ți ascultă
 Și de nu mi te-ți depărtă,
 Maicii Domnului m'oiū rugă,
 Și tu înapoi te-ți înturnă,
 Și tótă truda ta
 De geaba că ți-a sta,
 Că ai tēi
 Plăieși rēi,
 Mānioși,
 Fīoroși,
 Grozavī

Și nemilostivi,
 Cu apa Iordanului
 Nu-să spălați
 Și cu botezulă Domnului
 Nu-să botezați,
 Cu mirulă nu-să miruiți,
 Cu pecetea nu-să pecetluiți,
 In numele Domnului
 Nu-să numiți!
 Și eă iarăși oă stă
 Maicii Domnului m'oiă rugă
 Și Maica Domnului v'a mână
 Pre sfinții archangelii
 Mihailă
 Și Gavrilă
 Cu 99 de cete de ângeri
 Bună, blândă și vrednică,
 Și puternică,
 Isteți
 Și 'nțelepți,
 Voioși,
 Frumoși
 Și miloși,
 Cu apa Iordanului
 Spălați
 Și cu botezulă Domnului
 Botezați,
 Cu mirulă miruiți,
 Cu pecetea pecetluiți,
 In numele Domnului

Numiți.

Și-aceia orū veni asupra ta
 Și la gónă te-orū luà,
 Și-orū goni unulū pe trei-đeci,
 Trei pe nouě-đeci
 De aí tēi
 Plăřeși rēi.
 Și mi i-orū luà
 Și i-orū alungà
 Prin nourī,
 Pe sub nourī,
 Prin vėsduhū,
 Pe sub vėsduhū,
 Prin mare,
 Pe sub mare,
 Unulū pe trei-đeci,
 Trei pe nouě-đeci,
 Și i-orū face colbū,
 Cenușă și pravū,
 N. să rēmâe curatū
 Și luminatū,
 Ca de Dumneđeū sfintulū datū,
 Ca argintulū strecuratū,
 Ca aurulū de curatū,
 Ca sórele pe seninū,
 Să nu rēmâe 'n elū bólă
 Giunghīū și-amețclă,
 Ură
 Și pocitură,
 Săgétă și faptū rēū

In totu trupulü seü,
 Nicü cätü îi unü gräunte de macü
 In 44 de pärți despicațü,
 In mare aruncatü.
 Să pérä cum pere
 Stupitulü în cärare
 Și bruma de sóre.
 Desfacerea dela mine
 Léculü dela Dumneđeü!

Observațiuni.

Desfacerea acésta, care se întrebuițeză și ca *descântecü de pocitură*, mi-a comunicat'o d-lü Pancrațiü Prelipcénü, învățatorü superiorü în Șcheia, căruia i-a dictat'o tatälü seü Tóderü Prelipcénü, agricultorü din Satulü-mare, comună în districțulü Rădăuțuluï.

Dacă vre-unei neveste saü fete, bărbatü saü feciorü *i s'a făcutü de cine-va pe ursită*, saü dacă a fostü de cine-va pocitü și din causa acésta s'a bolnăvitü, orü dacă o persónă e cuprinsă de vre-o altă bólă necunoscută, atunci se întrebuițeză desfacerea saü descânteculü acesta, care, după credința poporuluï, e folositorü pentru orü-co bólă, în deosebî însă pentru cei despre cari se

presupune că le-ar fi făcută cine-va pe ursită.

Fărmecătorul său fărmecătórea, descântătorul său descântătórea rostesc de trei ori versurile acestei desfaceri asupra celui bolnav, și după fie-care rostire stupesce în crucișu jos în apropierea celui bolnav.

Intórcerea aruncătorei.

S'a luatú N. de-acasă
De după masă,
Mândră și frumósă
Ruměná și voiósă,
La valea de mirú
Cu *țermura* (1) de vinú
Și cu prundú
De grâú měruntú,
Ca să se spele,
Să se *limpadă*, (2)
Să se *curată* (3)
De tóte aruncăturile,
De tóte făceturile,
De totú faptulú,
De totú țipatulú,
De *gară*,
De strigare,
De *cârșcare*, (4)
De urgie
De mânia,
De năpaste,

De vorbe slabe,
 De tóte aruncăturile,
 De tóte gîunghîurile,
 De tóte săgețile,
 De tóte răutățile;
 Să se spele,
 Să se limpadă,
 Să se curată,
 Să rămăe curată
 Și luminată

Cum e de Dumnezeu lăsată
 Și de popa botezată.

 N. a gînditŭ,
 A socotitŭ,

Că nime'n lume n'ó vede,
 Nime'n lume n'ó aude.

 Dar a vęđut'ó
 Și-a auđit'ó
 Maica Domnului
 Din pórtă ceriului;
 Și cum a auđit'ó,
 Cum a vęđut'ó,
 Pe scară de argintŭ
 S'a scoborítŭ,

Pe scaunŭ de aurŭ a șęđutŭ,
 Mândru ó a întreatŭ
 Și í-a cuvîntatŭ:
 — N. unde te-ai luatŭ,
 Unde-ai apucatŭ
 De-acasă

De după masă,
 Mândră și frumoasă,
 Rumână și voioasă?
 — Of! Maică curată,
 Maică precurată!
 M'am luat de-acasă
 De după masă
 Mândră și frumoasă,
 Rumână și voioasă,
 Pe calea drăgăstosă,
 Să mă duc la valea de miru
 Cu țermura de vinu
 Și cu prundă
 De grâu măruntă,
 Să mă spălă,
 Să mă limpedă,
 Să mă curăță
 De toate aruncăturile,
 De toate făcăturile,
 De totă faptulă,
 De totă țipatulă,
 De gară,
 De strigare,
 De cărșcare,
 De urgie,
 De mânie,
 De năpaste
 Și de toate vorbele cele slabe,
 De toate aruncăturile,
 De toate făcăturile,

De tóte gîunghîurile,
 De tóte săgețile,
 De tóte rēutățile;
 Să mă spělū,
 Să mă curătū,
 Să mă limpēdū,
 Să rēmānū curatā
 Și lūminatā

Cum sunt de D-đeū lāsātā
 Și de popa botezatā!

— N. stāi, nu te duce
 La valea de mirū
 Cu țermura de vinū
 Și cu prundū
 De grāū mēruntū,
 Că valea de mirū
 Cu țermura de vinū
 Și cu prundū
 De grāū mēruntū
 E de D-đeū datā
 Și lāsātā.

Eū de māna drēptā te-oiū luā,
 In fântāna lui Iordanū te-oiū bāgā,
 Māndru te-oiū scāldā,
 Frumosū te-oiū spělā
 De aruncăturā,
 De făceturā,
 De totū faptulū,
 De totū țipatulū,
 De tóte gîunghîurile,

De tóte săgețile,
 De tóte răutățile;
 Te-oiū scăldă,
 Te-oiū spělă
 De gară,
 De strigare,
 De cărșcare,
 De urgie,
 De mânie,
 De năpaste,
 De vorbele cele slabe;
 Te-oiū scăldă,
 Te-oiū spělă,
 Te-oiū curăți,
 Și te-oiū limpeți,
 Să rămâi curată
 Și luminată,
 Cum esci de D-șeū lăsată
 Și de popa botezată;
 Cu cămeșă de cinste te-oiū îmbracă,
 Cu cisme de cinste te-oiū încălță,
 Cu brâu de cinste te-oiū încinge,
 Buciumă de aură îndată țî-oiū pune,
 Trîmbiță de-argintă în mână țî-oiū da,
 Cu buciumulă îi buciumă,
 Cu trîmbița îi trîmbiță,
 De-a lungulă satulă te-î luă,
 Câte crăese,
 Câte 'mpărătese,
 Copii în scăldușe (5) î-oră lăsa,

La teréstră orŭ alergà,
Ceea pe ceea s'orŭ întrebà:

Ce crăésă,
Ce 'mpërătésă?
Că nu-î crăésă
Nici împërătésă,
Că-î N. cea frumósă,
Dintre tóte fetele
Şi nevestele
Cea mai alésă;
Că-î N. cea iubită,
Cu mîiere 'ndulcită,
Şi poftită
Şi numită,
De cinste,
De bune cuvinte,

La totŭ norodulŭ înainte;
Numită
Şi poftită
Cu cuvinte bune,
Cu pähare pline !

Observaţiuni.

Fărmecătórea, o româncă din Vatra-Dornei, care mi-a dictatŭ desfacerea respective farmeculŭ acesta, mi-a spusŭ că elŭ e de mare folosŭ, mai cu sémă pentru acele fete saŭ neveste tinere, despre

cară se presupune că cutare vrăjitoare le-ar fi aruncatŭ ceva în cale și din cauza acésta nu numai că s'aŭ bolnăvitŭ, dar li s'a luatŭ încă și din frumusețe și din dragoste.

Fărmecătórea aduce mai întâi apă curată și neîncepută într'unŭ vasŭ nou, și cum ajunge cu dinsa acasă, o pune cu vasŭ cu totŭ pe masă. După acésta, punendŭ *busuiocă* și *argintŭ* în vasulŭ cu apă și umblândŭ cu degetele printr'însulŭ, începe a rostî versurile ce s'aŭ reprodușŭ mai sus. Iar după ce a sfișitŭ de rostitŭ versurile, spală cu apa fărmecată pre cea bolnavă pe capŭ și pe la tóte închieturile, și dacă mai rămâne apă, o aruncă pe casă.

Prin recitarea versurilorŭ acestora și prin spēlarea cu apa cea descântată, cugetă bolnava nu numai că se însănătoșeză, ci încă că devine mai plăcută și mai frumósă de cum a fostŭ mai nainte, și că cei ce aŭ urit'ó începŭ iarăși a o îndrăgi și iubi.

Note.

(1) *Țermură*, în locŭ de *țermă*, e usitatŭ mai cu sémă în descântece și farmece.

(2) *Limpadă*, în locŭ de *limpedescă*, e unŭ provin-

cialismă, întrebuințatū asemenea mai multū în descântece, farmece și desfaceri, iar în vorba de tôte ȃilele se aude mai rarū.

(3) *Curatā*, în locū de *curățescā*, în forma acēsta se aude adese-orī și în vorba de tôte ȃilele.

(4) *Cârșcare* dela *a cârșcā*, a strînge măselele și dinții la unū locū, ca aceștia să producā unū sunetū. In unele locuri din Bucovina se întrebuințēzā mai desū *crășcare* dela *a crășcā*.

(5) Apa în care se scaldā copiii cei mici, se numesce în unele părți ale Bucovinei *scāldușā* sau *scāldușcā*, iarā în alte părți *scāldătōre*. Celū mai răspânditū cuvîntū este însă celū din urmā.

De făcătură.

Sinecatu-m'am,
Mânecatu-m'am
Desdeminéță,
Sculatu-m'am
Și purcesu-am
Pe cale,
Pe cărare,
Și m'am dusă, m'am dusă
Până ce-am ajunsă
La mărulă celă albă,
Cu totulă albă,
Cu trupina albă
Și cu cója albă,
Cu crengile albe,
Cu frunzele albe,
Cu florile albe,
Cu merele albe,
Cu tótele albe.

Acolo erau adunați
 Strigoii și strigóice,
 Moroii și moróice,
 Smeii și smeóice,
 Tricolicii și tricolice.
 Numai Irodianca nu era,
 Numai ea singură lipsia.
 Dară a venit și ea;
 Și cum a venit
 În cale că m'a oprită,
 De picíore m'a împiedicată,
 De mână m'a luată,
 În șanțu m'a prăvălită,
 Cu spinii m'a acoperită.
 Eă am prinsă a mă cântă,
 A mă văeră
 Și-a mă văetă,
 Și din gură a strigă:
 — Așteptă, Irodiancă, așteptă,
 Și'napoii te înděrapă, (1)
 Că de nu ti'nděreptă
 Cuțitū în mână că ții-oii da,
Cercală (2) roș'oii luă,
 Peste mijlocū te-oii legă,
 Și'ndată mi te-oii mână
 Pe capulū cui te-o trimisă!
 Și multe altele-am mai ăisă.
 Dar nime nu m'o vėđută,
 Nime nu m'o auđitū,
 Numai Maica Domnului

Sus din pórta ceríului.
 Și ea cum m'o auđitů
 La mine s'o repeditů
 Și din gură m'io vorbitů:
 — N. de ce te văerezí,
 De ce mi te căinezí?
 — Da cum nu m'oiů văeră,
 Și cum nu m'oiů văetă,
 Că m'am sinecatů,
 M'am mánecatů
 Desdeminéță,
 M'am sculatů
 Și-am purcesů
 Pe cale,
 Pe cărare,
 Și m'am dusů, m'am dusů
 Până ce-am ajunsů
 La mărulů celů albů,
 Cu totulů albů,
 Cu trupina albă
 Și cu cója albă,
 Cu crengele albe,
 Cu frunzele albe,
 Cu florile albe,
 Cu merele albe,
 Cu tótele albe;
 Acolo erau adunați
 Strigoí și strigóice,
 Moroí și moróice,
 Smeí și smeóice,

Tricolici și tricolore,
 Toți erau adunați,
 Numai Irodianca nu era,
 Numai ea singură lipsită;
 Dară a venit și ea;
 Și cum a venit,
 In cale că m'a oprit,
 De picioare m'a împiedicat,
 De mână m'a luat,
 In șantă m'a prăvălit,
 Cu spină m'a acoperit!
 —Taci N. nu te văera,
 Nu mi te mai vâetă,
 Din gură nu mai strigă,
 Că eu mi ți-oîu ajută,
 Din pată că te-oîu rădică,
 Și cum ai fost mai nainte
 Îi fi și de acu 'nainte,
 Sănătos
 Și voios,
 Că te-oîu însănătoșă,
 Și tu-î rămânea
 Curat,
 Luminat,
 Ca argintul strecurat,
 Ca aurul de curat,
 Ca sôrele de luminat,
 Ca sôrele pe senin,
 Ca mă-ta când te-a născut.
 Răul și faptul să péră,

Făcătura să răspără
 Cum pere spuma pe mare,
 Stupitulă în cărare
 Și bruma de sóre!
 Nu rămână bólă și rău
 In totă trupulă tēă,
 Nică câtă ună firă de macă
 In 44 despicată
 Și'n mare aruncată!

Observațiuni.

Desfacerea acésta, dictată de Tóderă Prelipcénă, agricultoră în Satulă-mare, districtulă Rădăuțului, și comunicată de d-lă Pancrațiu Prelipcénă, se repeșce de trei oră și se suflă dela bolnavă stupindă peste umărulă stângă ală acestuia.

Note.

(1) *A se îndărăpta* = a se întórce îndărăptă.

(2) *Cercală* se numesce în Bucovina ună sacă mică de pesce, care are formă patrunghiulară și care e prinsă încrucășă de cornură cu două arcură de nuele.

Cercală se măi numesce încă și o *jirebie* de tortă, cu care se cércio colórea cea roșie ce-o facă femeile spre a coloră diferite scule.

Sub cercala din desfacerea de față se înțelege cercala din urmă.

Cu cercala de prinsă pesce se afumă ómenii de friguri, iar cercala de torsú se întrebuințéază la diferite descánțele și desfaceri.

Desfacerea făcătorei.

M'am mânecată,
M'am sinecată,
De-astă deminătă m'am sculată,
Cofiță de brăduț în mâni am luată,
Pe drumul lui Traiană
Am plecată,
La fântâna lui Iordană
Am alergată,
Totă oftândă
Și suspinândă
Să mă spălă,
Să mă curățescă,
Să mă limpețescă
De ură,
De făcătură,
De casă,
De masă,
De vecini,
De străini,

De dușmanî,
De tiranî,
De faptû
Și de datû,
Să se ducă pe capulū cui mî-o datû.
Nime nu m'ō vĕđutû,
Nime nu m'ō auđitû,
Numaî Maîca Dōmnulū
Sus din pōrta ceriulū;
Numaî ea că m'ō vĕđutû,
Numaî ea că m'ō auđitû
Și din gură mî-o vorbitû:
— Unde te duci N. oftândû,
Unde mergi tu suspinândû?
— Ia mă ducū și eū
Pe drumulū lūi Traianū,
La fântâna lūi Iordanū,
Să mă spĕlū,
Să mă curățescū,
Să mă limpeđescū
De ură,
De făcĕtură,
De casă,
De masă,
De vecinî,
De străinî,
De dușmanî,
De tiranî,
De faptû
Și de datû

Să se ducă pe capulū cui mī-o datū!
 — Tacī N. nu oftă,
 Nu mai suspină,
 Că eū de tóte te-oiū spēlă
 Pe părēū le-oiū aruncă . . .
 Mâna dréptă Ńi-oiū luà,
 Buciumū de aurū că Ńi-oiū dă
 Mâna stângă Ńi-oiū luà,
 TrîmbiŃă de aurū Ńi-oiū dă;
 Buciumulū a buciumă,
 TrîmbiŃa a trîmbiŃă,
 Tótă lumea s'a sculă
 Ńi spre tine-a alergă
 Cu cuşmele 'n mâne,
 Cu păhare pline,
 Ńi-alergândū a întrebă
 Ńi din gur'a cuvîntă:
 — Ce dómna,
 Ce cucónă?
 Ce 'mpĕrătésă,
 Ce hătmănésă?
 — Că nu-ī dómna,
 Nicī cucónă!
 Nu-ī împĕrătésă,
 Nicī hătmănésă!
 Că-ī N. cea frumósă,
 Cu luna 'n pĕptū
 Cu sórele 'n faŃă,
 La lume, la norodū cu dulcĕŃă,
 Ca sân-sóre

Când răsare,
 Și ca luna când depune,
 Să fie dragă la orî-cine!
 De mîna dréptă mî-o luați,
 La cinste, la dragoste-o purtați!

Iar tu ură
 Și făcetură
 De casă,
 De masă,
 De vecinî,
 De străini,
 De dușmanî
 De tiranî,
 Și tu faptû,
 Și tu datû
 Ieșiți,
 Periți

Din vederile ochilorû,
 Din auđulû urechilorû,
 Din fața obrazuluî,
 Din sgârciulû nasuluî,
 Din pîeptû,
 De sub pîeptû,
 Din inimă,
 De sub inimă,
 Din mațe,
 De sub mațe,
 Din tóte ciolănelele,
 Din tóte 'ncheieturelele!
 N. să rămăe curată

Și luminată,
 Ca argintulū celū curatū,
 Ca aurulū strecuratū,
 Ca mă-sa când o făcut'o
 In ȕiua 'n care-o născut'o,
 Ca țȕța pruncilorū,
 Ca laptele juncilorū,
 Ca tāmāia popilorū,
 Ca vinulū domnilorū,
 Ca piperilū Grecilorū,
 Ca sarea herbecilorū.
 Cum nu pōte popa'ntrā
 In sērbātorī, Dumineca,
 In bisericā fārā vinū,
 Fārā prescure
 Și fārā tāmāe,
 Așā să nu pōtā nicī flācāi
 (Saū fetele)
 Fārā de mine!

Observațiunī.

Desfacerea acēsta mi-a dictat'o Maria Lăcătușū din Calafindesci, satū in districtulū Siretului.

Fata, care voesce să fie iubitā, se scōlā intr'o Duminecā des-deminēțā, pānā ce nu se scōlā încā nime, și ducēndu-se la unū părīū începe a se spělā

într'însulă, rostindă în același timpă cuvintele de maî sus.

Dacă în vre-o casă e traiă răă, atunci gospodina casei respective, sculându-se des-deminéță și luându o bucată de mămăligă în mână, se duce asemenea, ca și fata care voesce să fie iubită, la ună părîă, și spălându-se rostesce și ea cuvintele de maî sus, în speranță că bărbatulă ei de aici nainte va iubi-o și orî-ce neînțelegere și cértă va dispărè din casă.

Intorcerea făcătorei.

M'am sinecată,
M'am mânecată
 Pe cale,
 Pe cărare.

M'am pornită
Și m'am înfilnită
C'o cățea linsă,
 Prelinsă,
Cu gura căscată,
Cu limba 'nbălată.

— Unde-apuci,
 Unde te duci,
Tu cățea linsă,
 Prelinsă,
Cu gura căscată,
Cu limba 'nbălată?
 — Că eă apucă
 Și mă ducă

Unde-oïu găsi,
 Unde-oïu nimeri
 Casă cu ură
 Și cu făcetură,
 Și cu scârbe rele,
 Și cu valuri grele !
 — Tu cățea linsă,
 Prelinsă,

Tu scii de tóte adusăturile,
 De tóte făcăturile,
 De tóte pusăturile,
 Din talpa casei
 Până 'n vîrvulú casei,
 Din vîrvulú casei
 Până 'n talpa casei.
 Tóte făcăturile,
 Tóte pusăturile,
 Tóte adusăturile
 Te grăbesce și le-adună
 Și le ie'n gură
 Și te du la cea haită de câne,
 Care are ură pe mine,
 Care mî-a făcutú,
 Și le dă pe capulú ei.

Te silesce
 Și pe ușă le víresce ;
 De nu pe ușă, pe feréstă ;
 De nu-î încăpé pe feréstă,
 Prin vîrvulú casei ;
 Și le pune'n salărița cu sare,

In blidulü cu mâncare,
 In patulü cu culcare,
 In bucăţica cu îmbucătură,
 In lingura cu sorbitură.

Te silesce

Şi maţele-î *sboresce* (1).
 De-sü dela nevestă cu casă,
 In faţă le *şiclesce* (2),
 In năframă le 'nvëlesce ;
 De-sü dela vëduvă grasă
 In faţă le *şiclesce*,
 In ştergariü le'nvëlesce ;
 De-sü dela fată,
 In cosiţă le'nvëlesce
 Şi'n faţă le *şiclesce* ;
 De-sü dela bărbatü
 In faţă le *şiclesce*,
 In pălărie le'nvëlesce.
 Eü să rëmănu vişinü înfloritü
 De la munte coboritü
 Şi spre sóre rësăritü,
 Cu vinü roşu stropită,
 Cu miere îndulcită,
 De toţi înădrăgită ;
 Da ea (3), *cloşniţă* (4) spurcată,
 Sub gardü aruncată,
 Mătură părăsită
 Pe uliţă asvirlită,
 De toţi porciü *guzuită*, (5)
 De tótă, lumea urită !

Observațiuni.

Desfacerea acésta mi-a trimis' o amiculă meă d-lă V. Turturénă, iar d-sale i-a dictat' o o româncă din satulă Pătrăuțu de lângă orașulă Sucéva.

Fata, care crede că altă fată saă nevestă saă și altulă cine-va i-ar fi făcută ca să nu fie iubită și jucată de feciori, voindă a întorce acéstă făcctură pe capulă aceluia care i-a făcut' o, aduce într' o și de fruptă apă neincepută, și punendă într' însa busuiocă, o descântă, rostindă versurile de mai sus, iar după acésta se spală pe obrază, și apa ce mai rămâne o aruncă într' ună locă curată.

Ună fragmentă ală desfacerii acesteia, culesă din *Sân-Georgiă* în Transilvania, se începe în următorulă modă :

Covățea, covățea!
 Tu ești mare cățea.
 Eă te-am ținută
 Covățea curată,
 Tu ești cățea turbată,
 Cu cода rădicată,
 Cu gura căscată . . .

Note.

(1) Verbulă acesta *a sbori* nu l'am auditu până acuma nici odată; pôte că este prescurtată din *sborși*, saă pôte că e ună archaismă vechiă compusă din *ex* și *bori*.

(2) Verbulă *șiclî* e usitată atât în unele părți ale Bucovinei, câtă și ale Transilvaniei. In Bucovina se întrebuințază mai multă cu privire la pěrû: *se șiclesce pěrulă*, adecă se face lipiciosă și greșosă.

(3) Aici se înțelege femecea, care a făcută fetei ca să nu fie iubită și jucată de feciori.

(4) Sub cuvîntulă *cloșniță* se înțelege cuibulă saă pătululă în care clocescă cloșcele.

(5) Verbulă *a guzuî*, în locă de *a rîmă*, *a scurmă*, mi-a fostă până acum cu totul necunoscută.

Spălarea urei.

— Bună demineța, fântânița
Mândră și frumoasă!
— Mulțămescă dumitale,
Jupânésă Iordânésă!
Dar ce-ai venit cu jupânul Iordan
Așa de mândru și frumos?
— Dragă fântâniță
Mândră și frumoasă!
Eu n'am venit nici să te beu
Nici să te mănâncă,
Ci-am venit ca să mă bagă în tine
Și să mă spelă pre mine
De ură,
De gură
Și de făcetură,
De dată,
De faptă
Și de aruncat,
De crâșcare,
De făcare

Și de uritulă celă mai mare;
 Să mă speli, să mă curățesci,
 Cum spală apele curgătoare
 Și mergătoare
 Tóte malurile
 Și tóte petrile
 Și tóte rădăcinile;
 Să mă speli și să mă faci
 Cum maica m'a făcută,
 Să rămână curată
 Și luminată,
 Cum sunt dela Dumneđeă lăsată ;
 Să mă speli și să mă 'mbraci
 Cu cămeșă de drăgostele,
 Cu ciobote de săftiele,
 Și să mă scoți afară pe *disdele*;
 Să m'alegi dintre tóte cele-lalte fete,
 Cum se alege păunulă din pene
 Și busuioculă din burușene;
 Iar cele-lalte fete să ședă
 Pe lângă garduri *sbîrlite*,
 Ca nisce tânjele *pîrlite*.
 Eă să fiă în totă loculă mai nainte,
 Eă să fiă oră și unde mai sus,
 Cuvîntulă meă să fie mai pe sus
 Dintre toți cei ce voră fi cu mine.
 Să fiă dragă ca sfîntulă sóre
 Deminéța când răsare!...
 Vine-ună juratū c'o jurătoare,
 Ună vornicū c'o vorniciță,

Unŭ vătavŭ c'o vătăjiță,
 Unŭ boeriŭ c'o boeriță,
 Unŭ preotŭ c'o preotésă,
 Unŭ împăratŭ c'o 'mpărătésă.
 Nu-î juratŭ cu jurătóie,
 Nicî vornicŭ cu vorniciță,
 Nicî vătavŭ cu vătăjiță,
 Nicî boeriŭ cu boeriță,
 Nicî preotŭ cu preotésă,
 Nicî împăratŭ cu 'npărătésă.
 Că-î N. a lui N. cea frumósă,
 Că-î N. cea mai frumósă,
 Mai mândră și mai alésă
 Dintre tóte fetele
 Și tóte nevestele.
 Tótă lumea peste gardŭ s'a uità
 Și la miné-a căută.
 Iar la Domni când voiŭ întră
 Cunună de aurŭ în capŭ i-a pică

Observațiuni.

Ilinca a Mielului Capra, țigancă din satulŭ
 Ștupca, care mi-a dictatŭ desfacerea acésta, când
 face unei fete *pe dragoste*, desface și farmecă în
 următorulŭ modŭ :

Se duce des-deminéță, până nu răsare sórele,

la o fântână, și luându c'unu vasu apă dintr'insa, rostesce versurile desfacerii acesteia, și apoi se întorce cu apa acasă. Apa acésta neincepută trebuie să fie fórte curată, și fărmeacătoarea, care o aduce, trebuie să o aducă cu cea mai mare curățenie, să nu se spurce de felu pe drumu, ci să mérgă și să vină smerită și cu capulu plecatu spre pămintu. Asemenea caută fărmeacătoarea ca, atâtu când se duce după apă, câtu și când se întorce înderéptu, să nu se uite de felu înapoi, nici să vorbéscă cu cine-va, căci cum se va uita înapoi saú va vorbi cu cine-va, totu farmeculu n'are apoi nici unu efectu.

După ce a sositu acasă, spală cu apa adusă pe fata, care-și face pe dragoste, atâtu pe obrazu câtu și pe trupú, însă nu în jos ca de altă dată, ci în sus spre creștetulu capulu, rostindú în același timpú de trei orí după olaltă versurile citate. Iar după ce a gătit'o de spelatú, apa ce a mai rămasu o aruncă într'unu locu curatú, unde nu umblă nimeni.

După acésta iea puțină *miere*, și rostindú și asupra acesteia versurile desfacerii, o descântă și pe acésta. Cu acea miere fărmeacăta unge apoi

fata pe feciorulŭ pe care îlŭ iubesce și pe care îlŭ doresce ea ca să-î fie bărbatŭ.

Se mai face desfacerea acésta încă și în următorulŭ modŭ :

Fărmeacătoarea iea mai întâi și întâi țernă din urma piciorului dreptŭ alŭ unui calŭ și ducênd'o acasă, o pune într'o ulcică cu apă neincepută, saŭ și cu rachiŭ, ca să fêrbă. In timpulŭ ferberii și a rostirii de trei ori după olaltă a desfacerii, fărmeacătoarea caută ca ulcica să fie legată la gură cu o ață. Cu o parte din apă saŭ din rachiŭ, amestecată cu țernă și fărmeacă, spală apoi fata pe feciorulŭ saŭ bărbatulŭ pe care doresce să-lŭ aibă de soțŭ, iar o parte mai mică i-o dă de bêtŭ.

. E de însemnatŭ încă și aceea, că fata saŭ fărmeacătoarea, care este anume plătită să întorcă și să farmece pentru dinsa, trebuie să le facă tóte acestea pe nesciute, ca feciorulŭ să nu pricépă de locŭ, căci cum va prinde de veste și se va pricepe ce se lucră cu dînsulŭ, nu numai că farmeculŭ nu se prinde, dar póte încă să dea și peste alte neplăceri, și atunci tótă munca e în zadarŭ.

După ce, în modulŭ arêtatŭ, *l'a unsŭ cu miere și*

i-a dată să bea din băutura f armecat , din minutul  acela feciorul , c ruia i s'au f cut  t te acestea, se  ice că umblă mort  după fata care i-a f cut .  i de ar fi fata c t  de urit   i de slută, el  după nimene nu se bate a a de tare ca după dinsa.

Incă o lămurire.

Românii din Bucovina au datină de a pune pe lângă f nt nile lor  un  fel  de ingr ditur  pătrată, f cut   i încheiată din 12--14 b rni ore cioplite, cu pu in  ceva mai lungi de cum  ine zidul  f nt nilor . Acest  ingr ditur  se numesce *disdele*.

Tineretul  rom n  din Bucovina  nd tin z  mai tot-deauna  i mai ales  vara de a juc  afară, într'un  loc  deschis . Fetele cari nu joc  stau cam de comun  sub umbra unor  sălcii sau al i arbori, sau în apropierea unui gard ,  i de acolo privesc  apoi la joc , p n  ce una sau alta dintre dinsele e chemată să joc . Iar fetele ce nu sunt luate la joc  stau locului, privind  cum joc  al ii, p n  la un  timp ,  i apoi ur ndu-li-se de at ta privire  i stare de geaba, se ducă pe acasă. Dec  prin versurile:

Iar cele-lalte fete să ședă
Pe lângă garduri sbîrlite,
Ca nisce tânjele pârlite,

doresce fărmeacătoarea ca tóte cele-lalte fete să nu
fie nicî când luate la jocu, ci să stea pe lângă
garduri și să privescă cum va jucà și va petrece
număi ea singură.

De eșită din ură.

— Bună deminéța, vidră de baltă!
— Mulțămescū dumitale, mândră fată!
Da ce-mi ȝici mie vidră de baltă?
— Cum nu ȝi-oiū ȝice
Și cum n'oiū veni
Ție a mă jelui?
Că eū m'am aflatū
Când am sinecatū
Și am mânecatū
Din dosū închinată,
In față băligată,
De ură 'ncărcată,
De ura feciorilorū,
Și a fetelorū,
Și a satului,
Și de-aceea am venitū
Ca să mă spelī,
Să mă limpedescī,
Să mă curățescī
De ură,
De făcetură,

De datŭ,
 De faptŭ,
 De cârşcare,
 De făcare,
 De uritulŭ celŭ mai mare;
 Să mă spellŭ,
 Să mă curăţescŭ,
 Să mă limpedescŭ,
 Să rămânŭ curată
 Şi luminată,
 Ca țiţa pruncilorŭ,
 Ca laptele juncelorŭ,
 Ca tămâia popilorŭ,
 Ca vinulŭ Domnilorŭ;
 Să mă curăţescŭ
 Ca piperulŭ Grecilorŭ,
 Ca sarea berbecilorŭ.
 Cum nu pôte popa
 În biserică întră
 Şi de slujb'a se-apucă
 Fără vinŭ, fără tămâe
 Şi fără de prescure,
 Aşa să nu pôtă
 Flăcăii fără de mine!
 Să mă spellŭ, să mă curăţescŭ
 Şi să mă limpedescŭ,
 Că eu mă plângeamŭ
 Şi mă ofeliamŭ,
 Nime'n lume nu mă auđia,
 Nime nu mă vedea,

Numai Maica Domnului
 Din pórta ceríului.
 Și ea când auđia
 Milă i se făcea,
 Jos pe scară
 De céră
 Se scoboriă,
 Și din gur'așa vorbiă:
 — Ce plângi N.
 Ce te tânguesci,
 Ce te isbesci,
 Ce te ofilesci?
 Că eũ mai frumósă purta-te-oiũ,
 De mâna dréptă lua-te-oiũ,
 Pe părëu în sus duce-te-oiũ,
 În volbură cu mirũ svîrli-te-oiũ,
 Cu mirũ mirui-te-oiũ,
 Cu aghiasmă de cea mare stropi-te-oiũ
 Cu mîere îndulci-te-oiũ.
 Câți feciori cu tine s'orũ întilni
 Ca de mîere s'orũ îndulci,
 Ca de sóre s'orũ încălđi,
 Alta nu lî-a trebui!

Observațiuni.

Desfacerea saũ farmeculũ acesta mi l'a dictatũ
 Ilinca a Mielului Capra, țigancă din Stupca.
 Fata, care nu este iubită de feciori, din causă că,

după credința ei, altă fată sașă altulă cine-va i-ar fi făcută anume ca să nu fie iubită de nimene, se duce într'o Marți des-deminéță, când e lună nouă, la unŭ păriu, și scăldându-se într'acesta și spălându-și totŭ corpulŭ dela capŭ în jos spre picióre, rostesse versurile farmeculŭ. Iar după ce a gătitŭ de rostitŭ versurile, încheie farmeculŭ dicëndŭ: *«să fiŭ mai sus decât toți, vorba mea să fie mai presus decât a tuturor, cŭ să fiŭ pretutindene mai nainte, la mine să se uite și cei mai mari ómenŭ!»*

Din acésta faptă cugetă fata farmazonă că feciorii începŭ îndată a o iubi și a le fi mai dragă decât orŭ-care altă fată. Inșă caută ea ca, atátŭ atuncŭ când se duce la păriu, câtŭ și atuncŭ când se scaldă și se întorce înapoi dela păriu, să n'o vadă nimene, căci cum va vedé-o, farmeculŭ n'are nici unŭ efectŭ.

Desfacerea urelorü.

Joï de deminătă m'am sinecatü
Şi m'am mâneecatü,
La sfînta *rugă* m'am gätatü,
Cămeşă cu *ghiviziü* am îmbrăcatü,
Cu *fotă* (1) m'am împejratü,
In brău de *şamă* (2) m'am încinsü,
Cu *ciobote galbene* (3) m'am încălţatü,
Mănunchiü de busuiocü în mâna dréptă
Şi buciümü de aurü în mâna stângă
Am luatü, şi m'am grăbitü,
Spre sfânta biserică m'am pornitü
Cu *căutătura gangurului*
Şi cu *grăiulü cucului*.
Când din guriţă vorbiamü
Taftă (4) ghivizie croïamü;
Când din guriţă căscamü
Mărgăritariü albü vërsamü.
Când în mieđü de cale, de cărare,
M'aü întâlnitü trei fărmeacătoře,
Treï fărmeacătoře îngânătóře,
Póle albe m'aü întinsü,

Calea mie mî-aŭ cuprinsŭ,
 Din haîne de dragoste m'aŭ desbrăcatŭ
 In haîne de *wî* m'aŭ îmbrăcatŭ,
 Sânge de omŭ mortŭ în obrazŭ mî-aŭ datŭ,
 Când în biserică am întratŭ,
 Uşile s'aŭ închisŭ,
 Făcliile s'aŭ stînsŭ,
 Mesele s'aŭ strînsŭ,
 Preoţii de cetitŭ aŭ statŭ,
 Tótă lumea cu dosulŭ s'a înturnatŭ.
 Eŭ tare m'am supăratŭ,
 Din biserică m'am înturnatŭ
 Şi-am prinsŭ a mă văietă,
 Amarŭ a mă *mişelă* (5)
 Cu glasŭ lungŭ până în cerŭ,
 Cu lacrimi până 'n pămîntŭ.
 Nime 'n lume n'a văđutŭ,
 Nime 'n lume n'a auđitŭ.
 Numai Maïca Domnului
 Sus din pórtă cerului.
 Şi ea cum a auđitŭ
 Şi pre mine m'a văđutŭ,
 Pe scară de aurŭ s'a scoborîtŭ
 Şi din gură mî-a vorbitŭ:
 — N. ce te văerezî,
 Ce te mişelezî
 Cu glasŭ lungŭ până la cerŭ,
 Cu lacrimi până 'n pămîntŭ?
 — Da eŭ cum nu m'oiŭ văeră
 Şi cum nu m'oiŭ mişelă

Cu glasŭ lungŭ până la ceriŭ
Și cu lacrimŭ până la pămîntŭ,
Că eŭ Joi demineță m'am sinecatŭ
Și m'am mânecatŭ,
La sfînta rugă m'am gătătŭ,
Cămeșă de ghiviziŭ am îmbrăcatŭ,
Cu fotă m'am împejratŭ,
Cu ciobote galbene m'am încălțătŭ,
Cu brău de șamă m'am încinsŭ,
Mănunchiŭ de busuiocŭ în mâna dréptă,
Buciumŭ de aurŭ în mâna stîngă
Am luatŭ, și m'am grăbitŭ,
La sfînta biserică m'am pornitŭ
Cu căutătura gangurului,
Cu graiulŭ cucului;
Cînd din guriță vorbiamŭ,
Taftă ghivizie croiamŭ,
Cînd din guriță căscamŭ,
Mărgăritariŭ albŭ vërsamŭ;
Cînd am fostŭ în mieđŭ de cale,
De cale și cărare,
M'aŭ întălnitŭ trei fărmeacătoře,
Treï fărmeacătoře îngănătore,
Póle albe mŭ-aŭ întinsŭ,
Mie calea mŭ-aŭ cuprinsŭ,
Din haïne de dragoste m'aŭ desbrăcatŭ
In haïne de urŭ m'aŭ îmbrăcatŭ,
Sînge de omŭ mortŭ în obrazŭ mŭ-aŭ datŭ;
Cînd în biserică am intratŭ
Ușile s'aŭ închisŭ,

Făcliile s'aũ stînsũ,
 Mesele s'aũ strînsũ,
 Preoții de cetitũ aũ statũ,
 Tótã lumea cu dosulũ s'a înturnatũ!
 — Tacĩ N. nu te vãerã,
 Nu te mișelã
 Cu glasũ lungũ pãnã în ceriũ,
 Cu lacrimi pãnã 'n pãmîntũ,
 Cã eũ de mânia dréptã luatẽ-oiũ,
 Pe cãrare dréptã duce-te-oiũ,
 Pe cãrarea lui Adamũ
 La fãntãna lui Iordanũ,
 Busduganũ de aurũ oiũ aruncã,
 Cu mânia dréptã l'oiũ luã,
 Și eũ de urĩ cã te-oiũ spëlã
 Din capũ pãnã 'n grumazũ,
 Din grumazũ
 Pãnã 'n umerĩ,
 Din umerĩ
 Pãnã 'n mijlocũ,
 Din mijlocũ
 Pãnã 'n glesne,
 Din glesne
 Pãnã 'n cãlcãe,
 Din cãlcãe
 Pãnã 'n degete . . .
 Joi deminãțã m'am sinecatũ
 Și m'am mânecatũ,
 La slãnta rugã m'am gãtatũ,
 Cãmeșã cu ghiviziũ am îmbrãcatũ,

Cu fotă m'am împrejuratŭ,
 Cu brău de șamă m'am încinsŭ,
 Cu cîobote galbene m'am încălțatŭ,
 Mănunchiŭ de busuŭocŭ în mîna dréptă,
 Buciumŭ de aurŭ în mîna stîngă
 Am luatŭ, și m'am grăbitŭ
 La sfînta biserică m'am pornitŭ
 Cu căutătura gangurului
 Și cu graiulŭ cucului.
 Când din guriță vorbiamŭ,
 Taftă ghivizie croiamŭ,
 Când din guriță căscamŭ,
 Mărgăritariŭ albŭ vĕrsamŭ.
 Când în biserică am întratŭ
 Ușile s'aŭ deschisŭ,
 Făcliile s'aŭ aprinsŭ,
 Mesele s'aŭ întinsŭ,
 Preoții la slujbă aŭ statŭ,
 Toți cu fața la mine s'aŭ înturnatŭ,
 Cu inimile plecate,
 Cu cușmele rădicate,
 Cu mânele sărutate.
 Éră eŭ m'am înturnatŭ,
 La sfintele icóne m'am închinatŭ.
 Și-am remasŭ curată
 Și luminată,
 Cum sunt dela Dumneđeŭ lăsată
 Și de preotulŭ botezată.
 Și-am rămasŭ curată, aminŭ,
 Ca sórele în sĕninŭ!

Observațiuni.

Desfacerea acésta, dictată de Anița Doroșu, româncă din Mahala, satu românescu peste Prutu, nu departe de Cernăuți, mi-a trimis'o d-lu George Tomoiagă, cantoru bisericescu.

Note.

(1) *Fotă* se numesce unu felu de *prigitóre* de mă-tase cu vârste roșii și galbene sau albastre și roșii, care se purtă mai demultu fórté tare de cătră româncele din Bucovina. Acum însă rarú care româncă o mai pórtă.

(2) *Șamă* sau *șamú* e unu felu de brău turcescu, pe care-lu purtău mai de multu atâtú românií câtú și româncele.

(3) Datina de a purtă ciobote de săftianú galbenu există în timpulú presentú numai în unele sate din ținutulú Cernăuțuluí. Mai demultú însă se purtău *ciobote galbene* și în cele-lalte părți ale Bucovinei.

(4) Cuvintulu *taftă* provine adese-orí în poesia poporală, și mai cu sémă în *orațiile* sau *urările* ce se ținú la nunți. Elú însémná unu felu de materie de mătase.

(5) Verbulú *mișelà* sau *mnișelà* provine fórté desú în descântece și farmece și însémná a lamentă.

De faptü.

S'o sinecatü,
S'o mânecatü
N. la sfânta ȃi de astăȃi
Să cineze,
S'ospeteze.
Dar' nici n'o cinatü,
Nici n'o ospätatü,
Că elü are mare faptü.
Da voi nouë *ȃori*,
Voi nouë surorï!
Veniȃi, alergaȃi,
Faptulü ilü cätaȃi
In ocolulü vacilorü,
In sälaşulü boilorü,
In porcäreȃa porcilorü,
In cuştiréȃa găscelorü,
In pätululü găinelorü,
In calea lui,
In cärrarea lui,
In lazulü lui,
In prilazulü lui,

In tinda lui,
 In casa lui,
 In masa lui,
 In patul lui,
 In așternutul lui;
 Că voi știți mai bine
 Decât ori și cine
 De-î face fată voinică,
 De-î face copilă mică,
 De-î face nevestă,
 De-î face vèdană,
 De-î face femei de măsură,
 De-î face fată părăsită.
 De-î face babă părăsită,
 De-î face flăcău părăsit,
 De-î face moșneg părăsit;
 De-î face Rusă,
 De-î face Rusă,
 De-î face Țigană
 De-î face Țigancă,
 De-î face Lipovană,
 De-î face Lipovancă,
 De-î face Armană,
 De-î face Armană,
 De-î face Némțu,
 De-î face Nemțoică,
 De-î face Ungur,
 De-î face Unguroică;
 De-î din câmp, de-î de prin vii,
 De pe munți, de prin pustii.

Că elū singurū n'o sciutū
 A face faptū,
 Că altulū o trebuitū
 Anume să fi plătitū
 Ca să-î facă.
 Și-o plătitū cui o sciutū
 Și-acela faptū î-o făcutū.
 Da voi nouē Țori,
 Nouē surorī !
 Voi sciți multū mai bine
 Decăt orī și cine
 De i l'o suflatū
 Cu gâtlanū de lupū,
 Cu labe de iepure,
 Cu usturoiū împuțitū,
 Orī cu mălaiū *mănunțelū*,
 Orī cu mâncăturī de câne,
 Unde câniī s'aū mâncatū,
 De-î face în pădure
 La unū rugū de mure,
 Orī la unū butucū cățutū,
 Orī la o țișitură
 In piciorē cu țepușe
 De nouē felīurī de lemnū,
 Și făcēndū le bate
 Cu muchea securiī
 Orī cu muchea bārșii ;
 Orī îi face faptū
 Cu cuc de fierū găsite,
 Orī cu fuse părăsite,

Orî cu linguri părăsite,
 Și-lă închipuesce
 , Pe părete,
 Orî su părete,
 Pe pată,
 Orî su pată,
 La cahă,
 Orî su cahă ;
 Orî îi face faptă
 Cu untură de ariciă,
 Orî cu mațe de ariciă,
 Orî cu crieri de măță,
 Orî cu *jare* (1) de bróscă,
 Orî cu capă de șórecă,
 Orî cu scárnăvă de măță,
 Orî cu scárnăvă de omă
 Și cu duhotă negru
 De pe drumă aflată ;
 Orî îi face faptă
 Cu cenușă din obrocă,
 Orî cu scurmătură de cioră,
 Orî cu cuibă de rîndunică părăsită ;
 Orî îi face cu lută
 Dela cuptioră părăsită,
 Orî cu lută din ripă,
 Și o sorocită
 Când s'oră tîlni ripele,
 Atunci să se tîlnescă
 Și eî unulă
 Cu altulă ;

Orî i-o făcutû
 Cu lutû
 Dela capëtulû punţilor,
 Şi i-o sorocitû
 Când s'orû tilni capetele
 Unulû
 Cu altulû,
 Atuncî să se tilnéscă
 Ceî ce-sû de Dumneđeû daî
 Şi de dînsulû dreptû lăsaî.
 Şi de i-o făcutû faptû
 Cu pîedică dela mortû,
 Orî cu măsură dela mortû,
 Orî cu lumină,
 Ce s'o ţinutû mortului în mână;
 Orî îi face faptû
 Cu scăldătórea,
 In care mortulû s'o scăldatû,
 Orî cu gunoîû măturatû
 După mortû;
 Orî îi face faptû
 Cu cîoturi de pânză,
 Orî cu aţă
 De mătură părăsită,
 Orî cu aţă dela sacû
 Cu făină furată
 Dela altă casă;
 Orî îi face faptû
 Cu clonţu de cîóră,
 Cu capû de pupăză;

Cu ochi de cotobatură
Și cu hârburi
Din nouă târguri,
Cu hârbu de olă părăsită,
Ori de strachină părăsită,
Cu hârbu de șipă părăsită,
Cu pietri din nouă vaduri
Cusute cu mătasa roșie
In gură la nouă brósce;
Ori i-o făcută faptă cu ață
Cu care s'o întorsu trei buhai,
Ori s'o întorsu șapte,
Ori s'o întorsu nouă,
Și o 'ntorsu lumea și norodul;
Dela omulă cela,
Căruia i-o făcută faptul;
Ori i-o făcută
Cu cêră dela mortă
In vatra focului,
Și i-o sorocită
Cum se topesce cêră de focă,
Așă să topescă omulă
Căruia îi face faptulă,
Și cum s'o uitată
Cânepa cea de vară
Prin cânepa cea de tómnă,
Așă să-lă uite lumea
Și totă norodul;
Ori o prinsă ună racă
Și l'o ținută nouă ȝile

Intr'o ulcică nouă
 Cu apă neîncepută;
 Orî îi face faptû
 Infocatû
 Şi 'nfioratû,
 Şi o legatû
 Cinstea omului
 Şi dragostea lui,
 Şi i-o 'nchisû drumurile
 Şi tóte cărările.
 Da voi, nouë Ðori,
 Voï nouë surorî!
 Voi sciţi multû mai bine
 Decât orî şi cine
 Cu ce i-o făcutû
 Aïestui omû faptulû.
 De i-o făcutû
 Cu lutû
 Dela mormîntû
 De omû mortû
 Din ținterimû,
 Şi i-o 'ngropatû,
 In crucile drumului,
 Unde se 'ntrolócă
 Trei gardurî la unû locû,
 Orî i-o pusû sub pétră
 De 'nainte a uşei,
 Să calce 'n picîóre.
 Da voi nouë Ðori,
 Voï nouë surorî!

Veniți, alergați
 Faptulă istui omă cătați
 Din ațesta ceasă înainte,
 Cu 99 cöse cosiți-lă,
 Cu 99 greble greblați-lă,
 Cu 99 mături măturați-lă,
 Cu 99 furci încărcați-lă,
 Pe 99 cărări porniți-lă,
 Pe 99 drumuri duceți-lă
 La vinovatulă.
 Că eă trimită faptulă
 Din vadă
 In vadă
 Pe capulă celui vinovată.
 Când s'oră *desbrăna* (2)
 Ciocanele vinovatului
 Dela piele,
 Atuncea să se curățescă
 De faptele
 Cui i-o făcută elă grele.
 Cu-atăta nu m'oiă lăsă,
 La Maica Domnului m'oiă rugă,
 Că Maica Domnului are-o cățea
 Négră ca corbulă
 Și iute ca foculă. . .
 Eă atunci oiă îngenuchiă
 Și la dinsa m'oiă rugă,
 Faptulă și ur'oiă luă
 Și pe codru că l'oiă dă,
 Oră pe carpenă groși,

Pe butuci borțoși.
 Cu atâta nu m'oiu lăsa.
 Când s'orū desbrăna
 Ciolanele vinovatului
 Dela piele,
 Atunci să se curățescă
 De făpturile care-o făcutū
 Aiestuia omū grele.
 De ești faptū rătăcitū,
 Orī prăpăditū,
 Ori ai fostū trimisū aiurea,
 Orī ai datū
 Peste-aiestū omū
 Din vîntū,
 Orī din sóre,
 Orī din nópte,
 Orī din ȕiuă,
 Apoi te alege
 Și te culege,
 Să nu remâi l'aiestū omū
 Cătū unū firū de macū curatū
 In 77 despicatū
 In mare-aruncatū.
 Și te du'n codri pustiī,
 Unde paserī nu sbórá,
 Să rămâi acolo,
 In *muștegaiū* (3)
 Și 'n putregaiū.
 Aiesta omū
 Ce i-am desfăcutū

Să rămâe curatŭ,
 Luminatŭ,
 Ca argintulŭ la sleitŭ,
 Ca apa la isvoritŭ,
 Ca busuïocu 'n flóre,
 Ca sfîntulŭ sóre
 Când rêsare.
 Cum am ñisŭ, așà să fie,
 De lécu în veci să rămâe!

Observațiuni.

Desfacerea acésta, culésă în Vicovulŭ-de-sus, districtulŭ Rădăuțului, mi-a comunicat'o d-lŭ dr. Dim. Onciulŭ, profesorŭ.

La desfacerea acésta, care se rostesce de trei orï, se iea apă din nouë isvóre. După ce s'aŭ rostitŭ versurile, persóna, pentru care s'aŭ rostitŭ, se spală cu apa pregătită, iar apa, cu care s'a spelatŭ, se pune într'o ólă și se duce pe o învîrtitóre, ce se învîrtesce îndêrêțŭ, nu după sóre. Atunci se crede că acela, căruia i s'a desfăcutŭ, are să-lŭ scie pre celŭ vinovatŭ.

În fine, mai e de însemnatŭ încã și aceea, că desfacerea acésta e unica din întrêga colecțiune de fașă, care ne arată chipulŭ și obiectele, ce le întrebuintêzã româncele când *vrăjescă*.

Note.

(1) *Jare*. Nu știu sigură ce înseamnă, sémână însă a fi *jebrina* sau *lâna bróscei*.

(2) *Desbrăna*, în alte părți ale Bucovinei se țice a *desbârna* = a deslipi, desbina.

(3) *Muștegaiu* = mucegaiu.

Totù de faptù.

Venit'ău, venitù,
Pe-ascunsù c'ău sositù,
Cine, cinerilele (1)
Și vecinărițele, (2)
Cu cîungî mari cîungîți,
Cu cîni împuțiți,
Cu hârcăituri
Și cu stopiturî, (3)
Cu aruncături
Și cu făcături,
Cu gâtlanù de lupù
Și cu pèrù de lupù,
 Cu lutù
 Dela mormîntù,
Cu pîedică de omù mortù
Legată de 99 orî cîotù,
 Cu smólă
 Dela móră,
Cu osù dela miserniță,
Cu pusderie dela meliță,
Cu rositură de pe copaci,

Cu scórță de pe răslogi,
 Cu surcele dela feresteu
 Și cu scînteii de *céllău*, (4)
 Cu ouă clocite,
 Cu ițe părăsite,
 Cu coșu de racu
 Și cu piei de dracu,
 Cu cânepă de pe câmpu rămasă,
 Cu piele de bróscă ráiósă,
 Cu ricáitură
 Și cu scurmătura
 Négră de găină;
 Și cu tină
 De găină,
 Cu tină dela topilă,
 Cu scursuri de pe točilă,
 Cu țernă négră din rîpă
 Și cu códă de *nopârcă*, (5)
 Și'n pragu lui N. le o turnatú,
 Și-acolo că le-o lăsatú,
 Și mí-o turnatú
 Faptú în cale
 Faptú în cărare.
 N. din casă a eșitú
 Și 'ntr'insele a pășitú,
 Séma bine n'a luatú
 Și 'ntr'insele a călcatú,
 Cătú ochii mai nu și-a seosú,
 Cătú mânele nu și-a ruptú,
 Picíórele nu și-a frântú.

Și-a prinsă N. a plânge
 Cu lacrimi de sânge,
 Și-a se văeră,
 Și-a se căină,
 Și-a se tângui,
 Și-a se glăsui
 Cu glasă mare până 'n ceriă,
 Cu lacrimi până 'n pămîntă.
 Nime nu l'a vėđută,
 Nime nu l'a auđită,
 Număi Maica Domnului
 Sus din pórta ceriului.
 Număi ea că l'a vėđută,
 Număi ea l'a auđită,
 Și pe nume l'a strigată
 Și din din gur' a cuvîntată:
 — De ce plângi tu, Calistrată,
 Ce te văirezi,
 Ce te căinezi,
 Ce te tânguesci,
 Ce te glăsuesci
 Cu glasă mare până 'n ceriă,
 Cu lacrimi până 'n pămîntă?
 — Da eă cum n'oiă plânge
 Cu lacrimi de sânge,
 Cum nu m'oiă văeră,
 Cum nu m'oiă căină,
 Cum nu m'oiă tângui,
 Cum nu m'oiă glăsui
 Cu glasă mare până 'n ceriă,

Cu lacrimi până 'n pământu,
 Dacă mî-au venitū,
 Pe ascunsū aū sositū,
 Cine, cineritele
 Şi vecinăriţele,
 Cu cîungî mari cîungiţî.
 Cu câni împuţîţî,
 Cu hârcăituri
 Şi cu stopituri,
 Cu aruncături
 Şi cu făcături,
 Cu gâtlanū de lupū
 Şi cu pîrū de lupū,
 Cu lutū
 Dela mormîntū,
 Cu pîdică de omū mortū
 Legată de 99 orî cîotū,
 Cu smólă
 Dela móră,
 Cu osū dela miserniţă
 Cu pusderie dela meliţă,
 Cu rositură de copaci,
 Cu scórţă de pe răslogî,
 Cu surcele dela feresteū
 Şi cu scînteî de cétlăū,
 Cu ouă clocite,
 Cu iţe pîrăsite,
 Cu coşū de racū
 Şi cu pieî de dracū,
 Cu cânepă de pe câmpū rîmasă,

Cu piele de bróscă râíosă,
 Cu ricâitură
 Şi cu scurmătură
 Négră de găină,
 Şi cu tină
 De găină,
 Cu tină dela topilă,
 Cu scursurî de pe točilă,
 Cu ȣernă négră din rîpă
 Şi cu códă de nopârcă ;
 Şi 'n pragü mi le-o turnatü
 Şi-acolo că le-o lăsatü,
 Şi mî-o turnatü
 Faptü în cale,
 Faptü în cărare ;
 Eü din casă am ȣeşitü
 Şi'ntr'insele am păşitü,
 Séma bine n'am luatü
 Şi'ntr'insele am călcatü,
 Incât ochiî nu mî-am scosü,
 Picîóarele nu mî-am frântü
 Şi mânele nu mî-am ruptü!
 — Tacî N. nu măi plânge
 Cu lacrimî de sânge!
 Nu te căină,
 Nu te văerà,
 Nu te tângui,
 Nu te glăsui
 Cu glasü mare până'n ceriü,
 Cu lacrimî până'n pămîntü,

Că eă-să vrednică
 Și puternică
 Să te lecuescă
 Și să-ți folosescă.

De mâna dréptă te-oiă luă,
 Pe scară de-aură te-oiă înălță,
 Pe cală galbănă te-oiă încălică,
 Pe drumulă lui Traiană
 Pornite-oiă,
 La fântâna lui Iordană
 Duce-te-oiă,
 De trei oră te-oiă cufundă,
 De tóte relele, câte-ă aveă,
 De tóte te-oiă spēlă!
 Sântă Maica Domnului
 Sus din pórtă ceriului
 Ast-feliă cum a cuvîntată
 Sucnă de mētasă alb'ă luată,
 P'e brațele lui N. a întins'o,
 Scară de aură a slobođită,
 Înaintea lui N. a ieșită,
 De mâna dréptă l'ă luată,
Dipe sóre l'ă 'nturnată,
 Pe scară de aură l'ă 'nălțată,
 Pe cală galbănă l'ă 'ncălicată,
 Și-apoi la drumă c'ău plecată.
 Și-aă mersă pe drumulă lui Traiană
 La fântâna lui Iordană.
 Și-acolo cum aă ajunsă,
 De mâna dréptă l'ă luată,

Dipe sóre l'a 'nturnatǔ,
 In fântână l'a băgatǔ,
 De trei orǐ l'a cufundatǔ,
 De răutăți l'a spelatǔ.
 Corónă de spinǐ
 Din capǔ ȳ-a luatǔ,
 Corónă de aurǔ
 In locǔ ȳ-a așezatǔ.
 Scórță de stejarǔ
 De pe obrazǔ ȳ-a deslipitǔ,
 Cólă de hârtie albă
 Pe obrazǔ că ȳ-a lipitǔ.
 Din cămeșă de urzică
 L'a desbrăcatǔ,
 In cămeșă de dragoste
 L'a îmbrăcatǔ.
 Din brăǔ de șerpe
 L'a *descingatǔ*, (6)
 Cu brăǔ de dragoste
 L'a încingatǔ.
 Din opincǐ de căne
 L'a desculțatǔ,
 In papucǐ de *buñemastru*
 L'a încălțatǔ.
 Și 'ncă Maica Domnului
 Cu-atâta nu s'a lăsatǔ.
 Nouă armăsari a strigatǔ,
 Nouă armasari negri,
 Ponegri,
 Negri ca corbulǔ

Și iuți ca foculă,
 Nouă armasari strigat'aă,
 Nouă armasari venit'aă,
 De gură muțiți,
 De vederi orbiți,
 De ochi înholbați,
 De picîore 'mpiedicați,
 Cu coșile înodați.

 Maica Domnului,
 Cum armasarii aă sosită,
 Gura că le-aă desmuțitū,
 Vederea le-aă desorbitū,
 Ochii că le-aă desholbatū,
 Picîorele le-aă despiedicatū,
 Coșile le-aă desnodatū.
 Armasarii aă îngenunchiatū
 Și pe N. că l'aă spelatū
 De tôte făceturile,
 De tôte aruncăturile,
 De tôte hârcăiturile,
 De tôte stopiturile,
 De tôte răutășile,
 De totū faptulū
 Și de totū datulū.

Bine spelatū-l'aă,
 Bine limpeditū-l'aă.
 Faptū și ură i-aă luatū
 Și pe codri că le-aă datū,
 Pe butuci borșoși
 Și pe carpinî groși.

Cu limbele că l'au linsă,
 Făceturile le-au strînsă,
 Cu nările au suflată,
 In vîntu că le-au aruncată,
 Unde câni negri nu latră,
 Unde cucuși negri nu cîntă,
 Vacă négră nu se mulge,
 Și unde fată fecióră
 Cosiță négră nu 'mpletesce .
 Cine i-a făcută c'o mână
 Eă îi desfacă cu două;
 Cine i-a făcută cu două
 Eă îi desfacă cu trei;
 Cine i-a făcută cu trei
 Eă îi desfacă cu patru;
 Cine i-a făcută cu patru
 Eă îi desfacă cu cincî;
 Cine i-a făcută cu cincî
 Eă îi desfacă cu șese;
 Cine i-a făcută cu șese
 Eă îi desfacă cu șapte;
 Cine i-a făcută cu șapte
 Eă îi desfacă cu optă;
 Cine i-a făcută cu optă
 Eă îi desfacă cu nouă;
 Cine i-a făcută cu nouă,
 Eă îi desfacă cu amëndouă
 Mánele mele
 Tóte făceturile cele rele.
 Să se ducă

Faptū și făcetură,
 Datū și-aruncătură
 Din vadū
 In vadū
 Până'n nouă vadurī.
 Și-apoi să sară pe-uscatū,
 Să se ducă
 Pe capulū celui vinovatū,
 Și-acela din vécū în vécū
 Să nu-și mai dee de lécū!
 N. să rămăe curatū,
 Luminatū,
 Ca argintulū
 Și ca aurulū.
 Cum nu potū *mărsiții* (7)
 Fără sare
 Și flămânđi
 Fără mâncare,
 Insetații
 Fără apă,
 Așa să nu pótă
 Lumea tótă
 De acuma înainte
 Fără de-acestū omū cuminte,
 Căruia ȳ-am desfăcutū.
 Desfacerea dela mine
 Léculū dela Dúmneđu!
 Cum am đisū, așa să fie,
 De lécū în veci să remăe!

Observațiuni.

Fărmecătorea, rostindă de trei ori după olaltă versurile desfacerii acesteia, pe care mi-a dictat-o Domnica Popescu, româncă din Ciudeiș, bâlbăe într'o gălătă cu apă cu o rămurea verde de răchită. După acésta, celă cu faptulă bea pe inima deșartă câte o țiră din apa într'acéstă chipă descântată și fărmecată în cele trei zile de postă ale săptămânei, adecă Lună, Mercură și Vineră.

Note.

(1) Poporulă din cele mai multe părți ale Bucovinei cuvintele *fină* și *fină* le rostesc *cină* și *cină*. Decă eă credă că în versulă de față e vorba despre *fine*, *finerițe*.

(2) Intr'o variantă a desfacerii acesteia, culésă în Vicolulă-de-sus, figuréză *vecinițele*, în locă de *vecinărițele*. Versurile respective sună așă:

Cine, cinerițele,
Rele vecinițele.

(3) *Stopitură* = stupitură = scuipitură, pl. dela *stopitură* = stupitură, și acésta dela *stupită*, căci Bucovineniă dică *stupită* și a *stupi* în locă de *scuipită* și a *scuipi*.

(4) *Cétlău* se numesce o nuaa grósă de fagŭ saŭ de carpénŭ saŭ ŝi de altŭ lemnŭ vênjosŭ, lungă ca de vre-o trei metri, cu care *se cetluescŭ*, adecă cu care se strîngŭ la unŭ locŭ lemnele încărcate în carē saŭ săniŭ, ca să nu cadă jos. *Cétleele* se tae tot-deauna dela rădēcina.

(5) *Nopârcă* se pronunță în unele părți *năpârcă*.

(6) *Descingatŭ* ŝi *încingatŭ*, forme locale în locŭ de *descinsŭ* ŝi *încinsŭ*.

(7) *Mârsitŭ* -ă, pl. *mârșiți* -e. O vită care se bate fôrte tare după sare, care linge locurile cele sărate, se numesce în unele părți ale Bucovinei *mârsită*, masc. *mârșitŭ*. Dar ŝi ómenii, cari se batŭ după sare, încă se numescŭ *mârșiți*.

Iarăși de faptă.

Dragă ȃi de aȃ!
Sâmbătă
Deminéȃ
M'am sculată,
Fuga pe uȃ
Am luată,
In faptă am călcată,
Capulă mi l'am ruptă
Mănele mă-am frântă.
Faptă în cale,
Faptă aruncată în cărare,
Faptă adusă,
Faptă supusă,
Faptă trimisă
Cu maȃ de ariciă,
C'untură de căne,
Cu ouă clocite,
Cu iȃe părăsite,
Cu tină
Din topilă,

Cu smólă
 Dela móră,
 Cu bugégű de pe biserică,
 Cu țerînă dela mormîntű,
 Cu pïedică de omű mortű,
 Cu *sagnă* (?) de calű,
 Cu stavilă
 De épă,
 Cu surpătură
 De rîpă....
 Cu opincî de căne
 M'aű încălțatű,
 Cu contoșű de lupű
 M'aű îmbrăcatű,
 Cu brăű de spinî
 M'aű încinsű,
 Și ișlicű de ursű
 In capű mî-aű pusű,
 Sórele mi l'aű ascunsű,
 Și pe mine m'aű făcutű
 Cîungű pârilitű,
 Cărbune potolitű,
 Și pe munțî m'aű asvîrlitű,
 Nimëruî n'am trebuitű,
 Acolo m'aű lăsatű de peritű.
 Eű am prinsű a mĕ *glăsi*
 Și-a strigă
 Cu glasű mare
 Până'n ceriű,
 Cu strigare

Pe sub ceriū,
 Cu lacrimī până'n pămîntū.
 Nime nu m'a auđitū,
 Nime nu m'a vėđutū,
 Numaī Maīca Domnului
 Din nălŧimea ceriului,
 Ői ea cum m'a auđitū
 Ői cum m'a vėđutū,
 Pe scări de aurū,
 S'a scoboritū,
 Ői'n cārji de-argintū
 S'a sprijinitū,
 Braŧe sfinte a întinsū,
 Calea 'ndată mī-a cuprinsū,
 Ői pe mine m'a ntrebatū
 Ői din gur'a cuvîntatū:
 — Ce te mișelezi,
 Ce te văerezī,
 Cu glasū mare
 Până'n ceriū,
 Cu strigare
 Pe sub ceriū,
 Cu lacrimī până'n pămîntū?
 — Eū cum nu m'oiū mișelā
 Ői cum nu m'oiū vāerā,
 Dacă dragă ți de ađī,
 M'am sculatū
 Ői fug'am datū,
 In faptū am căleatū,
 Capulū mi l-am ruptū,

Mănele mî-am frântu ;
Faptu în cărare,
Faptu aruncatû în cale,
Faptu adusû,
Faptu supusû,
Faptu trimisû
Cu mațe de aricîu,
C'untură de căne,
Cu oue clocite,
Cu ițe părăsite,
Cu tină
Din topilă,
Cu smólă
Dela móră,
Cu bugégû de pe biserică,
Cu țernă delă mormîntû,
Cu chîedică delă omû mortû
Cu sagnă de calû,
Cu stavilă
De épă,
Cu surpătură
De rîpă...
Cu opincî de căne
M'aû încălțatû,
In contoșû de lupû
M'aû îmbrăcatû,
Cu brău de spinî
M'aû încinsû,
Și ișlicû de ursû
In capû mî-aû pusû,

Sórele mi l-au ascunsú,
 Și pe mine m'au făcutú
 Cîngú párlitú,
 Cărbune potolitú,
 Pe munți m'au asvîrlitú,
 Niméruí n'am trebuitú,
 Acolo m'au lăsatú de peritú.

Maica Domnului
 De mână că m'o luatú,
 Pe calea lui Traianú
 M'o îndreptatú,
 La fântána lui Iordanú
 M'o dusú,
 Apă într'o ólá nouă
 O scosú,
 De trei orí m'o cufundatú,
 Tare frumosú m'o spelatú,
 Frumosú m'o curățitú,
 Frumosú m'o limpeditú;
 Din opincí de căne
 M'o desculțatú,
 In opincí de argintú
 M'o încălțatú,
 Din brâu de spiní
 M'o descinsú,
 Și cu bráulú sóreluí
 M'o încinsú.
 Din contoșú de lupú
 M'o desbrăcatú,
 Ișlicú de ursú din capú

Jos mî-o luatŭ,
 Cunună de aurŭ în capŭ
 Mî-o așezatŭ,
 Sórele în pieptŭ mî-o pusŭ
 Și luna'n spate,
 Iar pe umerei
 Ceî doî luceferei
 Ce rêsarŭ în dorî de ȃi,
 Sórele mî-o luminatŭ
 Și pe mine m'o făcutŭ
 Curatŭ (ă),
 Luminatŭ (ă)
 Ca dela Dumneȃeŭ datŭ (ă).
 Pe calŭ galbênŭ amŭ încălicatŭ,
 La jocŭ am alergatŭ,
 Căȃi m'aŭ vȃȃutŭ
 Toȃi s'aŭ minunatŭ;
 Eŭ în frunte am căȃutŭ
 Și tuturorŭ le-am plăcutŭ!

Observaȃiuni.

Desfacerea acȃsta e din Voitinelŭ, satŭ în districtulŭ Rădăuȃului.

Desfacerea faptului.

— Bună demineța, apă lină!
— Mulțămescă d-tale, gospodină!
— Apă lină și curată
Dela Dumneșeu lăsată!
 Ție'nchinu-mă,
 Rogu-mă,
Să-mi dai cele nouă fete
 Curate
 Și luminate,
Cu mânecele suflecate,
Să-mi desfacă istă faptă mare.
 De-î faptă de nene,
 De-î faptă de mamă,
 De-î faptă de frate,
 De-î faptă de soră,
 De-î faptă de vecină,
 De-î faptă de străină,
 De-î faptă de vecină,
 De-î faptă de străină,

De-î faptû cu picîóre de epure,
 De-î faptû cu bróscă răpănósă,
 De-î faptû cu pîele de şerpe,
 De-î faptû cu *sëu dela móră*,
 De-î faptû de malû răsipitû,
 De-î faptû cu mucî de moşnégû bêtrânû,
 De-î faptû cu stupitû de femee burduhósă
 De-î faptû cu ştréngû de spânzurătóre,
 De-î faptû cu osû de omû mortû,
 Rogu-mă,
 Inchinu-mă,
 La voi nouë fete curate,
 Luminate,
 Cû mânecile suflecate,
 Cu pólele rădicate,
 Să-mî desfaceţi istû faptû mare.
 Luaţi nouë-đeci şi nouë de săpuşóre,
 Nouë-đeci şi nouë de hârlecîóre.
 Nouë-đeci şi nouë de grebluţe,
 Nouë-đeci şi nouë de furcuţe,
 Nouë-đeci şi nouë de măturele,
 Şi nouë-đeci şi nouë de oborocele,
 Faptulû de grabă să mi-lû strîngeţi
 Cu săpuşórele îlü radeţi,
 Cu hârleţele îlü săpaţi,
 Cu grebluţele îlü greblaţi,
 Cu furcuţele îlü înfurcaţi,
 Cu măturile îlü măturaţi,
 Sărcinuţe mi-lû legaţi
 Şi 'n oborocele îlü încărcaţi,

Și-lă duceți din satū în satū
 Pe capulū celui vinovatū,
 Imprejurulū satulū
 Pe capulū vinovatulū.
 Păreții îi deslipiți,
 Ferestrele îi stricați,
 In vîrvulū casei îlū turnați.
 Să *cure* în masa lui,
 In cina lui
 Și 'n hodina lui.
 Eū să rămânū curatā,
 Luminatā
 Cum sunt dela Dumneđeū lăsatā
 Și de popa botezatā;
 Eū să rămânū ca sórele 'n seninū
 Curatā, aminū!

Observațiuni.

Desfacerea acęsta, dictatā de Anița Doroșū, din satulū Mahala, mi-a trimis'o d-lū Gheorghe Tomoiagă, cantorū bisericescū.

Fata, care crede că i-ar fi făcutū cine-va *pe faptū* ca să nu fie iubitā și jucată de feciori, se scólă într'o ȃi des-deminęță, și ducęndu-se înainte de răsăritulū sóreluī la o apă curgętóre, se scaldă într'insa rostindū în același timpū ver-

surile desfacerii. Făcându acésta, crede ea că totu *faptulă* trimisă asupra ei îlă întorce pe capulă aceluia care i l'a trimisă, iar ea începe din ziua aceea a fi iubită și jucată la oră-ce pe-trecere.

Desfacerea relelor.

M'am sinecată,
M'am mânecată,
Miercuri desdeminătă
M'am sculată
Și m'am gătită,
M'am podobită,
Ca sórele când îi răsărită.
Da vrăjmașele
Și pismașele
M'o pândită,
Și 'nainte mî-o ieșită,
Și n'o stată,
Nu m'o întreată
De vîetă cum viețuescă
Și de traiă cum trăescă.
Da ele m'o pusă
Călare pe-un ursă,
Și mî-o pusă
In capă
Comănacă

De dracŭ,
 Şi bróscă ráiósă,
 Fóрте urícíósă
 In faţă mĭ-o scrisŭ,
 Şi apoi s'o dusŭ.
 Eŭ m'am văiratŭ
 Şi m'am căinatŭ,
 Şi m'am tânguitŭ
 Şi m'am glăsuitŭ
 Cu glasŭ mare până 'n ceriŭ,
 Cu glasŭ micŭ până 'n pămĭntŭ.
 Nime nu m'o auđitŭ,
 Nime nu m'o vĕđutŭ,
 Număi Maĭca Domnului
 Sus din naltulŭ ceriului.
 Număi ea m'o auđitŭ,
 Număi ea că m'o vĕđutŭ.
 Şi ea cum m'o auđitŭ,
 Cum m'o vĕđutŭ,
 La mine s'o scoborĭtŭ
 Şi din gură mĭ-o vorbitŭ:
 — Tacĭ, omule, tacĭ!
 Nu te căină,
 Nu te văiră,
 Nu te tângui,
 Nu te glăsui
 Cu glasŭ mare până 'n ceriŭ,
 Cu glasŭ micŭ până 'n pămĭntŭ,
 Că eŭ de mâna cea dréptă
 Te-oĭŭ luă

Și te-oîu duce
 Pe cărarea lui Adamū,
 La fântâna lui Iordanū;
 Cu cofiță de brădanū
 Din fântâna lui Iordanū
 De trei orî ap'oîu luà,
 Și pe tine oîu turnà
 Și te-oîu spëla,
 De tôte relele
 Mi te-oîu limpeđi,
 De tôte relele
 Mi te-oîu curăți,
 Și 'n corăbiuța mea
 Te-oîu aruncà,
 Și vei arëta
 Multū mai frumușelū
 Și mai spëlățelū
 Ca la maîca ta,
 Care te-o născutū
 Și mi te-o crescutū.....
 Cu trupū de româniță,
 Cu glasū de cuculiță,
 Cu ochi de păuniță . . .
 Istuî omū î-am desfăcutū.
 Până ómenii
 Cu dînsulū n'orū grăi,
 Să le pară c'orū plesni.
 Sunt fete
 Și neveste
 In lume mai frumóse,

Da-sũ cățele bårdähănóse.
Și sunt ómenĩ și flăcăi
 Mai frumoși,
 Da toți însũ broscói
 Râioși
 Și lupi flocoși,

Observațiuni

Desfacerea acésta, culcsă din Vicovulũ-de-sus,
mi-a comunicat o d-lũ Dr Dim. Onciulũ, profesorũ.

Desfacerea împedicătorei.

M'am sinecată,
M'am mânecată,
Din pată de-argintă m'am sculată,
Pe obrază m'am spălată,
In strae de-argintă m'am îmbrăcată,
La Maica Domnului m'am rugată.
Și-am voită să mă pornescă la jocă,
Dar m'am găsită stândă în locă
De picioră împedicată,
De mânări legată,
De gură mută,
De urechi surdă,
De ochi chioră,
De nasă cărnă,
De picioră chilavă.
Și de urită
Și de slută,
Nu m'am putută de felă gătă,
Nu m'am putută împodobi,
Nu m'am putută la jocă porni.

Atunci am prinsă a plânge
 Cu lacrimi de sânge,
 Și-a mă căină,
 Și-a mă văeră.
Nime nu m'a auđitū,
Nime nu m'a vėđutū,
Număi Maica Domnului
Sus din pórta ceriului.
Și ea cum a auđitū
 Și m'a vėđutū,
Pe scară de aurū s'a scoborítū,
 La mine-a venitū
Și din gură m'a vorbitū:
— Ce te căinezi, fată
Mândră și frumósă ?
— Da eū cum n'oiū plânge
Cu lacrimi de sânge,
Cum nu m'oiū văicără
Și cum nu m'oiū căină,
Că Duminică din patū
De argintū m'am sculatū,
Cu straie de-argintū m'am îmbrăcatū,
La Maica Domnului m'am rugatū,
Și-am voitū să mă pornescū la jocū,
Dar m'am găsitū stândū în locū,
De picíore 'mpiedicată,
 De mánurī legatā,
 De gură mută,
 De urechī surdă,
 De ochī chīóră,

De nasă cârnă,
De picioră chilavă,
Și de urită
Și de slută,

Nu m'am putut nici decum găti,
Nu m'am putut împodobi,
Nu m'am putut la jocuri porni.
— Tacă, fată mândră și frumoasă,
Nu fii așa de fricosă!
Că eu de gură te-oii desmuți,
De ochi te-oii deschiori,
De nasă te-oii descârni,
De picioră te-oii deschilăvi,
Și tu te-î pută găti,
Te-î putea împodobi,
Și la jocuri te-î pută porni.

Tote uritele
Și slutele,
Tote gureșele
Și chilavele

Cu mătura le-oii mătură,
In gunoiu le-oii aruncă,
Găinele le-oru scurmă
Și 'n picioră le-oru călcă.
Pe tine de mână lua-te-oii,
Pe la mese pline purta-te-oii,
Cu miere îndulci-te-oii,
Cu pahare de vinu adăpa-te-oii,
Cu paie de busuocă scaldă-te-oii,
Și te-oii scaldă cu paie de busuocă

Ca să te ție toți feciorii la jocu.
 Feciorii pe gardu stă
 Și se uită
 Și se 'ntrebă:
 Ce 'năltésă,
 Impărătésă
 Va veni
 Și la jocu va fi?
 Nu-î 'năltésă,
 Nu-î 'mpărătésă,
 Că-î N. cea frumósă,
 Dintre tóte mai alésă;
 Că-î N. cu miere îndulcită,
 Cu păhare de vinu adăpată,
 Cu paie de busuiocu scăldată,
 Scăldată cu paie de busuiocu,
 Ca s'o ție toți feciorii la jocu!

Observațiuni.

Desfacerea acésta, culésă în Pătrăuțu, mi-a
 trimis-o d-lu V. Turturénu, preotú.

Curățirea făceturilor.

Duminică deminocă m'am sculat,
Pe cale, pe cărare am apucat.

Dar' cum m'am pornit

M'am și întâlnit

Cu Vasilinele

Și cu Mădălinele,

Cu cămeși nouă îmbrăcate,

Cu póle albe suflecate

Și cu ciobote încălțate,

Cu 99 de sape,

Cu 99 de greble,

Cu 99 de mături,

Cu 99 de lopeți.

Și cum le-am tâlnit,

În cale le-am oprit,

Din gură le-am vorbit:

— Unde vă duceți voi, fete!

Cu cămeși nouă îmbrăcate,

Cu póle albe suflecate

Și cu ciobote încălțate?

Cu 99 de sape,
 Cu 99 de greble,
 Cu 99 de măturî,
 Cu 99 de lopeți ?
 — Ne ducemŭ la biserică!
 — La biserică nu mergeți,
 Ci mai curînd vĕ întorceți,
 Pe N. căutați,
 La N. alergați,
 Făceturile
 Și tóte urile
 Din capulŭ ei le-apucați,
 Cu sapele le săpați,
 Cu greblele le greblați,
 Cu măturile le măturați,
 Cu lopețile le luați,
 In Marea négră le-aruncați,
 Că din Marea négr'a eși,
 Armasariŭ negru s'a ivi
 Și peste N. c'a sări,
 Fórte mândru a spĕlă-o,
 Fórte mândru-a limpeți-o,
 Fórte mândru-a curăți-o
 De tóte făceturile
 Și de tóte urile,
 Și N. a rămâne curată
 Și luminată,
 Ca argintulŭ strecuratŭ
 De Maica Domnului lăsatŭ !

Observațiuni.

Acéstă desfacere, dictată de o româncă din satul Stulpicani mi-a comunicat'o d-lă V. Turturénă.

Fata, care crede că i-a făcută cine-va, și din cauza acésta nu se póte mărită, se scólă într'o Duminecă des-de-diminéță înainte de răsăritul sòrelui, se îmbracă în hainele cele mai frumoase ce le are, și ast-felă se duce apoi la o apă curgătoare din apropiere, ca de acolo să iee și să aducă apă neincepută.

După ce sosesce la apă tae mai întâi în crucișă cu nisce fórfece, pre care asemenea le-a luată cu sine, în apă în cotro merge apa și îndērptă totă în crucișă, dicëndă:

Eă nu tai apa,
 Ci tai pïedica
 Ursitulăi meă
 Și-alesulăi meă,
 A mea despre dînsulă,
 Și-a lui despre mine!

După acésta iea apă, se întórce cu dînsa acasă, și aici, luândă ună mănunchiă de busuiocă și pur-

tându-lă prin apa adusă, rostesce versurile de mai sus ale desfacerii.

Cum a rostită cuvintele de mai sus, se spală cu apa ast-felă descântată și fărmeată.

In fine, mai e de însemnată încă și aceea, că fata, care voesce să-și desfacă, când se duce la apă, póte luà și pre o altă fată cu sine. Trebuie însă să caute ca nime să nu le vadă, nici când se ducă, nici când se întorcă, căci apoi desfaceră nu póte avé efectulă dorit.

CUPRINSULŪ

	<u>Pag.</u>
Precuvintare.	3
Introducere	5

V r ă j i :

Pe ursită	21
Învăierea focului.	29
Înfigerea cuțitului	36
Chemarea lunei	40
Încingerea brăului.	42
Chemarea lui Teme	45
Cócerea turtei.	47
Facerea cu ulcica	49
Așternerea patului.	51
Scóterea dragostilorú	52
Ferberea ocnei	56
Făcetură de despărțire.	58
Înnegrirea fetelorú	60

F a r m e c e :

De dragoste	65
Totû de dragoste	87
Chemarea stelei	91
De frumusețe	103
De iubire	106
Chemarea apei rouróse	109
Chemarea sórelui	111
De înfrumusețare	113
Strigarea dragostilor	116
Chemarea apei curgătoare	118
Chemarea róucei	120
Că să fie fetele jucate	122

D e s f a c e r i :

Depărtarea urei	129
Întórcerea urmei	138
Desfacerea ursitei	143
Întórcerea ursitei	148
Întórcerea aruncăturii	154
De făcetură	162
Desfacerea făceturii	168
Întórcerea făceturii	174
Spălarea urei	179
De eșitû din ură	186
Desfacerea urelor	190
De faptû	196
Totû de faptû	207
Iarăși de faptû	219
Desfacerea faptului	225
Desfacerea relelor	229
Desfacerea împedicăturii	233
Curățirea făcăturilor	237

